

Tuotevastuutyöryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2026:8

Tuotevastuutyöryhmän mietintö

Jussi Päivärinne, Mari Kaipomäki

Oikeusministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-NC-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-371-1

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Tuotevastuutyöryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2026:8	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö	
Tekijä/t	Jussi Päivärinne, Mari Kaipomäki	
Kieli	suomi	Sivumäärä 129

Tiivistelmä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuotevastuulakia ja kuluttajansuojalakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tuotevastuusta (tuotevastuudirektiivi).

Tuotevastuudirektiivin täytäntöön panemiseksi tuotevastuulakiin ehdotetaan useita muutoksia, joilla voimassa oleva tuotevastuulaki saatetaan uuden tuotevastuudirektiivin vaatimusten mukaiseksi. Samalla ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä terminologisia muutoksia kuluttajansuojalain eräisiin säännöksiin, jotta kuluttajansuojasääntely olisi yhdenmukaista tuotevastuusääntelyn kanssa.

Tuotevastuulain soveltamisalan ajantasaistamiseksi lain käsitteitä ja säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että ne vastaisivat nykyistä paremmin digitaalisen toimintaympäristön vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan myös aineettomat tuotteet, kuten ohjelmistot ja digitaaliset valmistustiedostot. Tuotevastuulakiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset vahingonkorvausvastuussa olevista tahoista, vastuuvapauden edellytyksistä, puutteellisen turvallisuuden arviointiperusteista sekä vanhentumisajoista. Tuotevastuulakiin ehdotetaan sisällytettäväksi uusina säännöksinä muun muassa turvallisuuspuutetta sekä turvallisuuspuutteen ja syntyneen vahingon välistä syy-yhteyttä koskevat oletamat sekä editiovelvollisuutta ja tuomioiden julkaisemista koskevat säännökset.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 9.12.2026, jolloin direktiiviä on ryhdyttävä soveltamaan.

Asiasanat tuotevastuu, tuotevastuulaki, kuluttajansuoja, vahinkovastuu, kiertotalous

ISBN PDF	978-952-400-371-1	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/13873/2024	Hankenumero	OM042:00/2024

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-371-1>

Arbetsgruppens betänkande om produktansvar

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2026:8	Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet	

Författare	Jussi Päivärinne, Mari Kaipomäki	Sidantal	129
Språk	finska		

Referat

I denna proposition föreslås det att produktansvarslagen och konsumentskyddslagen ska ändras. Genom ändringarna genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (produktansvarsdirektivet).

För genomförande av produktansvarsdirektivet föreslås flera ändringar i produktansvarslagen genom vilka den gällande produktansvarslagen ändras så att den överensstämmer med kraven i det nya produktansvarsdirektivet. Samtidigt föreslås det vissa mindre terminologiska ändringar i vissa bestämmelser i konsumentskyddslagen för att bestämmelserna om konsumentskydd ska överensstämma med bestämmelserna om produktansvar.

För att uppdatera produktansvarslagens tillämpningsområde föreslås det att begreppen och bestämmelserna i lagen ändras så att de bättre motsvarar kraven i den digitala verksamhetsmiljön. Det föreslås till exempel att definitionen av produkt utvidgas till att omfatta också immateriella produkter, såsom programvara och digitala tillverkningsfiler. Det föreslås dessutom att det till produktansvarslagen ska fogas mer detaljerade bestämmelser än tidigare om de aktörer som har skadeståndsansvar, förutsättningarna för ansvarsfrihet, grunderna för bedömning av säkerhetsbrister samt preskriptionstider. I produktansvarslagen föreslås nya bestämmelser bland annat om säkerhetsbrister samt om presumtioner om orsakssambandet mellan en säkerhetsbrist och en skada samt bestämmelser om editionsplikt och offentliggörande av domar.

Lagarna föreslås träda i kraft den 9 december 2026, då direktivet ska börja tillämpas.

Nyckelord produktansvar, produktansvarslag, konsumentskydd, skadeansvar, cirkulär ekonomi

ISBN PDF	978-952-400-371-1	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer	VN/13873/2024	Projektnummer	OM042:00/2024

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-371-1>

Working group report on product liability

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2026:8	Subject	Memorandums and statements
Publisher	Ministry of Justice, Finland	

Author(s)	Jussi Päivärinne, Mari Kaipomäki	Pages	129
Language	Finnish		

Abstract

A working group proposes that the Product Liability Act and the Consumer Protection Act be amended. The amendments would implement the Directive of the European Parliament and of the Council on liability for defective products (Product Liability Directive).

The working group proposes several amendments to the current Product Liability Act to bring it in line with the requirements of the new Product Liability Directive. At the same time, it is proposed that terminological changes be made to certain provisions of the Consumer Protection Act to ensure that the consumer protection regulation is consistent with the product liability regulation.

To update the scope of application of the Product Liability Act, the working group proposes that certain concepts and provisions of the act be amended to better meet the requirements of the digital operating environment. For example, it is proposed that the definition of 'product' be extended to also cover intangible products, such as software and digital manufacturing files. The working group also proposes that more detailed provisions concerning the parties liable for damages, the prerequisites for exemption from liability, the criteria for assessing defectiveness, and limitation periods be included in the Product Liability Act. Adding new provisions in the Product Liability Act on, for example, a presumption of defectiveness and a causal link between defectiveness and damage occurred, an obligation to disclose evidence, and publication of judgments is also proposed.

According to the proposal, the acts would enter into force on 9 December 2026, which is the deadline for the implementation of the directive.

Keywords product liability, Product Liability Act, consumer protection policy, liability for damage, circular economy

---

ISBN PDF	978-952-400-371-1	ISSN PDF	2490-1172
Reference number	VN/13873/2024	Project number	OM042:00/2024

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-371-1>

Sisältö

OIKEUSMINISTERIÖLLE	8
SAMMANDRAG	10
Hallituksen esitys eduskunnalle tuotevastuulain ja kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta	12
PERUSTELUT	13
1 Asian tausta ja valmistelu	13
1.1 Tausta	13
1.2 Valmistelu	13
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	13
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	16
2 Direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	17
2.1 Direktiivin tausta ja tavoitteet	17
2.2 Direktiivin pääasiallinen sisältö	18
3 Nykytila ja sen arviointi	23
3.1 Nykytila	23
3.2 Nykytilan arviointi ja muutostarpeet	26
3.2.1 Direktiivistä johtuvat muutostarpeet	26
3.2.2 Direktiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia lainsäädäntöön	26
3.2.3 Kuluttajansuojalain muutostarpeet	30
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	32
4.1 Keskeiset ehdotukset	32
4.2 Pääasialliset vaikutukset	35
4.2.1 Yleistä	35
4.2.2 Vaikutukset valtion talouteen ja viranomaisten ja tuomioistuinten toimintaan	35
4.2.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen	35
4.2.2.2 Vaikutukset tuomioistuihin ja muihin riidanratkaisuelimiin	35
4.2.3 Vaikutukset kotitalouksien asemaan ja elinkeinoelämään	37
4.2.3.1 Vaikutukset kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden asemaan	37
4.2.3.2 Vaikutukset elinkeinonharjoittajiin ja vakuutusalaan	39

4.2.4	Muut vaikutukset	41
4.2.4.1	Ympäristövaikutukset	41
4.2.4.2	Vaikutukset tietoyhteiskuntaan	42
4.2.4.3	Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	42
5	Muut toteuttamisvaihtoehdot	44
5.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	44
5.2	Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot	45
5.2.1	Ruotsi	45
5.2.2	Eräät muut jäsenvaltiot	47
6	Lausuntopalaute	48
7	Säännöskohtaiset perustelut	49
7.1	Tuotevastuulaki	49
7.2	Kuluttajansuojalaki	87
8	Lakia alemman asteinen sääntely	88
9	Voimaantulo	89
10	Toimeenpano ja seuranta	90
11	Suhde muihin esityksiin	91
12	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	92
12.1	Omaisuuksien suoja	92
12.2	Elinkeinovapaus	92
12.3	Kansallinen liikkumavara	93
	Lakiehdotukset	94
1.	Laki tuotevastuulain muuttamisesta	94
2.	Laki kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta	102
	Rinnakkaistekstit	103
	Lagförslag	121
1.	Lag om ändring av produktansvarslagen	121
2.	Lag om ändring av 12 kap. 1 a § i konsumentskyddslagen	129

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 10.12.2025 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella säännökset uuden tuotevastuudirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2853 tuotevastuusta ja neuvoston direktiivin 85/374/ETY kumoamisesta) täytäntöön panemiseksi. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin lainsäädäntöneuvos Jussi Päivärinne oikeusministeriöstä. Jäseniksi määrättiin lainsäädäntöneuvos Marja Luukkonen Yli-Rahnasto oikeusministeriöstä ja kutsuttiin erityisasiantuntija Lauri Wilenius työ- ja elinkeinoministeriöstä, ryhmäpäällikkö Riikka Rosendahl Kilpailu- ja kuluttajavirastosta, asiantuntija Johanna Linna Elinkeinoelämän keskusliitto ry:stä, juristi Mona Redsven Finanssiala ry:stä ja johtava asiantuntija Tiina Vyyryläinen Kaupan liitto ry:stä. Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n edustajana toimi 4.3.–11.5.2025 johtaja Juho Mäki-Lohiluoma ja 12.5.2025–1.2.2026 asiantuntija Asko Metsola, työ- ja elinkeinoministeriön edustajana toimi 2.6.–17.8.2025 neuvotteleva virkamies Sari Alho ja 18.8.2025–1.2.2026 erityisasiantuntija Noomi Saarinen ja oikeusministeriön jäsenenä lainsäädäntöneuvos Mari Kaipomäki 1.8.2025–1.2.2026. Työryhmän pysyväksi asiantuntijaksi kutsuttiin apulaisprofessori Katri Havu Helsingin yliopistosta. Työryhmän sihteerinä toimi 1.3.–31.7.2025 työryhmän jäsen lainsäädäntöneuvos Marja Luukkonen Yli-Rahnasto oikeusministeriöstä ja 1.8.2025–1.2.2026 työryhmän jäsen lainsäädäntöneuvos Mari Kaipomäki oikeusministeriöstä.

Työryhmän toimikausi päättyi 1.2.2026. Työryhmä kokoontui viisi kertaa.

Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi tuotevastuulakia (694/1990) ja kuluttajan-suojalakia (38/1978). Tuotevastuulain käsitteitä ja säännöksiä esitetään muutettavaksi siten, että ne vastaisivat nykyistä paremmin digitaalisen toimintaympäristön vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan myös aineettomat tuotteet, kuten ohjelmistot ja digitaaliset valmistustiedostot. Lisäksi tuotevastuulakiin esitetään lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset vahingonkorvausvastuussa olevista tahoista, vastuuvapauden edellytyksistä, tuotteen puutteellisuuden arviointiperusteista sekä vanhentumisajoista. Tuotevastuulakiin ehdotetaan sisällytettäväksi uusina

säännöksinä myös muun muassa turvallisuuspuutetta sekä turvallisuuspuutteen ja syntyneen vahingon välistä syy-yhteyttä koskevat olettamat sekä editiovelvollisuutta ja tuomioiden julkaisemista koskevat säännökset.

Työryhmä ei ehdoteta muutoksia kehittälyriskipuolustukseen. Näin ollen Suomessa ei jatkossakaan sovellettaisi kehittälyriskipuolustusta vastuuvapausperusteena. Tämä merkitsisi, että Suomi hyödyntäisi direktiivin optiota.

Kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:ään ehdotetaan tehtäväksi eräitä vähäisiä terminologisia muutoksia, jotta kuluttajansuojasääntely olisi yhdenmukaista tuotevastuusääntelyn kanssa.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittavasti yksimielisen mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 30. päivänä tammikuuta 2026

Jussi Päivärinne

Mari Kaipomäki

Noomi Saarinen

Riikka Rosendahl

Asko Metsola

Mona Redsvén

Tiina Vyyryläinen

SAMMANDRAG

I betänkandet föreslås ändringar i produktansvarslagen och konsumentskyddslagen. Syftet med ändringarna är att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG.

Enligt förslaget ska tillämpningsområdet för produktansvarslagen i huvudsak vara oförändrat. För att uppdatera tillämpningsområdet föreslås det att begreppen och bestämmelserna i lagen ska ändras till vissa delar så att de bättre motsvarar kraven i den digitala verksamhetsmiljön. Det föreslås att definitionen av produkt utvidgas så att den utöver elektricitet också omfattar råvaror, digitala tillverkningsfiler och programvara. Det föreslås att definitionen av delprodukt (i fortsättningen komponent) utvidgas så att den avser varje fysisk eller immateriell produkt eller tillhörande tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte skulle kunna utföra en eller flera av sina funktioner utan den. Dessutom föreslås det att lagens tillämpningsområde preciseras så att lagen inte gäller skada på egendom som uteslutande används för yrkesmässiga ändamål eller programvara med fri och öppen källkod som utvecklas eller tillhandahålls utanför ramen för kommersiell verksamhet. Det föreslås också att begreppet väsentlig ändring fogas till produktansvarslagen, vilket innebär att tillämpningsområdet inte längre begränsas enbart till ursprungliga tillverkare utan också omfattar de aktörer som väsentligt ändrar produkter efter det att de har tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk.

Det föreslås att det till produktansvarslagen fogas mer detaljerade bestämmelser än tidigare om vilka som kan vara skadeståndsskyldiga. Syftet med att utvidga kretsen av skadeståndsskyldiga är att säkerställa att det nästan alltid inom EES-området finns en aktör som den skadelidande kan rikta sina anspråk mot. Utgångspunkten förblir oförändrad: tillverkaren av produkten är fortfarande den primära skadeståndsskyldige. Definitionen av tillverkare utvidgas dock så att också den som väsentligt ändrar en produkt utanför tillverkarens kontroll och därefter tillhandahåller produkten på marknaden eller tar den i bruk ska betraktas som tillverkare av den produkten. Utöver tillverkaren är också den importör som importerat produkten till EU skadeståndsskyldig, om tillverkaren är etablerad utanför EU. Dessutom föreslås det att tillverkarens representant ska vara ansvarig vid sidan av

tillverkaren, om tillverkaren är etablerad i ett tredjeland. Dessutom ska en leverantör av distributionstjänster ansvara för den skada som produkten orsakar i en situation där tillverkaren av produkten är etablerad utanför EU och det inte heller finns någon importör eller representant för produkten inom EU.

Enligt förslaget ska bestämmelserna om skada som ersätts ändras så att den nedre gränsen för ersättningskyldigheten slopas och ersättningsansvaret utvidgas till att gälla också förstörelse och förvanskning av data. Dessutom ska lagen i fortsättningen tillämpas på ersättning för skada på egendom som orsakats av en produkt alltid när produkten inte har använts uteslutande för yrkesmässiga ändamål. Det föreslås att den yttersta preskriptionstiden för yrkanden förlängs i situationer där den skadelidande inte har kunnat väcka talan inom tio år på grund av att personskadan är latent. Då ska talan väckas inom 25 år.

I lagen föreslås nya bestämmelser om editionsplikt och offentliggörande av domar. Syftet med den föreslagna nya 13 b § som gäller föreläggande om formen för framläggande är att på föreläggande av domstol göra det möjligt att omvandla tekniskt eller vetenskapligt komplicerade föremåls- eller handlingsbevis eller syneobjekt från sin ursprungliga form till en lättillgänglig och lättbegriplig form i enlighet med kraven i produktansvarsdirektivet. Dessutom föreslås det att hovrätten och högsta domstolen i fortsättningen ska offentliggöra slutliga domar som omfattas av produktansvarslagens tillämpningsområde i lättillgängligt format och i elektronisk form.

I betänkandet föreslås inga ändringar i fråga om utvecklingsriskförsvaret. Med utvecklingsriskförsvaret avses tillverkarens möjlighet att befrias från skadeståndsansvar på den grunden att det inte har varit möjligt att upptäcka den egenskap hos produkten som orsakade skadan utifrån det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget vid den tidpunkt då produkten sattes i omlopp. Redan det gamla produktansvarsdirektivet tillät medlemsstaterna att välja om de ska införliva utvecklingsriskförsvaret i sin nationella lagstiftning om produktansvar eller inte. Finland beslutade då att inte ta i bruk försvaret, vilket innebär att det i den gällande produktansvarslagen inte finns bestämmelser om utvecklingsriskförsvaret. I det nya produktansvarsdirektivet bibehålls utvecklingsriskförsvaret som en av grunderna för tillverkarens ansvarsfrihet (artikel 11.1 e), men medlemsstaterna har fortfarande getts möjlighet att avvika från det och behålla ett strängare ansvar (artikel 18). I betänkandet föreslås det att Finland ska utnyttja optionen och fortsättningsvis avvika från ansvarsfrihetsgrunden i fråga.

Dessutom föreslås vissa terminologiska ändringar i 12 kap. 1 a § i konsumentskyddslagen för att bestämmelserna om konsumentskydd ska överensstämma med bestämmelserna om produktansvar.

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TUOTEVASTUULAIN JA KULUTTAJANSUOJALAIN 12 LUVUN 1 A §:N MUUTTAMISESTA

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuotevastuulakia ja kuluttajansuojalakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tuotevastuusta (tuotevastuudirektiivi).

Tuotevastuudirektiivin täytäntöön panemiseksi tuotevastuulakiin ehdotetaan useita muutoksia, joilla voimassa oleva tuotevastuulaki saatetaan uuden tuotevastuudirektiivin vaatimusten mukaiseksi. Samalla ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä terminologisia muutoksia kuluttajansuojalain eräisiin säännöksiin, jotta kuluttajansuojasääntely olisi yhdenmukaista tuotevastuusääntelyn kanssa.

Tuotevastuulain soveltamisalan ajantasaistamiseksi lain käsitteitä ja säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että ne vastaisivat nykyistä paremmin digitaalisen toimintaympäristön vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan myös aineettomat tuotteet, kuten ohjelmistot ja digitaaliset valmistustiedostot. Tuotevastuulakiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset vahingonkorvausvastuussa olevista tahoista, vastuuvapauden edellytyksistä, puutteellisen turvallisuuden arviointiperusteista sekä vanhentumisajoista. Tuotevastuulakiin ehdotetaan sisällytettäväksi uusina säännöksinä muun muassa turvallisuuspuutetta sekä turvallisuuspuutteen ja syntyneen vahingon välistä syy-yhteyttä koskevat olettamattomat sekä editiovelvollisuutta ja tuomioiden julkaisemista koskevat säännökset.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 9.12.2026, jolloin direktiiviä on ryhdyttävä soveltamaan.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen valmistelun taustalla on kansallista täytäntöönpanoa edellyttävä EU-säädös, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2853 tuotevastuusta (jäljempänä *tuotevastuudirektiivi* tai *direktiivi*). Säädöksen antamisen taustalla on ennen kaikkea vuonna 2018 toteutettu tuotevastuudirektiivin arviointi (SWD(2018)157), joka toteutettiin osana komission sääntelyn toimivuutta ja tulokellisuutta koskevaa ohjelmaa (REFIT-ohjelma). Vaikka arvioinnissa todettiin, että tuotevastuudirektiivi 85/374/ETY (jäljempänä *vanha tuotevastuudirektiivi*) on pääosin tehokas ja tarkoituksenmukainen instrumentti, arvioinnissa havaittiin myös useita puutteita, kuten direktiivin rajallinen toimivuus nykyaikaisessa digitaali-taloudessa ja kiertotaloudessa.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 28 päivänä syyskuuta 2022 ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi, jotka koskivat tuotevastuuta (KOM(2022) 495 lopullinen) ja sopimuksenukkoista siviilioikeudellista vastuuta koskevien sääntöjen mukauttamista tekoälyyn (direktiivi tekoälyyn liittyvästä vastuusta, jäljempänä *tekoälyvastuudirektiiviehdotus* (KOM(2022) 496 lopullinen). Ehdotettujen säädösten tarkoituksena oli mukauttaa tuotevastuuta ja sopimuksenukkoista vahingonkorvausta koskevia säännöksiä digiajan, kiertotalouden ja globaalien arvoketjujen vaikutuksiin.

Tuotevastuuta koskevan direktiiviehdotuksen tavoitteena on päivittää niitä sääntöjä, jotka koskevat valmistajan ja eräiden muiden tahojen vastuuta turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista. Tarkoituksena on myös varmistaa korkeatasoinen kuluttajansuoja sekä tasapuoliset toimintaedellytykset ja oikeusvarmuus yrityksille. Ehdotuksella pyritään lisäksi vahvistamaan tuoteturvallisuutta. Ehdotusta edelsi komission vaikutusarviointi (SWD(2022) 316 final).

Tekoälyvastuudirektiiviehdotuksen, jonka komissio sittemmin veti takaisin helmikuussa 2025, tavoitteena oli varmistaa, että tekoälyn aiheuttamien vahinkojen uhrit saavat saman tasoisen suojan kuin tuotteiden aiheuttamien vahinkojen uhrit yleensä. Toisaalta tavoitteena oli vähentää tekoälyä kehittävien tai käyttävien yritysten oikeudellista epävarmuutta niille mahdollisesti aiheutuvasta vastuusta. Ehdotus oli osa toimenpidepakettia, jolla tuetaan tekoälyn käyttöönottoa Euroopassa, ja se liittyi EU:n datastrategian puitteissa tehtyihin aloitteisiin sekä epäsuorasti myös Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan. Ehdotusta edelsi komission vaikutusarviointi (SWD(2022) 319 final).

Ennen direktiiviehdotusten antamista komissio järjesti julkisen kuulemisen (18.10.2021–10.1.2022), jonka tarkoituksena oli kerätä tietoa ja näkemyksiä keinoista, joilla vanhaa tuotevastuudirektiiviä voitaisiin parantaa, sekä siitä, miten tulisi käsitellä erityisesti tekoälyjärjestelmien aiheuttamiin vahinkoihin liittyviä vastuukysymyksiä, jotka kuuluvat sekä tuotevastuudirektiivin että siviilioikeudellista vastuuta koskevien kansallisten säännösten piiriin. Kuulemisen taustalla oli vuonna 2018 toteutettu tuotevastuudirektiivin arviointi (SWD(2018) 157 final) sekä vuonna 2020 annettu komission kertomus tekoälyn, esineiden internetin ja robotiikan vaikutuksista turvallisuuteen ja vastuuvollisuuteen (COM(2020) 64 final). Selvitys Suomen vastauksesta komission julkiseen kuulemiseen annettiin eduskunnalle E-kirjeenä 10.12.2021 (E 128/2021 vp).

Oikeusministeriö järjesti ehdotuksista kuulemistilaisuuden 21.10.2022, johon oli kutsuttu keskeiset sidosryhmät ja viranomaiset. Ehdotuksia koskevaa U-kirjelmäluonnosta käsiteltiin kilpailukykyjaoston (EU8) kirjallisessa menettelyssä 24.–28.10.2022. Ehdotuksista laadittiin U-kirjelmä U 82/2022 vp, joka annettiin eduskunnalle 10.11.2022. Eduskunnassa ehdotuksia käsiteltiin lakivaliokunnassa (LaVL 30/2022 vp) ja talousvaliokunnassa (TaVL 74/2022 vp). Suuri valiokunta yhtyi erikoisvaliokuntien lausuntojen mukaisesti valtioneuvoston kantaan (SuVEK 190/2022 vp). Tuotevastuudirektiiviehdotuksesta annettiin lisäksi U-jatkokirjelmä UJ 39/2023 vp.

Ehdotusten käsittely neuvoston siviilioikeustyöryhmässä alkoi 28.10.2022. Ehdotuksia käsiteltiin Tšekin puheenjohtajuuskaudella rinnakkain, mutta Ruotsin puheenjohtajuuskaudella (1.1.–30.6.2023) rinnakkainen käsittely keskeytettiin, koska useat jäsenmaat edellyttivät, ettei tekoälyvastuudirektiiviehdotuksen käsittelyä jatketa ennen kuin tekoälyasetusehdotusta (COM(2021) 206 final) koskevat neuvottelut saatetaan päätökseen. Neuvotteluissa keskityttiin tämän jälkeen ainoastaan tuotevastuudirektiiviehdotukseen. Kuten edellä todettiin, komissio on sittemmin vetänyt

tekoälyvastuudirektiiviehdotuksen kokonaan takaisin. Tämän vuoksi seuraavaksi selostettava U-kirjelmän U 82/2022 vp sisältöä koskeva yhteenveto käsittää vain tuotevastuudirektiiviehdotuksen.

Suomi piti tuotevastuudirektiiviehdotuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina ja suhtautui ehdotukseen myönteisesti, sillä on tärkeää, että tuotevastuusääntöjä päivitetään sopimaan paremmin digiajan, kiertotalouden ja globaalien arvoketjujen vaikutuksiin. Suomi piti kannatettavana myös sitä, että korvattavan vahingon alaraja poistettaisiin omaisuusvahingoilta ja että vahinkoa kärsineiden mahdollisuuksia saada vahingonkorvausta helpotettaisiin.

Suomelle yksi keskeinen tavoite neuvotteluissa oli selvittää tuotteen toimitusketjun eri toimijoiden – erityisesti jakelupalvelujen tarjoajien, valtuutettujen edustajien ja verkkoalustan tarjoajien – vastuuaseman tai mahdollisen vastuuaseman perusteltavuutta ja laajuutta sekä varmistaa näitä koskevan sääntelyn selkeys. Lisäksi Suomen yhtenä tavoitteena neuvotteluissa oli selvittää, voitaisiinko tuotekehittelyvahinkoja koskevasta kiellosta vedota vastuusta vapautumiseksi siihen, että tieteellisen ja teknisen tiedon taso ei ollut sellainen, että puutteellinen turvallisuus olisi voitu havaita, luopua, vai heikentäisikö sen poistaminen liikaa vahingon kärsijöitten asemaa. Vanha tuotevastuudirektiivi sisälsi tuotekehittelyvahinkoja koskevan vastuunrajoituksen, jonka jäsenvaltiot voivat olla ottamatta kansalliseen lainsäädäntöönsä. Uudessa tuotevastuudirektiiviehdotuksessa tällaista mahdollisuutta ei sen sijaan enää ollut.

Suomen kannalta ongelmallista oli täytäntöönpanoajan pituus, joka oli 12 kuukautta. Suomi piti tärkeänä, että täytäntöönpanoaikaa pidennettäisiin 24 kuukauteen ja että direktiiviin sisällytettäisiin 6 kuukauden siirtymäaika, jotta toimijat ja tuomioistuimet voisivat riittävästi valmistautua muuttuvien säännösten soveltamiseen. Tarkemmin Suomen kantoja on kuvattu U-kirjelmän U 82/2022 vp jaksossa 6.

Neuvottelujen kuluessa useisiin kohtiin saatiin Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia parannuksia, kuten kehittelyvahinkoja koskeva optio sekä 24 kuukauden mittainen täytäntöönpanoaika. Sen sijaan erillistä siirtymäaikaa ei neuvotteluissa onnistuttu sisällyttämään direktiiviin, ja direktiivi jäi joiltain osin tulkinnanvaraiseksi.

Direktiivi julkaistiin virallisessa lehdessä 18.11.2024 (L-sarja).

Direktiivi tulee panna täytäntöön 9.12.2026 mennessä, ja sen täytäntöön panemiseksi annettavia säännöksiä on sovellettava samasta päivästä lukien. Kuten edellä todettiin, direktiiviin ei sisälly erillistä siirtymäaikaa.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Oikeusministeriö asetti 10.2.2025 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella säännökset uuden tuotevastuudirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2853 tuotevastuusta ja neuvoston direktiivin 85/374/ETY kumoamisesta) täytäntöön panemiseksi. Työryhmän toimikausi oli 1.3.2025–1.2.2026.

Työryhmässä olivat jäseninä oikeusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Kilpailu- ja kuluttajaviraston/kuluttaja-asiamiehen, Kaupan liitto ry:n, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n sekä Finanssiala ry:n edustajat. Lisäksi työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimi apulaisprofessori Katri Havu Helsingin yliopistosta.

Jäsenvaltioiden täytäntöönpanotyön tukemiseksi perustettiin myös komission asiantuntijaryhmä, joka koostui EU- ja EFTA-maiden viranomaisista. Asiantuntijaryhmä on kokoontunut kaksi kertaa.

Työryhmän mietintö ”Tuotevastuudirektiivin täytäntöönpano” (Työryhmän mietintö. Mietintöjä ja lausuntoja 2026:8) julkaistiin 2.2.2026, ja se oli lausuntokierroksella 16.3.2026 saakka. Lausuntoa pyydettiin X taholta, joista X antoi lausunnon. Tämän lisäksi lausunnon antoi X muuta tahoa. Lausuntopalautetta selostetaan jäljempänä esityksen 6 jaksossa. Lisäksi lausunnoista on laadittu oikeusministeriössä tiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja [täydennetään, kun lausuntotiivistelmä on julkaistu]). [Lisäksi esitysluonnos on ollut lainsäädännön arviointineuvoston arvioitavana.]

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet-ja-saadostvalmistelu> tunnuksella OM42:00/2024.

2 Direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Direktiivin tausta ja tavoitteet

Uutta tuotevastuudirektiiviä koskevat säännökset vastaavat sisällöltään monilta osin vanhan tuotevastuudirektiivin säännöksiä (Neuvoston direktiivi 85/374/ETY, annettu 25 päivänä heinäkuuta 1985, tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä). Merkittävä ero aikaisempaan sääntelyyn on kuitenkin se, että uudella direktiivillä tuotevastuusäntelyä mukautetaan digiajan, kiertotalouden ja globaalien arvoketjujen vaikutuksiin. Tämä tarkoittaa muun ohella uusien vastuutahojen – eli tuotteen toimitusketjun tiettyjen toimijoiden – osoittamista sekä tuotevastuuta koskevien määritelmien saattamista vastaamaan digiajan vaatimuksia. Lisäksi uudella tuotevastuudirektiivillä ajantasaistetaan valmistajan sekä muiden jo aiemmin vastuullisina pidettyjen tahojen vastuuta koskevia säännöksiä turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista. Tavoitteena on vahvistaa yhteiset säännöt turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista aiheutuneen vahingonkorvausvastuun osalta, edistää sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa ja varmistaa korkeatasoinen suoja kuluttajille ja muille luonnollisille henkilöille sekä tasapuoliset toimintaedellytykset ja oikeusvarmuus yrityksille. Uudistuksen tavoitteena on varmistaa, että kuluttajansuoja pysyy korkeatasoisena käytetystä teknologiasta riippumatta (1 artikla).

Uusi direktiivi sisältää 24 artiklaa ja liitteen, jossa on vuoden 1985 direktiivin ja uuden direktiivin artikloiden vastaavuustaulukko. Uusi, kuten myös vanha, tuotevastuudirektiivi on luonteeltaan pääosin täysharmonisoiva siten, että jäsenvaltioilla ei ole oikeutta pitää voimassa tai säätää säännöksiä, jotka poikkeavat direktiivin säännöksistä, jollei direktiivissä nimenomaisesti toisin säädetä (3 artikla). Kansallista liikumavaraa on jätetty hyvin vähän, ja sen laajuutta käsitellään tarkemmin jäljempänä jaksossa 3.2.

2.2 Direktiivin pääasiallinen sisältö

Kohde, soveltamisala ja määritelmät

Uudessa tuotevastuudirektiivissä säädetään luonnollisen henkilön oikeudesta korvaukseen turvallisuudeltaan puutteellisesta tuotteesta aiheutuneesta vahingosta. Tuotteella tarkoitetaan kaikkia irtaimia esineitä – riippumatta siitä, ovatko ne integroituna tai liitettynä toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön – sekä sähköä, digitaalisia valmistustiedostoja, raaka-aineita ja ohjelmistoja (4 artiklan 1 alakohta). Direktiivin soveltamisalasta on suljettu pois vapaat ja avoimen lähdekoodin ohjelmistot, jotka kehitetään tai toimitetaan kaupallisen toiminnan ulkopuolella, sekä ydinonnettomuuksista aiheutuneet vahingot, siltä osin kuin vastuu niistä kuuluu jäsenvaltioiden ratifioimien kansainvälisten yleissopimusten soveltamisalaan (2 artiklan 2 ja 3 kohdat). Direktiivi ei vaikuta henkilötietojen suojaa koskevan unionin oikeuden sovellettavuuteen eikä jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön, joka koskee sopimusperusteista tai sopimuksenulokoista vastuuta muulla perusteella kuin tuotteen turvallisuuspuutteella. Myöskään vahinkoa kärsineen oikeudet sellaisen erityisen vastuujärjestelmän nojalla, joka oli olemassa jäsenvaltion lainsäädännössä ennen 30 päivää heinäkuuta 1985, eivät muutu uuden direktiivin myötä (2 artiklan 4 kohta).

Direktiivin 4 artikla sisältää direktiivin säännöksiin liittyvät 18 määritelmää, kuten tuotteen, digitaalisen valmistustiedon, komponentin, valmistajan määräysvallan, valmistajan, talouden toimijan ja merkittävän muutoksen määritelmät. Digitaalisella valmistustiedolla tarkoitetaan irtaimen esineen digitaalista versiota tai digitaalista mallia, joka sisältää aineellisen esineen tuottamiseksi tarvittavat toiminnalliset tiedot mahdollistaen koneiden tai työkalujen automaattisen ohjauksen (4 artiklan 2 alakohta). Komponentilla tarkoitetaan mitä tahansa aineellista tai aineetonta esinettä, raaka-ainetta tai tuotteeseen liittyvää palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen (4 artiklan 4 alakohta). Direktiivi sisältää myös uuden valmistajan määräysvallan määritelmän, jonka tavoitteena on sovittaa sääntely tuotteisiin, joiden ominaisuuksiin valmistaja voi vaikuttaa sen jälkeen, kun ne on saatettu markkinoille, esimerkiksi tarjoamalla ohjelmistopäivityksiä (4 artiklan 5 alakohta). Valmistajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta; suunnitteluttaa tai valmistuttaa tuotetta taikka varustamalla kyseisen tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksestaan esiintyy sen valmistajana; tai kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta omaan käyttöönsä (4 artiklan 10 alakohta). Talouden toimijalla tarkoitetaan tuotteen tai komponentin valmistajaa, tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa, jakelupalvelun tarjoajaa tai jakelijaa (4 artiklan 15 alakohta). Merkittävällä muutoksella tarkoitetaan, jollei muuta seuraa asiaankuuluvista unionin tai kansallisista säännöksistä, tuotteen sellaista muuttamista

sen markkinoilla saattamisen tai käyttöönoton jälkeen, joka muuttaa tuotteen alkuperäistä suorituskykyä, tarkoitusta tai tyyppiä ilman, että kyseinen muutos on ennakoitu valmistajan alustavassa riskinarvioinnissa, ja muuttaa vaaran luonnetta, synnyttää uuden vaaran tai nostaa riskitasoa (4 artiklan 18 alakohta). Määritelmän tarkoituksena on selkeyttää vastuuta myös sellaisen tahon osalta, joka muuttaa merkittävästi jo markkinoilla olevaa tuotetta ja sen jälkeen asettaa sen saataville markkinoilla.

Direktiivi on täysharmonisointidirektiivi, eli jäsenvaltiot eivät saa kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön direktiivissä vahvistetuista säännöksistä poikkeavia säännöksiä eivätkä myöskään tiukempia tai sallivampia säännöksiä kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden suojelun erilaisen tason saavuttamiseksi (3 artikla). Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jokaisella direktiivin soveltamisalaan kuuluvan vahingon kärsineellä luonnollisella henkilöllä on oikeus saada korvaus direktiivin mukaisesti (5 artikla). Direktiivin säännökset ovat vahinkoa kärsineen hyväksi pakottavia (15 artikla).

Korvattavat vahingot

Korvattavista vahingoista ja tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta säädetään direktiivin 6 ja 7 artikloissa. Kuten vuoden 1985 direktiivin, myös uusi direktiivin mukainen tuotevastuu kattaa henkilövahingot ja esinevahingot. Vastuun soveltamisalaa on kuitenkin laajennettu niin, että se kattaa myös omaisuuteen kohdistuvan vahingon, kun omaisuutta on käytetty osittain ammattimaisiin tarkoituksiin. Oikeutta vahingonkorvaukseen sovelletaan kuoleman tapauksessa tai muuhun henkilövahinkoon, tietyin poikkeuksin esinevahinkoon tai omaisuuden tuhoutumiseen sekä sellaisen datan tuhoutumiseen tai turmeltumiseen, jota ei käytetä ammattimaisiin tarkoituksiin. Sen sijaan vahingon aiheuttaneeseen tuotteeseen itseensä kohdistuva vahinko on edelleen rajattu vahingonkorvausvastuun ulkopuolelle (6 artiklan 1 kohta). Oikeus vahingonkorvaukseen kattaa vahingosta aiheutuvat aineelliset menetykset sekä aineettomat menetykset siltä osin kuin ne voidaan korvata kansallisen lainsäädännön nojalla (6 artiklan 2 kohta).

Tuote katsotaan turvallisuudeltaan puutteelliseksi, jos se ei ole niin turvallinen kuin henkilöllä on aihetta odottaa tai kuin unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla vaaditaan (7 artiklan 1 kohta). Sama määritelmä sisältyi myös vuoden 1985 direktiiviin. Tuotteen puutteellista turvallisuutta arvioitaessa otetaan huomioon kaikki seikat, muun muassa tuotteesta annetut tiedot ja tuotteen ominaisuudet sekä tuotteen kohtuudella ennakoitavissa oleva käyttö. Uuteen direktiiviin on lisätty joitakin huomioitavia seikkoja teknologisen kehityksen huomioon ottamiseksi. Esimerkiksi tuotteen kyky oppia tai saada uusia ominaisuuksia sen

jälkeen, kun se on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, on huomioitava arvioitaessa sitä, onko tuotteessa turvallisuuspuute. Myös muiden tuotteiden kohtuudella ennakoitavissa oleva vaikutus tuotteeseen, kun niitä käytetään yhdessä tuotteen kanssa, on otettava huomioon turvallisuusarvioinnissa (7 artikla 2 kohta).

Direktiivin 11 artiklassa säädetään vastuusta vapautumisesta. Sääntely vastaa osittain vuoden 1985 direktiivin vastuuvapausäännöksiä. Artiklan e-kohtan mukaan talouden toimija ei ole vastuussa turvallisuudeltaan puutteellisesta tuotteesta aiheutuneesta vahingosta, jos tieteellisen ja teknisen taidon objektiivinen taso sinä ajankohtana, jona tuote saatettiin markkinoille tai otettiin käyttöön, tai sinä aikana, jonka tuote oli valmistajan määräysvallassa, ei ollut sellainen, että puutteellinen turvallisuus olisi voitu havaita. Tästä niin sanotusta kehittämisriskiperusteesta voidaan kuitenkin direktiivin 18 artiklan nojalla kansallisessa lainsäädännössä poiketa.

Vahingonkorvausvelvolliset

Vahingonkorvausvelvolliset luetellaan direktiivin 8 artiklassa. Vastuusäännökset vastaavat osittain vuoden 1985 direktiivin säännöksiä. Vahingosta vastuussa ovat turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen valmistaja sekä turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin valmistaja, jos kyseinen komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan määräysvallassa ja se on aiheuttanut kyseisen tuotteen puutteellisen turvallisuuden (8 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdat). Vahinkoa kärsineen henkilön aseman vahvistamiseksi ja täytöntöönpanokelpoisen korvausvaatimuksen varmistamiseksi tapauksissa, joissa valmistaja on sijoittautunut EU:n ulkopuolelle, uudessa direktiivissä korvausvastuullisten piiriin on sisällytetty myös turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen tai komponentin maahantuoja, valmistajan valtuutettu edustaja, ja silloin, kun unioniin sijoittunutta maahantuoja tai valtuutettua edustajaa ei ole, jakelupalvelun tarjoaja (8 artiklan 1 kohdan c alakohta). Laajennuksen tarkoituksena on sovittaa direktiivin sääntely nykypäivän globaaleihin tuotantoketjuihin.

Valmistajana pidetään mitä tahansa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka muuttaa tuotetta merkittävästi valmistajan määräysvallan ulkopuolella ja sen jälkeen asettaa sen saataville markkinoilla (8 artiklan 2 kohta).

Turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen jakelija on vastuussa, jos edellä mainittua talouden toimijaa ei voida yksilöidä eikä jakelija yksilöi taloudellista toimijaa kuukauden kuluessa vahingon kärsineen pyynnöstä (8 artiklan 3 kohta). Kyseistä kohtaa sovelletaan myös sellaisen verkkoalustan tarjoajaan, joka antaa kuluttajille

mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa ja joka ei ole talouden toimija, edellyttäen, että asetuksen (EU) 2022/2065 6 artiklan 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Talouden toimijoiden yhteisvastuusta säädetään direktiivin 12 artiklassa. Sääntely vastaa vuoden 1985 direktiivin sääntelyä. Jos vähintään kaksi talouden toimijaa on vastuussa samasta vahingosta, niiden voidaan katsoa olevan vastuussa yhteisvastuullisesta (12 artikla 1 kohta). Valmistajalla, joka integroi tuotteeseen ohjelmiston komponenttina, ei kuitenkaan ole takautumisoikeutta vahingon aiheuttaneen turvallisuudeltaan puutteellisen ohjelmistokomponentin valmistajaa nähden, jos ohjelmistokomponentin valmistaja oli kyseisen ohjelmistokomponentin markkinoille saamisen ajankohtana mikroyritys tai pieni yritys ja valmistaja, joka integroi ohjelmistokomponentin, on tehnyt ohjelmistokomponentin valmistajan kanssa sopimuksen siitä, että se luopuu kyseisestä oikeudesta (12 artiklan 2 kohta). Uusi direktiivi sisältää kuitenkin vuoden 1985 direktiivistä poiketen myös säännökset takautumisoikeudesta. Talouden toimijalla, joka on maksanut korvauksen vahinkoa kärsineelle, on takautumisoikeus suhteessa muihin vastuussa oleviin talouden toimijoihin (artikla 14). Takautumisoikeutta koskevat säännökset ovat tahdonvaltaisia.

Todistustaakka ja todisteiden esittäminen

Todistustaakasta säädetään direktiivin 10 artiklassa. Todistustaakka puutteellisesta turvallisuudesta, siitä aiheutuneesta vahingosta sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välisestä syy-yhteydestä on kantajalla (10 artiklan 1 kohta). Tietyin edellytyksin oletetaan, että tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen tai että tuotteen puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välillä on syy-yhteys tai turvallisuuspuute ja syy-yhteys ovat molemmat käsillä (10 artiklan 2, 3 ja 4 kohdat). Olettamasäännöksiä sovelletaan muun muassa, jos todisteiden esittämisestä huolimatta ja ottaen huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat kantajalla on erityisesti teknisen tai tieteellisen monimutkaisuuden vuoksi kohtuuttomia vaikeuksia näyttää toteen tuotteen puutteellista turvallisuutta tai sen puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välistä syy-yhteyttä tai molempia, ja kantaja osoittaa, että on todennäköistä, että tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen tai että tuotteen puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välillä on syy-yhteys tai että molemmat seikat toteutuvat (10 artiklan 4 kohta).

Uusi direktiivi sisältää lisäksi säännökset todisteiden esittämisestä (9 artikla). Tämä sääntely on uutta vuoden 1985 direktiiviin verrattuna. Säännösten tavoitteena on lieventää merkittävää tiedollista epäsuhtaa, jossa vahinkoa kärsinyt usein on suhteessa valmistajaan.

Vanhentumisaika

Direktiivin mukaisten vaatimusten vanhentumisajasta säädetään direktiivin 16 ja 17 artikloissa. Vanhentumissäännökset ovat pääasiassa samat kuin vuoden 1985 direktiivissä. Direktiivin mukaisiin vahingonkorvauskanteisiin sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa (16 artikla). Vanhentumisaika alkaa päivänä, jona vahinkoa kärsinyt on saanut tietää tai hänen kohtuudella olisi pitänyt tietää vahingosta, puutteellisesta turvallisuudesta sekä sen asiankuuluvan talouden toimijan nimen, jonka voidaan katsoa olevan vastuussa vahingosta 8 artiklan mukaisesti. Lopullinen vanhentumisaika on lähtökohtaisesti kymmenen vuotta siitä, kun turvallisuudeltaan puutteellinen tuote saatettiin markkinoille (17 artiklan 1 kohta). Uudessa direktiivissä on otettu käyttöön myös lopullinen 25 vuoden enimmäisvanhentumisaika tilanteissa, joissa vahinkoa kärsinyt ei ole voinut nostaa kannetta kymmenen vuoden kuluessa henkilövahingon piilevyyden vuoksi (17 artiklan 2 kohta).

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Nykytila

Yleistä

Tuotevastuuta koskevat säännökset sisältyvät tuotevastuulakiin (694/1990), joka tuli voimaan 1.9.1991. Vuonna 1985 annettu vanha tuotevastuudirektiivi vaikutti merkittävästi lainsäädännön taustalla, ja tuotevastuulaki tuli siten sisällöltään lähes EY-direktiivin mukaisena voimaan. Vuonna 1993 tehdyillä muutoksilla tuotevastuulaki saatettiin lopullisesti vastaamaan vanhan tuotevastuudirektiivin säännöksiä. Tämän jälkeen tuotevastuulakia on muutettu muutamia kertoja, mutta muutokset ovat olleet vähäisiä ja teknisluonteisia.

Tuotevastuulain soveltamisala käy ilmi sen 1 §:stä. Laki koskee tuotteesta henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitetulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista (1 mom.). Tuotteella tarkoitetaan irtainta esinettä, ei kuitenkaan toisen maalla olevaa rakennusta. Laki koskee tuotteesta aiheutunutta vahinkoa, vaikka tuote olisi liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön. (2 mom.) Laki koskee siis kaikkia tuotteita riippumatta siitä, ovatko ne lopputuotteita tai tarkoitettu yksityiseen kulutukseen (ks. HE 119/1989 vp, s. 19). Tuotetta koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköön (3 mom.). Myös osatuotteet ovat laissa tarkoitettuja tuotteita (ks. HE 119/1989 vp). Osatuotteella tarkoitetaan tuotteen raaka-ainetta ja osaa sekä tuotteen valmistamisessa tai tuottamisessa käytettyä ainetta (4 mom.).

Lain soveltamisalaa on rajattu sen 2 §:ssä. Laki ei koske tuotteesta tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa (1 mom. 1 kohta), osatuotteesta tuotteelle aiheutunutta vahinkoa, jos osatuote oli liitetty tuotteeseen ennen tuotteen liikkeelle laskemista (1 mom. 2 kohta), eikä ydinvastuulaissa (484/72) tarkoitettua vahinkoa (1 mom. 3 kohta).

Laki on pakottava vahinkoa kärsineen hyväksi siten, että ennen vahingon ilmene- mistä tehdyn sopimuksen ehto, joka rajoittaa hänen oikeuttaan lain mukaiseen korvaukseen, on mitätön (10 §).

Korvattavat vahingot ja todistustaakka

Vahingonkorvausta on tuotevastuulain mukaan suoritettava vahingosta, joka on johtunut siitä, että tuote ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa. Turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon ajankohta, jona tuote laskettiin liikkeelle, tuotteen ennakoitavissa oleva käyttö, tuotteen markkinointi ja käyttö-ohjeet sekä muut seikat. (3 §)

Vahinkoa kärsineen on näytettävä toteen vahinko, tuotteen puutteellinen turvallisuus sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys (4 a §).

Tuotevastuulain 7 §:ssä säädetään vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumisesta. Korvausvelvollisuutta ei muun muassa ole, jos se, jolta vaaditaan korvausta, saattaa todennäköiseksi, ettei tuotteen turvallisuudessa ollut vahingon aiheuttanutta puutetta silloin, kun hän laski sen liikkeelle (2 mom.)

Vahingonkorvausvelvolliset

Tuotevastuulain 5 §:n 1 momentissa luetellaan ensisijaiset vahingonkorvausvelvolliset. Vahingonkorvausvelvollisuus on sillä, joka on valmistanut tai tuottanut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen (1 kohta); sillä, joka on tuonut tuotteen Euroopan talousalueelle siellä liikkeelle laskettavaksi (2 kohta); sillä, joka on liikkeelle laskettavaksi tuonut tuotteen EFTA-valtiosta Euroopan yhteisöön, Euroopan yhteisöstä EFTA-valtioon tai EFTA-valtiosta toiseen EFTA-valtioon (3 kohta); sekä sillä, joka on markkinoinut vahinkoa aiheuttanutta tuotetta omanaan, jos tuote on varustettu hänen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan (4 kohta).

Toissijaiset vahingonkorvausvelvolliset luetellaan tuotevastuulain 6 §:ssä. Pykälän mukaan jos tuotteesta ei käy ilmi sen valmistajaa tai tuottajaa, jokainen tuotteen liikkeelle laskenut vastaa samalla tavoin kuin valmistaja tuotteen aiheuttamasta vahingosta, jollei hän vahinkoa kärsineeltä korvausvaatimuksen tai muulla tavoin ilmoituspyynnön saatuaan kohtuullisessa ajassa ilmoita vahinkoa kärsineelle vahingosta lain mukaan vastuussa olevaa tai sitä, joka on tarjonnut hänelle tuotetta kaupaksi. Sama koskee myös maahan tuotua tuotetta, vaikka tuotteesta kävisi ilmi tuotteen valmistaja tai tuottaja taikka tuotetta markkinoiva toimija, jollei tuotteesta käy ilmi lain mukaista maahantuojaa. (6 §)

Jos vahinko on syntynyt osatuotteen puutteellisen turvallisuuden seurauksena, vahingon on katsottava aiheutuneen sekä tuotteesta että osatuotteesta (4 §). Vahingonkorvausvastuu on tuotevastuulakia koskevan hallituksen esityksen

mukaan yhteisvastuuta. Yleisten vastuun jakamista koskevien periaatteiden mukaisesti lopullinen vastuu tulee sille, joka vahingon on aiheuttanut, joskin myös myötävaikuttava tuottamus otetaan arvioinnissa huomioon. (HE 19/1989, s. 19)

Korvauksen määräytyminen

Tuotevastuulain mukainen korvaus määrätään noudattamalla soveltuvin osin vahingonkorvauslakia (8 § 1 mom.). Korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole alle 2 350 markan määräisestä omaisuudelle aiheutuneesta vahingosta (8 § 2 mom.).

Kanneaika

Tuotevastuulakiin perustuva korvauskanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausta vaativa sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä, tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta ja korvausvelvollisesta (9 § 1 mom.). Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen laski vahingon aiheuttaneen tuotteen liikkeelle (9 § 2 mom.).

Kuluttajansuojalaki

Tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 9 kappaleessa todetaan, että jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä vahinkoa kärsineellä saattaa olla oikeus vaatia vahingonkorvausta sellaisen sopimusperusteisen tai sopimuksenkulkoisen vastuun perusteella, jossa ei ole kyse valmistajan vastuusta tuotevastuudirektiivissä säädetystä tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta. Edelleen todetaan, että direktiivin ei tulisi vaikuttaa sellaisiin kansallisen lainsäädännön säännöksiin, jotka edistävät muun muassa kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden tehokasta suojelua koskevan tavoitteen saavuttamista.

Kuluttajansuojalakiin (38/1978, jäljempänä myös KSL) sisältyy eräitä säännöksiä, joilla on jonkinasteista liittymäpintaa tuotevastuulainsäädäntöön. Tällaisia säännöksiä on KSL:n 5, 5a, 8, 9 ja 12 luvuissa. KSL:n säännöksillä ei rajoiteta vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen tuotevastuulain nojalla (KSL 12 luvun 1 b §). Kun korvausta vaaditaan KSL:n nojalla ja asiaa arvioidaan yksinomaan KSL:n nojalla, vastuu perustuu KSL:ään eikä tuotevastuulainsäädäntöön.

KSL 5:21, 5a:23 ja 8:21:ssä säädetään tuotevahingoista ja vahingosta muulle omaisuudelle. Lisäksi KSL 9:20:ssä säädetään vahingonkorvauksesta toimeksisaajan suorituksessa olevasta virheestä taloelementtikaupassa ja rakennusurakoissa. KSL 5 luvussa henkilövahingot on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Sen

sijaan KSL 5a, 8 ja 9 luvut sisältävät säännöksiä myös henkilövahinkojen korvaamisesta. Esimerkiksi KSL 5a:22:n mukaan kuluttajalla on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii digitaalisen sisällön tai palvelun virheen vuoksi, ja korvausvelvollisuus käsittää virheestä kuluttajalle aiheutuneen henkilö-, esine- ja varallisuusvahingon. KSL 8 ja 9 luvuissa on puolestaan kyse sellaisten henkilövahinkojen korvaamisesta, jotka aiheutuvat palveluksessa tai suorituksessa olevasta virheestä. Sen sijaan henkilövahinkoja ei korvata virheestä, jossa suorituksessa tai palveluksessa käytetyn materiaalin virheestä aiheutuu vahinkoa.

KSL 12:1a:ssa säädetään kanneajasta vahingonkorvausasiassa, joka koskee tavaran virheestä muulle omaisuudelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista (KSL 5:21) tai palveluksen suorittamisessa käytetyn materiaalin virheestä muulle omaisuudelle kuin palveluksen kohde-esineelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista (KSL 8:21). Pykälän mukaan kanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausta vaativa sai tiedon esinevahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta. Kanne on kuitenkin pantava vireille viimeistään kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen laski vahingon aiheuttaneen tavaran tai materiaalin liikkeelle. KSL: 12:1a:n kanneaikarajoitukset (kolme ja kymmenen vuotta) vastaavat voimassa olevan tuotevastuulain kanneaikasääntelyä (ks. tuotevastuulain 9 §).

3.2 Nykytilan arviointi ja muutostarpeet

3.2.1 Direktiivistä johtuvat muutostarpeet

Uuden tuotevastuudirektiivin täytäntöönpano edellyttää muutoksia voimassa olevaan tuotevastuulakiin. Muutostarpeet koskevat erityisesti lain soveltamisalan ja korvattavien vahinkojen piirin tarkistamista, uusien määritelmien ja olettamassäännösten lisäämistä, vahingonkorvausvelvollisten tahojen tarkistamista sekä kanneajan sääntelyä. Direktiivin perusteella lakiin tulee lisäksi lisätä eräitä todisteiden esittämistä koskevia erityissäännöksiä sekä ylimpien oikeusasteiden ratkaisujen julkaisemista koskevia säännöksiä.

3.2.2 Direktiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia lainsäädäntöön

Direktiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan uutta direktiiviä ei sovelleta vahinkoihin, jotka aiheutuvat ydinvoimalaonnettomuuksista, jos vastuu tällaisista vahingoista kuuluu jäsenvaltioiden ratifioimien kansainvälisten yleissopimusten soveltamisalaan. Suomen osalta kyse on sellaisista yleissopimuksista, joihin viitataan

ydinvastuulain (484/1972) 1 §:n 10–12 kohdissa. Tältä osin uusi direktiivi ei merkitse muutosta vuoden 1985 tuotevastuudirektiiviin verrattuna, eikä säännös edellytä muutoksia tuotevastuulakiin. Lisäksi direktiivi ei 2 artiklan 4 kohdan mukaisesti vaikuta henkilötietojen suojaa koskevan unionin oikeuden soveltamiseen eikä jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön, joka koskee sopimusperusteista tai sopimuksenulkoista vastuuta muulla perusteella kuin tuotteen turvallisuuspuutteella (ks. myös tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 9 kappale). Myöskään vahinkoa kärsineen oikeudet sellaisen erityisen vastuujärjestelmän nojalla, joka oli olemassa jäsenvaltion lainsäädännössä ennen 30 päivää heinäkuuta 1985, eivät muutu uuden direktiivin myötä. Nämäkään rajaukset eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Direktiivin 4 artikla sisältää määritelmiä, joista kaikkia ei ole katsottu tarpeellisiksi sisällyttää kansalliseen lakiin. Artiklan 6 kohdassa ”data” määritellään viittauksella Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/868, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022 (nk. datanhallinta-asetus) 2 artiklan 1 kohtaa. Koska määritelmä sisältyy viittaukseen, sitä ei ole tarpeen erikseen sisällyttää tuotevastuulakiin. Määritelmä on kuitenkin selvyuden vuoksi selitetty lain 8 §:n 2 momentin perusteluissa. Artiklan 16 kohta sisältää verkkoalustan määritelmän, jonka mukaan termi vastaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022 (nk. digipalvelusäädös) 3 artiklan i alakohdassa määriteltyä verkkoalustaa. Tätäkään määritelmää ei viittauksen vuoksi ole tarpeen erikseen sisällyttää kansalliseen lakiin, mutta se on selvennetty lain 6 §:n 3 momentin perusteluissa. Lisäksi artiklan 17 kohta sisältää liikesalaisuuden määritelmän, jonka mukaan termillä on sama merkitys kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2016/943, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2016, liikesalaisuuksien suojaamisesta oikeudettomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta. Tämäkään määritelmä ei edellytä erillistä toimeenpanoa viittauksen vuoksi.

Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että vahingonkorvausvaatimuksen voi esittää henkilö, jolle vahinkoa kärsineen oikeus on siirtynyt lain tai sopimuksen nojalla, tai joka toimii yhden tai useamman vahinkoa kärsineen puolesta. Vahingonkorvausvaatimuksen esittäjän prosessuaalinen asema määräytyy yleisten prosessioikeudellisten periaatteiden mukaan. Koska artiklan vaatimukset täyttyvät Suomessa yleisesti sovellettavien prosessioikeudellisten periaatteiden nojalla, artikla ei edellytä muutoksia.

Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan vahingonkorvausvastuu koskee kuolemaa tai muuta henkilövahinkoa, mukaan lukien lääketieteellisesti tunnustettua vahinkoa psyykkiselle terveydelle. Koska tuotevastuulain soveltamisalassa (1 §) mainittu henkilövahingon käsite kattaa Suomessa ruumiilliset ja psyykkiset haitat

sekä kuolemantapauksen, artikla ei edellytä muutoksia. Myöskään 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, sillä tuotevastuulain 2 §:n 1 kohdassa todetaan, ettei laki koske tuotteesta tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa. Lisäksi saman artiklan 2 ja 3 kohdat eivät edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä.

Direktiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaan tuotetta ei saa pitää turvallisuudeltaan puutteellisena pelkästään sen vuoksi, että parempi tuote, mukaan lukien tuotteen päivitykset tai versiopäivitykset, on jo saatettu tai saatetaan myöhemmin markkinoille tai otetaan myöhemmin käyttöön. Tämä periaate sisältyy jo nykyisen tuotevastuulain 3 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan tuotteen turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös ajankohta, jona tuote laskettiin liikkeelle. Ajankohdan huomioon ottaminen merkitsee sitä, ettei pelkästään se, että myöhemmin kehitetään turvallisuudeltaan parempia tuotteita, tarkoita, että tuote olisi ollut puutteellinen (HE 119/1989 vp, s. 46). Artikla ei siten edellytä lisäystä kansalliseen lainsäädäntöön. Lakiehdotuksen mukaan säännös sijoitettaisiin jatkossa tuotevastuulain 3 §:n 2 momentin 5 kohdaksi.

Direktiivin 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen valmistaja on vastuussa vahingosta. Valmistajan vastuusta on säädetty jo nykyisen tuotevastuulain 5 §:ssä, minkä vuoksi säännös ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Myöskään 8 artiklan 5 kohta, joka sallii jäsenvaltioiden käyttää olemassa olevia kansallisia alakohtaisia korvausjärjestelmiä tai perustaa uusia järjestelmiä kansallisen lainsäädännön nojalla tietyissä tilanteissa, ei edellytä kansallisia toimenpiteitä.

Direktiivin todisteiden esittämistä koskeva 9 artikla ei edellytä erillistä kansallista täytäntöönpanoa artiklan 6 kohtaa lukuun ottamatta. Artiklan 1 ja 2 kohtien edellytykset todisteiden esittämisestä täyttyvät nykyisten oikeudenkäymiskaaren säännösten nojalla. Myöskään artiklan 3 kohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, sillä jo nykyisillä oikeudenkäymiskaaren säännöksillä tuomioistuimien voi hylätä esimerkiksi asiaan vaikuttamattoman ja tarpeettoman näytön. Samoin artiklan 4 ja 5 kohtien vaatimukset täyttyvät jo nyt kansallisilla säännöksillä. Esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 19 §:ssä säädetään todistamisesta liikesalaisuuden osalta, ja liikesalaisuuslain (595/2018) 14 §:ssä säädetään liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta, käyttämisestä ja ilmaisemisesta sekä suojaamisesta asianosaisjulkisuuden osalta. Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään todisteiden ja muiden seikkojen perusteellisesta ja tasapuolisesta arvioinnista. Artiklan 7 kohta, jonka mukaan artikla ei vaikuta todisteiden esittämistä koskeviin kansallisiin sääntöihin, ei vaadi kansallisia toimenpiteitä. Selvyyden vuoksi todettakoon lisäksi, että artiklan 6 kohdan toinen,

kansallisen tuomioistuimen viran puolesta antamaa esittämistapamääräystä koskeva säännös ei edellytä lakimuutosta, sillä viran puolesta tällaisen määräyksen antaminen ei Suomessa ole kansallisen lainsäädännön mukaista.

Direktiivin todistustaakkaa koskevan 10 artiklan 1 kohta on jo pantu kansallisesti täytäntöön tuotevastuulain 4 a §:llä, minkä vuoksi se ei edellytä lakimuutoksia.

Direktiivin 11 artiklan e-alakohda, joka koskee kehittämisriskiä vapautusperusteena, ei edellytä kansallisia täytäntöönpanotoimia, sillä direktiivin 18 artikla sallii siitä poikkeamisen, vaikka alakohda ei vastaa kansallista lainsäädäntöä. Suomi hyödynsi vastaavaa poikkeusmahdollisuutta myös hyväksyessään edellisen tuotevastuudirektiivin (vanhan tuotevastuudirektiivin 15 artikla).

Direktiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos vähintään kaksi talouden toimijaa on vastuussa samasta vahingosta, niiden voidaan katsoa olevan vastuussa yhteisvastuullisesti. Voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö sisältää jo säännökset yhteisvastuun jakautumisesta (vahingonkorvauslain 6:2–3), minkä vuoksi säännös ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön (ks. myös HE 119/1989 vp, s. 47).

Direktiivin vastuun vähentämistä koskeva 13 artikla ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, sillä vahingonkorvauslain yleissäännöksistä (vahingonkorvauslain 2:1.2 ja 6:1) jo seuraa, että talouden toimijan vastuuta voidaan vähentää tai poistaa tavalla, joka vastaa direktiivin 13 artiklaa. Samoin direktiivin 14 artiklan takautumisoikeutta koskevat vaatimukset täyttyvät jo nykyisessä kansallisessa lainsäädännössä (velkakirjalain 2 §:n 2 momentti ja vahingonkorvauslain 6:3), eikä artikla näin ollen edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Myöskään direktiivin vastuun poissulkemista ja rajoittamista koskeva 15 artikla ei edellytä toimenpiteitä, sillä tuotevastuulaki on jo nykyisellään pakottavaa sääntelyä, josta ei voida poiketa sopimuksin. Nykyinenkään lainsäädäntö ei rajoita tuotevastuulain soveltamista.

Direktiivin 16 artikla sisältää sääntelyn vahingonkorvauskanteiden vanhentumisajasta. Koska artiklan 1 kohdan vanhentumisajan alkamista koskevat kriteerit vastaavat tuotevastuulain 9 §:n 1 momentin kriteerejä, kohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Tuotevastuulain korvausvelvollisen käsite on avoin, ja sen katsotaan kattavan myös uuden direktiivin mukaisen, aiempaa laajemman korvausvelvollisten joukon. Artiklan 2 kohta ei myöskään edellytä muutoksia, sillä Suomessa kansallisen oikeuden pysäyttämisen- ja keskeyttämistoimet ovat jo nyt direktiivin mukaisia.

Direktiivin 18 artikla antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden hyödyntää niin sanottua kehittäjäriskipuolustusta. Artikla ei edellytä kansallisia täytäntöönpanotoimenpiteitä, mutta artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan Suomen on ilmoitettava Komissiolle, mikäli se aikoo hyödyntää tätä kansallista liikkumavaraa.

Direktiivin 19 artiklan 2 kohta ja 20 artikla koskevat direktiivistä komissiolle aiheutuvia velvoitteita eivätkä siksi vaadi kansallisia toimenpiteitä. Myöskään direktiivin voimaantuloa ja osaksi kansallista lainsäädäntöä saattamista koskevat 21 artiklan 2 kohta sekä artiklat 22–24 eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

3.2.3 Kuluttajansuojalain muutostarpeet

Tuotevastuudirektiivillä ei ole tarkoitus yhdenmukaistaa yksinomaan kuluttajansuojalainsäädännön alaan kuuluvia kuluttajasopimuksiin ja palvelusuorituksiin liittyviä virhe- ja vahingonkorvausvastuita. Kuluttajansuojalain esine- ja henkilövahinkoja koskevat säännökset, joilla on liittymäpintaa tuotevastuulainsäädäntöön, voidaan siten lähtökohtaisesti säilyttää nykyisellään. Selvyyden vuoksi todetaan lisäksi, että tuotevastuudirektiivin vastuullisia toimijoita (ns. talouden toimijoita) koskeva sääntely ei myöskään aiheuta muutostarpeita kuluttajansuojalakiin. Näin ollen esimerkiksi KSL:n aiempaa myyntiporrasta ja välittäjiä koskevat vastuusäännökset voidaan säilyttää ennallaan.

Uudessa tuotevastuudirektiivissä säädetään erillisestä, lopullisesta 25 vuoden vanhentumisajasta henkilövahinkojen osalta. Kuten edellä on todettu, myös KSL sisältää eräitä säännöksiä henkilövahinkojen osalta. Vaikka uusi tuotevastuudirektiivi ei tätä edellytä, yhdenmukaisuussyistä on aiheellista arvioida, tulisiko tuotevastuulain lisäksi myös KSL:ään sisällyttää 25 vuoden lopullinen vanhentumisaika henkilövahinkojen osalta.

Jos henkilövahinkoa koskeva vaatimus ja sitä koskeva vastuuperuste kuuluvat tuotevastuudirektiivin soveltamisalaan, sovelletaan direktiivin mukaista lopullista 25 vuoden vanhentumisaikaa. Jos taas vaatimus ja vastuuperuste kuuluvat yksinomaan KSL:n soveltamisalaan, sovelletaan henkilövahinkoa koskevan vaatimuksen osalta yleistä vanhentumislainsäädäntöä. Velan vanhentumisesta annetun lain (723/2003, vanhentumislaki) 7 §:n 2 momentin mukaan henkilövahinkoihin ei sovelleta vanhentumislain mukaista kymmenen vuoden enimmäisaikaa. Vanhentumislain mukainen kolmen vuoden yleinen vanhentumisaika koskee myös henkilövahinkoja, ja tällöin aika alkaa kulua vanhentumislain 7 §:n 1 momentissa säädetystä ajankohdasta, eli käytännössä siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta. Yleisen

vanhentumislainsäädännön soveltamisen arvioidaan johtavan piilevien henkilövahinkojen osalta kuluttajille parempaan lopputulokseen kuin tuotevastuulain mukaisen lopullisen vanhentumisajan soveltaminen. Vaikka eron käytännön merkitys voidaan arvioida vähäiseksi, ei pidetä perusteltuna kuluttajansuojan heikentämistä nykyisestä pelkästään sääntelyn yhdenmukaistamiseksi.

Esinevahinkojen osalta on aiheellista vielä arvioida kuluttajansuojalain 12 luvun 1a §:n muutostarvetta. Kyseisen pykälän kanneaikasäännös koskee yksinomaan esinevahinkoja, ja se on laadittu voimassa olevan tuotevastuulain 9 §:n pohjalta. Tämän vuoksi on tarpeen arvioida, tulisiko KSL 12:1a:n käsitteistöä, kuten termiä "liikkeellelasku" ("laski ... liikkeelle"), muuttaa vastaamaan tuotevastuudirektiiviä ja ehdotettua tuotevastuulakia. Uudessa tuotevastuudirektiivissä ja ehdotetussa tuotevastuulaissa liikkeellelaskun sijasta käytetään käsitteitä "asettaa saataville markkinoilla", "markkinoille saattaminen" ja "käyttöönotto".

Vaikka KSL 12:1a:n terminologian muuttaminen vastaamaan ehdotetun tuotevastuulain ja uuden tuotevastuudirektiivin käsitteistöä ei ole täysin välttämätöntä, yhdenmukaistaminen olisi sääntelyn selkeyden ja systemaattisen johdonmukaisuuden kannalta perusteltua. Yhtenäinen terminologia vähentäisi tulkintaepävarmuuksia ja helpottaisi sekä lainkäyttäjien että elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia ymmärtää sääntelyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Yleistä

Tuotevastuudirektiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön muuttamalla tuotevastuulakia.

Nykyinen tuotevastuusäätely on ollut voimassa pitkään. Sääntely on toiminut pääosin hyvin, ja sen tulkintakäytäntö on vakiintunut. Täytäntöönpanon lähtökohtana on tämän vuoksi ollut, että kansallista sääntelyä muutetaan vain siltä osin kuin se on välttämätöntä direktiivin toimeenpanon kannalta.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia kehittelyriskipuolustukseen. Näin ollen Suomessa ei jatkossakaan sovelletaisi kehittelyriskipuolustusta vastuuvapausperusteena. Tämä merkitsisi, että Suomi hyödyntäisi direktiivin optiota.

Soveltamisala

Ehdotuksen mukaan tuotevastuulain soveltamisala säilyisi suurelta osin ennallaan. Tuotteen määritelmää laajennettaisiin niin, että siihen sisältyisivät sähkön lisäksi myös raaka-aineet, digitaaliset valmistustiedostot ja ohjelmistot. Osatuotteen (jatkossa komponentti) määritelmää taas laajennettaisiin niin, että sillä tarkoitettaisiin mitä tahansa aineellista tai aineetonta tuotetta tai tuotteeseen liittyvää palvelua, joka on yhdistetty tai liitetty tuotteeseen siten, että tuote ei pystyisi ilman sitä suorittamaan yhtä tai useampaa toiminnoistaan. Lain soveltamisalaa täsmennettäisiin siten, että laki ei koskisi yksinomaan ammattimaisiin tarkoituksiin käytetylle omaisuudelle aiheutunutta vahinkoa eikä vapaita ja avoimen lähdekoodin ohjelmistoja, jotka kehitetään tai toimitetaan kaupallisen toiminnan ulkopuolella. Tuotevastuulakiin lisättäisiin myös merkittävän muutoksen käsite, mikä tarkoittaisi sitä, että soveltamisala ei enää rajoittuisi vain alkuperäisiin valmistajiin, vaan se ulottuisi myös niihin toimijoihin, jotka merkittävästi muuttavat tuotteita niiden markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen.

Vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset ja olettamasaännökset

Tuotevastuulain 3 §:n luetteloa seikoista, jotka on otettava huomioon tuotteen turvallisuutta arvioitaessa, ehdotetaan muutettavaksi niin, että luetteloon lisättäisiin huomioonotettavaksi seikaksi tuotteen mahdollinen kyky oppia tai saada uusia ominaisuuksia markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen.

Tuotevastuulakiin lisättäisiin uudet 4 b ja 4 c §:t, joissa säädettäisiin tilanteista, joissa tuotteen puutteellinen turvallisuus tai puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys on oletettava.

Vahingonkorvausvelvolliset

Ehdotuksessa mahdollisten vahingonkorvausvelvollisten joukkoa laajennettaisiin. Tuotteen valmistaja olisi jatkossakin ensisijaisesti vahingonkorvausvastuullinen. Valmistajan määritelmää laajennettaisiin niin, että myös sitä, joka muuttaa tuotetta merkittävästi valmistajan määräysvallan ulkopuolella, ja sen jälkeen asettaa tuotteen saataville markkinoilla tai ottaa sen käyttöön, pidettäisiin tuotteen valmistajana. Valmistajan ohella myös tuotteen EU:n alueelle tuonut maahantuoja on vahingonkorvausvelvollinen, jos valmistaja sijaitsee EU:n ulkopuolella. Lisäksi valmistajan edustajan ehdotetaan olevan vastuussa valmistajan ohella, jos valmistaja on sijoittautunut kolmanteen maahan. Vahingonkorvausvelvollisten joukon laajentamisella on tarkoitus varmistaa, että ETAn alueelta löytyy lähes poikkeuksetta taho, jolle vahingon kärsinyt voi kohdistaa vaatimuksensa.

EU:n markkinavalvonta on osoittanut, että uudet globaalit toimitusketjut sisältävät joskus talouden toimijoita, jotka eivät sovi perinteisten sisämarkkinoiden toimijoiden määritelmään. Tämä koskee erityisesti jakelupalvelujen tarjoajia. Nämä tarjoajat hoitavat suurelta osin samoja tehtäviä kuin maahantuojat, mutta eivät aina vastaa perinteistä määritelmää. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että myös jokainen jakelupalveluiden tarjoaja olisi vastuussa tuotteen aiheuttamasta vahingosta, jos tuotteen valmistaja sijaitsee EU:n ulkopuolella eikä EU:sta löydy myöskään tuotteen maahantuoja tai edustaja. Vahingonkorvausvastuussa olisi myös sellaisen verkkoalustan tarjoaja, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsovimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa.

Merkittävä muutos

Vastuun selkeyttämiseksi myös sellaisen toimijan osalta, joka muuttaa merkittävästi jo markkinoilla olevaa tuotetta ja sen jälkeen asettaa sen saataville markkinoilla, on ehdotukseen otettu käsite ”merkittävä muutos”. Tuotteeseen tehty muutos on merkittävä, jos se on tehty tuotteen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton

jälkeen, ja jos sitä pidetään merkittävänä unionin tai kansallisten tuoteturvallisuus-säännösten mukaan. Jos tällaista kynnysarvoa ei ole vahvistettu, muutosta pidetään merkittävänä, jos se muuttaa tuotteen alkuperäistä suorituskykyä, käyttötarkoitusta tai tyyppiä tavalla, jota valmistajan alkuperäinen riskinarviointi ei ole ennakoanut, ja joka muuttaa riskin luonnetta, luo uuden riskin tai lisää riskitasoa. Tuotetta, jota on merkittävästi muutettu sen jälkeen, kun se on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, pidetään jatkossa uutena tuotteena. Jos merkittävän muutoksen on tehnyt joku muu kuin alkuperäisen tuotteen valmistaja, muutoksen tekijää pidetään uuden tuotteen valmistajana.

Valmistajan määräysvalta

Ehdotus sisältää myös uuden valmistajan määräysvallan käsitteen. Sen tarkoitus on sovittaa vahingonkorvausvastuuta koskevat säännöt myös tuotteisiin, joiden ominaisuuksiin valmistaja voi vaikuttaa myös niiden markkinoille saattamisen jälkeen esimerkiksi tarjoamalla ohjelmistopäivityksiä. Valmistajan määräysvallalla viitataan tilanteeseen, jossa valmistaja itse suorittaa tai antaa luvan tai suostuu komponentin integrointiin tai tuotteen muuttamiseen tai tarjoaa ohjelmistopäivityksiä. Yllä kuvatuksi lähtökohta on, että merkittävän muutoksen tuotteeseen tehnyttä tahoa pidetään uuden tuotteen valmistajana. Jos merkittävä muutos on kuitenkin tehty alkuperäisen valmistajan toimeksiannosta tai tämän luvalla, alkuperäisen valmistajan vahingonkorvausvastuu säilyy.

Korvattava vahinko

Ehdotuksen mukaan korvattavaa vahinkoa koskevaa sääntelyä muutettaisiin niin, että korvausvelvollisuuden alaraja poistettaisiin ja korvausvastuu ulotettaisiin koskemaan myös datan tuhoutumista ja turmeltumista. Lisäksi laki soveltuisi jatkossa tuotteesta omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamiseen aina, kun tuotetta ei ole käytetty yksinomaan ammattimaiseen tarkoitukseen.

Kanneaika

Vaatimusten lopullista vanhentumisaikaa ehdotetaan pidennettäväksi tilanteissa, joissa vahinkoa kärsinyt ei ole voinut nostaa kannetta kymmenen vuoden kuluessa henkilövahingon piilevyyden vuoksi. Tällöin kanne olisi nostettava 25 vuoden kuluessa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleistä

Termi ”tuote” on määritelty direktiivissä hyvin laajasti, ja se kattaa kaiken raaka-aineista pitkälle kehittyneisiin tuotteisiin sekä niiden komponentteihin. Tämän vuoksi direktiivin soveltamisala on hyvin laaja, mikä vaikeuttaa erityisesti esityksen taloudellisten vaikutusten tarkkaa arviointia.

4.2.2 Vaikutukset valtion talouteen ja viranomaisten ja tuomioistuinten toimintaan

4.2.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Ehdotuksella ei ole välittömiä vaikutuksia julkiseen talouteen.

4.2.2.2 Vaikutukset tuomioistuimiin ja muihin riidanratkaisuelimiin

Tuomioistuinkäsittelyyn päädytään tuotevastuuasioissa harvoin, sillä valta-osa vahingoista korvataan vakuutusten perusteella. Vuosina 2021–2024 tuotevastuuseen liittyviä vahingonkorvausasioita on ratkaistu käräjäoikeuksissa alle viisi tapausta vuodessa. Uusien säännösten myötä tuotevastuulakiin perustuvien korvauskanteiden määrä tuomioistuimissa saattaa kuitenkin kasvaa jonkin verran nykyisestä. Korvauksen alarajan (500 euroa) poistuminen, soveltamisalan ja vastuullisten toimijoiden piirin laajeneminen, uudet vahinkotyytit sekä oletta- ja editiosäännökset ja näiden kaikkien yhteisvaikutus voivat johtaa aiempaa useammin oikeudenkäynteihin. Uuden sääntelyn paikoittainen kompleksisuus saattaa myös johtaa siihen, että eri vastuutahot ja heidän vakuutusyhtiönsä vievät riitojaan entistä enemmän tuomioistuimen ratkaistavaksi. Toisaalta edellä mainitut säännökset voivat myös johtaa siihen, että nykytila säilyy ja merkittävä osa tapauksista käsitellään jatkossakin tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella. Lähtökohtaisesti – muun muassa oikeudenkäyntikuluriskin vuoksi – kuitenkin odotetaan, että riidat ratkais-taisiin jatkossakin pääosin tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella. Uusista säännök-sistä seuraa myös se, että ylimpien oikeusasteiden tulee julkaista tuotevastuuta koskevat lopulliset tuomiot. Julkaisuvetoisuus ei arvioida aiheuttavan ylimmille oikeusasteille merkittävää hallinnollista taakkaa, koska tapauksia esiintyisi tuomio-istuimissa edelleen vähän. Toisaalta pitkällä aikavälillä avoimuus ja unionin laajuisen oikeuskäytännön parempi saatavuus voivat helpottaa kansallisten tuomioistuinten työtä. Joka tapauksessa on otaksuttavaa, etteivät tuomioistuinten juttumäärät kui-tenkaan kasvaksi siinä määrin, että lisäresurssien osoittaminen tuomioistuimille olisi tarpeellista.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) arvioidaan olevan se viranomaistaho, johon uuden tuotevastuudirektiivin vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin. KKV:ssa toimii valtakunnallinen kuluttajaneuvonta, jonka tehtäviin kuuluu antaa neuvontaa kuluttajille ja elinkeinonharjoittajille kuluttajan oikeudellisesta asemasta sekä avustaa kuluttajaa yksittäisessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä ristiriitatilanteessa. KKV:ssä toimii myös Euroopan kuluttajakeskusten verkostoon kuuluva Euroopan kuluttajakeskus (EKK), joka avustaa kuluttajia valtioiden rajat ylittävän kaupan ongelmatilanteissa. Kuluttajalle KKV:n kuluttajaneuvonta tai EKK on vaihtoehtoisen riidanratkaisun menettelyjen (ADR) ensimmäinen vaihe. Yhteydenottojen ja soviteltujen tapausten määrä on KKV:n kuluttajaneuvonnassa ja EKK:ssa suurempi kuin varsinaisissa riidanratkaisuelimissä, sillä suurin osa asioista ratkeaa jo kuluttajaneuvonnan tai EKK:n tarjoaman neuvonnan ja sovitteluehdotusten avulla.

Tuotevastuusäätelyn muutoksen myötä kuluttajien oikeudelliseen asemaan liittyvän neuvonnan tarve kasvaa, kunnes uusi sääntely tulkintoineen vakiintuu ja tunnetaan riittävästi. Uudistuksen jälkeen etenkin omaisuusvahinkojen korvaamisen alarajan poistuminen sekä tuotevastuun soveltamisalan ja vastuutahojen monipuolistuminen lisännevät käsiteltävien ja soviteltavien asioiden määrää jonkin verran myös pitkällä aikavälillä. Viime vuosina kuluttajaneuvonta on käsitellyt vuosittain noin sata tuotevastuuseen liittyvää asiaa. EKK:ssa vastaava luku on alle kymmenen.

Kuluttajariitalautakunta on toinen viranomaistahoista, joihin uuden sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin, mikäli sen seurauksena osapuolet ryhtyvät riitauttamaan asioita nykyistä useammin. Koska vastuupiiri laajenee digitaaliin tuotteisiin, ohjelmistoihin ja alustapalveluihin, ja koska korvattavat vahinko-tyypit kattavat jatkossa myös datan tuhoutumisesta ja turmeltumisesta aiheutuneet vahingot, vastuullisten toimijoiden määrä kasvaa ja 500 euron raja poistuu, kuluttajilla on oletettavasti aiempaa useammin peruste viedä vaatimuksensa kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi. Tämä saattaa madaltaa kuluttajien kynnystä saattaa asia lautakunnan käsiteltäväksi, mikä puolestaan lisännee jossain määrin lautakunnassa käsiteltävien asioiden määrää. Kasvu voi olla jopa kymmeniä prosentteja. Kuluttajariitalautakunnan arvion mukaan se käsittelee nykyisin alle kymmenen tuotevastuuta koskevaa asiaa vuodessa, joten kymmenienkään prosenttien kasvu ei olisi määrällisesti kovin merkittävä. On kuitenkin oletettavaa, että erityisesti riitaisissa tapauksissa, jotka koskevat rahamäärältään pieniä vahinkoja, kuluttajat vievät jatkossa entistä useammin asiansa kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi, koska oikeudenkäynti tuomioistuimissa on verrattain kallista ja riskialtista.

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta (jäljempänä FINE) käsittelee tuotevastuuseen liittyviä asioita siltä osin kuin ne koskevat vakuutus sopimusten tulkintaa. Tuotevastuuvakuutusta koskevia riita-asioita on viime vuosina tullut FINEssä ja Vakuutuslautakunnassa vireille vain hyvin vähän, korkeintaan noin 5 tapausta vuodessa. Uudet säännökset voivat aiheuttaa tulkintaerimielisyyksiä vakuutus sopimusten soveltamisesta ja tulkinnasta, erityisesti siitä, kuuluvatko tietyn tyyppiset vahingot vakuutuksen piiriin. Uudentyyppiset vahingot, kuten tekoölyyn tai ohjelmistopäivityksiin liittyvät puutteellisuudet, voivat aiheuttaa epäselvyyksiä vakuutusten kattavuudessa. Erityisesti uuden sääntelyn vaikutusten voidaan arvioida näkyvän FINEn yhteydessä toimivan vakuutuslautakunnan ratkaistavaksi tulevissa asioissa, sillä tuotevastuuvahingoille on tyypillisesti tuotevastuuvakuutus. Vaikka asiamäärien merkittävää kasvua ei odoteta, asioiden monimutkaistumisen arvioidaan lisääntyvän. Tämä tarkoittaa, että FINE joutuu tulevaisuudessa ottamaan kantaa entistä monisyisempiin ja teknisesti vaativampiin tulkintakysymyksiin.

Lopuksi voidaan yleisesti todeta, että ehdotuksella on kahtalaisia vaikutuksia tuomioistuimiin, kuluttajariitalautakuntaan ja FINEn: Yhtäältä aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset, jotka selkeyttävät nykyisin tulkinnanvaraisina pidettyjä normeja ja paikkaavat sääntelyaukkoja, voivat vähentää riitojen määrää. Toisaalta uudet säännökset, joista ei vielä ole soveltamiskokemusta, voivat lisätä erimielisyyksiä ja synnyttää uusia tulkintariitoja. Uudet säännökset voivatkin alkuvaiheessa – ennen kuin niistä kertyy oikeus- ja lautakuntakäytäntöä ja tulkinta vakiintuu – aiheuttaa lisätyötä kuluttajariitalautakunnalle, FINELLE ja tuomioistuimille.

4.2.3 Vaikutukset kotitalouksien asemaan ja elinkeinoelämään

4.2.3.1 Vaikutukset kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden asemaan

Uusi tuotevastuusääntely parantaa kuluttajien ja muiden vahinkoa kärsivien luonnollisten henkilöiden asemaa. Kaiken kaikkiaan uusi sääntely vahvistaa yksilön asemaa useilla tasoilla: se laajentaa korvattavien vahinkojen piiriä, madaltaa korvausten hakemisen kynnystä, pidentää suoja-aikaa piilevien vahinkojen osalta ja helpottaa todistelua. Ehdotettavassa sääntelyssä on aiempaa paremmin huomioitu sen soveltuvuus markkinoilla jo oleviin ja tulevaisuudessa markkinoille laskettaviin teknisesti kehittyneisiin tuotteisiin sekä niiden globaaleihin tuotantoketjuihin. Uusi, selkeämpi sääntely vahvistaa kuluttajien ymmärrystä oikeuksistaan.

Uusi sääntely tähtää yhtenäiseen tuotevastuusääntelyyn Euroopan talousalueella, minkä pitkällä aikavälillä voidaan odottaa johtavan parempaan kilpailuun ja matalampiin kuluttajahintoihin. On myös mahdollista, että korvattavien

tuotevastuuvahinkojen määrän ja tapausten lisääntyminen johtaa yrityksille aiheutuvien kustannusten kasvuun, mikä puolestaan heijastuu kuluttajahintoihin näiden kustannusten kattamiseksi. Samoin vakuutuskustannusten todennäköinen kasvu tultaneen suurelta osin siirtämään tuotteiden hintoihin ja näin ollen niiden maksettaviksi, jotka tuotteita ostavat. Vaikka muutokset voivat lisätä yritysten hallinnollisia kustannuksia ja heijastua kuluttajahintoihin, kokonaisvaikutus on kuitenkin kuluttajan eduksi. Yksilöiden oikeusturva paranee, heidän mahdollisuutensa saada hyvitys vahingoistaan vahvistuvat, ja luottamus markkinoihin kasvaa.

Korvattavien vahinkojen piiri laajenee. Jatkossa suojan piiriin sisältyy myös digitaalisen aineiston tuhoutuminen tai turmeltuminen. Uuden sääntelyn myötä laki koskee tuotteesta omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista aina, kun tuotetta ei ole käytetty yksinomaan ammattimaiseen tarkoitukseen. Jatkossa lakia sovellettaisiin siis myös osittain ammattimaisiin tarkoituksiin käytettyyn omaisuuteen riippumatta siitä, mikä on ollut omaisuuden pääasiallinen käyttötarkoitus. Nämä muutokset vahvistavat yksilön oikeutta saada korvausta kaikentyyppisistä vahingoista. Myös korvausten hakemisen kynnyistä on alennettu. Aiemmin voimassa ollut euromääräinen raja, joka esti pienten vahinkojen korvaamisen tuotevastuulain nojalla, poistuu kokonaan. Jatkossa myös pienemmät euromääräiset menetykset voivat tulla korvattaviksi tuotevastuulain nojalla. Tämä parantaa kuluttajien oikeuksien toteutumista pienissä vahinkotapauksissa. Aikarajojen uudistaminen parantaa erityisesti niiden kuluttajien asemaa, jotka kärsivät viiveellä ilmenevistä seurauksista. Vaikka kolmen vuoden kanneaika ja kymmenen vuoden absoluuttinen takaraja säilyvät tuotevastuulainsäädännössä pääsääntöinä, latenttien henkilövahinkojen osalta tuotevastuulainsäädännön piiriin kuuluvien vaatimusten kanneaika ulottuu jatkossa jopa 25 vuoteen. Muutos tuo monet myöhäisilmentyvät tapaukset tuotevastuulain korvausjärjestelmän piiriin ja parantaa siten vahingonkäräsineiden asemaa. Tämä antaa suojaa erityisesti sairauksille, jotka ilmenevät vasta pitkän ajan kuluttua. Vahingonkäräsineellä on nyt kohtuullisen pitkä aika hakea korvausta, mikä on oikeudenmukaista.

Eräs merkittävä kuluttajien asemaa vahvistava muutos on todistustaakan helpottaminen erityisesti teknisesti tai tieteellisesti monimutkaisissa tapauksissa. Vuoden 1985 tuotevastuudirektiiviä koskevan komission arvion mukaan kuluttajan yleisin syy jättää hakematta tuotevahingosta korvausta oli se, ettei kuluttaja pystynyt todistamaan tuotteen turvallisuuspuutetta tai turvallisuuspuutteen ja vahingon välistä syy-yhteyttä riittävällä tavalla. Kuluttajan suojaa vahvistavat useat olettam säännökset, jotka osaltaan helpottavat korvauksen saamista. Nämä uudet säännökset keventävät merkittävästi vahingonkäräsijöiden näyttötaakkaa ja parantavat heidän tosiasiallista mahdollisuuttaan saada korvausta. Myös uusi todisteiden luovuttamista (editio) koskeva säännös tasapainottaa osapuolten välistä asetelmaa

ja kannustaa valmistajaa myötävaikuttamaan prosessiin, mikä koituu kuluttajan eduksi ja voi alentaa kuluttajalle aiheutuvia oikeudenkäyntikuluja. Toisaalta edellä käsitellyt muutokset eivät muuta vahingonkärsineiden velvollisuutta osoittaa vahingon määrä. Näin ollen kuluttajilla voi edelleen olla vaikeuksia saada täysimääräistä korvausta, koska heidän on yhä itse koottava ja esitettävä riittävä näyttö tai selvitys vahingon määrästä ja laajuudesta.

Se, että Suomessa säilytetään nykytila kehittelyvahinkojen osalta – eli kehittely-riskipuolustusta ei oteta käyttöön – merkitsee, että valmistajilla säilyy laaja ankara vastuu kaikista tuotevahingoista, mukaan lukien ennakoimattomat turvallisuuspuutteet. Tämä tarkoittaa sitä, että kuluttajien ja muiden vahingonkärsijöiden vahva suoja säilyy. Tämä myös lisää kuluttajien luottamusta markkinoihin, uusien tuotevastuulainsäädännön piiriin tulevien tuotteiden turvallisuuteen sekä oikeudenmukaiseen korvausjärjestelmään.

4.2.3.2 Vaikutukset elinkeinonharjoittajiin ja vakuutusalaan

Uudet säännökset muuttavat monien yritysten riskimaisemaa, ja vahinkoa aiheuttaneiden yritysten todennäköisyys joutua vahingonkorvausvastuuseen kasvaa todennäköisesti. Koska vahingonkorvausvaatimusten menestymisen todennäköisyys kasvaa ja korvauksen alaraja poistuu, se voi kannustaa vahinkoa kärsineitä hakemaan korvauksia aiempaa aktiivisemmin. Toisin sanoen, vahinkoa aiheuttaneiden yritysten todennäköisyys joutua vahingonkorvausvastuuseen kasvaa todennäköisesti. Koska vastuullisia tahoja on aiempaa enemmän sekä uudet säännökset laajentavat korvattavien vahinkojen alaa ja helpottavat korvausten saamista, myös korvausvaatimusten lukumäärän ja niiden menestymisen todennäköisyyden voidaan odottaa kasvavan. Tämän vuoksi myös yritysten välisten regressi- eli takautumisvaatimusten lukumäärän odotetaan kasvavan. Lisäksi vahinkoasioiden saattaminen loppuun vakuutusyhtiöissä saattaa kestää aiempaa kauemmin, sillä yhtiöillä on jatkossa useampi mahdollinen vastuutaho, joilta ne voivat hakea asiassa korvausta.

Tuotevastuu kuuluu tavanomaisesti osaksi yritysten vastuuvakuutusten kattamia riskejä. Suurimmalla osalla yrityksistä on voimassa tällainen vakuutus, ja se kattaa yleensä sekä vahingonkorvaukset että oikeudenkäyntikulut. Uuden sääntelyn arvioidaan vaikuttavan jossain määrin vakuutusmaksujen tasoon. Toimialasta riippuen yritykset joutuvat todennäköisesti joko laajentamaan nykyisiä vastuuvakuutuksiaan tai hankkimaan uusia, mikä aiheuttaa niille lisäkuluja nykytilanteeseen verrattuna. Joillakin aloilla vastuu vahingoista voi myös jatkua pidempään kuin nykyisin, mikä lisää kustannuksia entisestään. Ehdotuksen vaikutuksia vakuutuskustannuksiin ei kuitenkaan voida ilmoittaa euromääräisesti tai prosentuaalisesti. Oletettavaa

kuitenkin on, että vakuutusmaksujen nousu vaihtelee toimialoittain ja tasoittuu osittain ajan myötä. Kustannusten nousua rajoittaa osin se, että vakuutusjärjestelmä jakaa vahinkomenoja eri vakuutuslajien kesken, vaikka käytännössä esimerkiksi kotivakuutusten korvaamat tuotevahingot regressoidaan usein takaisin vastuulliselle taholle. Erityisesti toimialoilla, joilla riskien arviointi on vaikeaa, nousu voi olla keskimääräistä voimakkaampaa. On lisäksi mahdollista, etteivät vakuutusyhtiöt suostu vakuuttamaan kaikkia uusia riskejä, jolloin osa yrityksistä jää ilman riittävää vakuutusturvaa. Niille toimijoille, joilla ei ole vastuuvakuutusta (vähemmistö yrityksistä), voi syntyä entistä useammin korvauskuluja ja oikeudenkäyntikuluja.

Uudet säännökset toimivat kannustimena vastuulliselle innovoinnille ja harkitulle yritysten väliselle riskinjaolle. Korkeammat vakuutusmaksut ja mahdollinen vaikeus saada kohtuullista vakuutussummaa voivat kuitenkin pahimmillaan muodostua kynnykseksi uusien innovaatioiden markkinoille tuomiselle. Samoin useampien vahinkotyyppien korvattavuus ja kuluttajien entistä laajempi mahdollisuus saada korvausta voivat hillitä erityisesti riskialttiiden tutkimus- ja kehityshankkeiden aloittamista. On siis vaarana, että erityisesti osa pk-yrityksistä vetäytyy riskialttiilta aloilta, mikä kaventaa markkinoiden monimuotoisuutta ja heikentää kilpailua pitkällä aikavälillä. Ensisijainen riskienhallinta tapahtuu yrityksissä itsessään, mutta sääntelyn lopullisiin vaikutuksiin koskien innovaatiohalukkuuteen on yhteydessä myös se, kuinka hyvin vakuutusmarkkinat kykenevät tarjoamaan toimivaa riskienhallintaa kohtuullisin ehdoin.

Uuden sääntelyn voidaan olettaa johtavan siihen, että yritysten on jatkossa varauduttava entistä huolellisemmin mahdolliseen korvausvastuuseen. Yritysten on todennäköisesti – uuden presumptiosääntelyn ja eräissä tapauksissa olettamassäänösten ja näyttökynnyksen laskemisen vuoksi – dokumentoitava toimintansa aiempaa yksityiskohtaisemmin ja varauduttava esittämään näyttöä puolustaakseen itseään mahdollisia korvausvaatimuksia vastaan. Lisäksi todisteiden esittämis- ja luovuttamisvelvollisuutta koskeva sääntely voi vaatia yrityksiltä aikaa ja resursseja esimerkiksi teknisesti monimutkaisissa tapauksissa, jotta todisteet voidaan esittää helposti ymmärrettävällä tavalla. Toisaalta uusi tuotevastuusääntely on suurimmilta osin entistä selkeämpää, ja sitä on entistä helpompi soveltaa digitaalitalouden ja -yhteiskunnan tuotteisiin. Useiden, erityisesti teknologia-alalla toimivien, yritysten on jatkossa helpompi hahmottaa, millaisia vastuita tuotevastuulaki niille asettaa. Selkeämmän sääntelyn voidaan odottaa vähentävän tuotevastuuta koskevia vahingonkorvausriitoja, mikä sinänsä laskee yrityksille sääntelystä aiheutuvia kuluja.

Se, että nykytila säilyy kehittelyriskipuolustuksen osalta, merkitsee yrityksille, että vastuu säilyy ennalta arvaamattomista virheistä jatkossakin ankarana – myös uusien tuotteiden osalta. Tämä kannustaa tai pakottaa yrityksiä panostamaan

entistä enemmän tuotteidensa turvallisuuteen ja testaamiseen: koska kehittäjäriskipuolustusta ei ole käytettävissä, yritysten on pyrittävä tunnistamaan riskit mahdollisimman kattavasti etukäteen. Tämä voi toisaalta tarkoittaa esimerkiksi pidempiä tuotekehitys- ja testausvaiheita ennen markkinoille tuloa. Yritykset joutunevat myös varaamaan resursseja mahdollisten kehittäjävahinkojen kattamiseen, mutta käytännössä nämä katetaan todennäköisesti vakuutusten avulla.

Kuten edellä on todettu, uusi sääntely vaikuttaa myös vakuutusalaan. Vakuutusyhtiöt joutuvat kantamaan merkittävän osan kasvaneista riskeistä, ja ne joutunevat laajentamaan tuotevalikoimaansa. Vahinkomäärät voivat kasvaa ja vakuutusmaksut nousta. Entistä useammat toimijat tulevat todennäköisesti hankkimaan vastuu- vakuutuksen turvatakseen toimintansa, kun uusia toimialoja tulee tuotevastuun piiriin. Tämä merkitsee samalla lisää myytyjä vakuutuspalveluita ja lisätuloja vakuutusyhtiöille. Vakuutusmaksujen nousu tulee todennäköisesti vaihtelevaan toimialoittain: on oletettavaa, että ohjelmisto- ja teknologiakehitysaloilla vakuutusmaksut nousevat enemmän, kun taas muilla aloilla kustannukset nousevat maltillisemmin. Kaikkia riskejä ei välttämättä voida vakuuttaa kotimaisella vakuutuksella. Jos esimerkiksi jokin toimiala jäisi vaille vakuutusturvaa, jotkut pk-yritykset eivät käytännössä voisi enää toimia kyseisellä alalla, vaan ainoastaan suuryritykset pystyisivät kantamaan riskit taseellaan.

Uudistusten ei odoteta aiheuttavan muutosta siihen, miten vakuutusyhtiöt tarjoavat vastuuvakuutuksia kehittäjävahinkojen varalta. Kuten nykyäänkin, yritysten näkökulmasta tämä voi silti tarkoittaa jonkin verran korkeampia vakuutusmaksuja ja varautumiskustannuksia, jotka todennäköisesti siirretään tuotteiden hintoihin kuluttajien maksettaviksi. Todennäköisenä ei pidetä, että kehittäjäriskipuolustusta koskeva ratkaisu nostaisi merkittävästi yritysten vakuutusmaksuja, sillä aiemmat kokemukset Suomesta ja muista maista eivät tue tällaista skenaariota. Todennäköisempää on, että vakuutusala sopeutuu jatkossakin kehittäjävahinkoihin, eivätkä vakuutusmaksut nouse kestävämmälle tasolle. Täysin poissuljettuna ei kuitenkaan voida pitää sitä, että jos riskien arviointi on erittäin monimutkaista ja haastavaa, ankara vastuu kehittäjävahingoista saattaa vaikuttaa tällaisten alojen vakuutusmaksuihin tuntuvammin.

4.2.4 Muut vaikutukset

4.2.4.1 Ympäristövaikutukset

Ehdotuksen ympäristövaikutukset voidaan arvioida kahtalaisiksi. Yhtäältä selkeämmät vastuusäännöt kiertotalouteen perustuvien liiketoimintamallien osalta tuovat sekä oikeusvarmuutta että edistävät tällaisten liiketoimintamallien käyttöönottoa,

mikä edelleen johtaa myönteisiin ympäristövaikutuksiin. On myös oletettavaa, että kuluttajien luottamus kunnostettuihin tuotteisiin vahvistuu, kun vastuusuhteet ovat selkeät. Tämä puolestaan lisää kunnostettujen tuotteiden kysyntää, vähentää jätettä ja pidentää tuotteiden käyttöikää. Kun laitteen elinkaari pitenee, ympäristökuormitus vähenee niin valmistuksen kuin jätehuollonkin näkökulmasta. Toisaalta on mahdollista, että osa toimijoista kokee uudet vastuusäännökset liian tiukoiksi. Tämä voi johtaa siihen, että esimerkiksi korjausalan yritykset alkavat välttää tekemästä tuotteisiin sellaisia muutoksia, jotka ovat merkittäviä. Tällainen kehitys voi heikentää kiertotalouden toimintaedellytyksiä ja rajoittaa sen potentiaalia ympäristöhyötyjen tuottamisessa.

4.2.4.2 Vaikutukset tietoyhteiskuntaan

Ehdotuksella on tietoyhteiskuntavaikutuksia, sillä se kytkeytyy tietoyhteiskunnan kehitykseen. Ehdotuksen myötä digitaalisten tuotteiden turvallisuuden ja vastuukysymysten arviointitapa muuttuu: vanhoja säännöksiä päivitetään ja uusia ehdotetaan, jotta vuosikymmenten aikana tapahtunut digitaalinen kehitys voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon lainsäädännössä. Tietoyhteiskunnan näkökulmasta uudistus merkitsee askelta kohti kestävämpää ja turvallisempaa digitaalista toimintaympäristöä. Jatkossa esimerkiksi ohjelmistovirhe taikka datan tuhoutuminen tai korruptoituminen voi johtaa korvausvastuuseen tuotevastuulain nojalla. Tämä voi puolestaan merkitä, että kuluttajat uskaltavat hyödyntää digitaalisia palveluja entistä laajemmin. Näin sääntely ei vain suoja yksittäisiä käyttäjiä, vaan myös edistää digitaalisten palvelujen kysyntää ja käyttöä koko yhteiskunnassa. Uudistusten arvioidaan myös vahvistavan digitaalisiin palveluihin kohdistuvaa luottamusta, mikä puolestaan voi lisätä palvelujen käyttöastetta ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Lisäksi, koska datan arvo tunnustetaan entistä paremmin ja jatkossa sen tuhoutumisesta tai korruptoitumisesta voidaan hakea korvausta suoraan tuotevastuulain nojalla, yrityksillä on entistä suurempi intressi kehittää datan hallintaa ja sen turvaamista. Vahvempi suoja datan tuhoutumisen ja turmeltumisen varalta kannustaa siis samalla kehittämään luotettavampia ohjelmistoja ja palveluita, vaikka se saattaa samalla lisätä kehityskustannuksia. Myös tietynlaisten verkkoalustojen vastuu saattaa vahvistaa luottamusta digitaaliseen kaupankäyntiin.

4.2.4.3 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Uudella sääntelyllä on vaikutuksia myös yksilön perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Vaikka sääntely pohjautuu siviilioikeudelliseen vastuujärjestelmään, sen konkreettiset vaikutukset liittyvät myös yksilön terveyteen, omaisuuteen ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Tämä tarkoittaa, että vahingonkärsijöiden oikeudet toteutuvat aiempaa paremmin. Sääntely vaikuttaa niin ikään siihen, miten

kuluttajat ja muut luonnolliset henkilöt voivat turvata oikeutensa tilanteissa, joissa he kärsivät vahinkoa turvallisuudeltaan puutteellisten tuotteiden aiheuttamien vahinkojen vuoksi. Käytännön tasolla uusi sääntely tekee perusoikeuksista paremmin saavutettavia ja päivittää niiden toteutumisen edellytyksiä teknologisen kehityksen aikakaudella.

Uusi sääntely parantaa todennäköisesti ennaltaehkäisevästi yksilön oikeutta terveyteen. Kun tuotteiden valmistajat tietävät joutuvansa vastuuseen tuotteiden aiheuttamista vahingoista entistä laajemmin, voidaan olettaa, että heillä on myös vahvempi kannustin huolehtia tuotteiden turvallisuudesta. Tämän seurauksena markkinoille päätyy todennäköisesti aiempaa vähemmän vaarallisia tuotteita, mikä samalla tukee yksilön oikeutta terveyteen. Niin ikään yksityishenkilöiden omaisuudensuoja vahvistuu uuden sääntelyn myötä – erityisesti siksi, että jatkossa myös alle 500 euron omaisuusvahingot voivat tulla korvattavaksi tuotevastuulain perusteella. Kuten edellä on kerrottu, mahdollisuus saada korvausta erityyppisistä vahingoista ylipäätään paranee, mikä kokonaisuutena arvioiden parantaa yksityishenkilöiden omaisuudensuojaa. Prosessuaaliset uudistukset, kuten todisteiden luovuttamisvelvollisuus, presumptiosäännökset ja todistustaakan kevennykset tietyissä tilanteissa, helpottavat vahinkoa kärsineen mahdollisuuksia ajaa asiaansa viime kädessä tuomioistuimessa. Tämä tarkoittaa, että access to justice -periaate toteutuu aiempaa paremmin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Kehittelyriskipuolustus

Kehittelyriskipuolustus tarkoittaa valmistajan mahdollisuutta vapautua vahingonkorvausvastuusta sillä perusteella, että tuotevahingon syynä olevaa tuotteen ominaisuutta ei ole ollut mahdollista huomata tuotteen liikkeellelaskuajankohtana saatavilla olleen tieteellisen ja teknisen tiedon tason perusteella. Jo vanha tuotevastuudirektiivi (artikla 15) salli jäsenvaltioiden valita, ottavatko ne kehittelyriskipuolustuksen osaksi kansallista tuotevastuulainsäädäntöään vai eivät. Suomi päätti tuolloin jättää puolustuksen käyttöönottamatta, eli tuotevastuulaissa ei tunneta kehittelyriskipuolustusta. Suomen lisäksi Luxemburg jätti kehittelyriskipuolustusta koskevan säännöksen kokonaan pois kansallisesta lainsäädännöstään. Ranska, Espanja ja Unkari puolestaan sisällyttivät kehittämisriskit tuotevastuun piiriin tiettyjen erityisten tuotteiden, kuten lääkkeiden, osalta. Uudessa tuotevastuudirektiivissä on säilytetty kehittelyriskipuolustus yhtenä valmistajan vastuuvapausperusteena (artikla 11(1)(e)), mutta jäsenvaltioille on annettu mahdollisuus edelleen poiketa siitä ja pitää voimassa tiukempi vastuu (artikla 18). Suomi voi halutessaan siis säilyttää nykyisen linjansa jatkossakin.

Päätös kehittelyriskejä koskevan puolustuksen käyttöönotosta on punnintaa yhtäältä siitä, kuinka vahva kuluttajansuoja halutaan kansallisesti taata, ja toisaalta siitä, miten riskienjako halutaan toteuttaa yksilön ja yritysten välillä. Yksi arvioinnissa huomioon otettava näkökulma on kehittelyriskipuolustuksen poissulkemisen mahdollinen vaikutus innovaatioiden edistämiseen.

Kehittelyriskipuolustuksen ajatuksena on alun perin ollut turvata teollisuuden innovaatioita ja tuotekehitystä. Lähtökohtana on siis ollut, että jos valmistaja joutuisi vastuuseen täysin ennalta-arvaamattomista vioista, se voisi hillitä uusien tuotteiden markkinoille tuontia sekä tutkimus- ja kehitystoimintaa. On katsottu, että ilman puolustusta innovaatioympäristö vaarantuisi, halukkuus investoida uuden teknologian kehittämiseen vähenisi ja yritykset saattaisivat luopua lupaavista teknologioista liiallisen vastuupelon vuoksi.

Näyttö kehittelyriskipuolustuksen sallimisen vaikutuksista innovaatioihin on kuitenkin hyvin epävarmaa. Tutkimuksissa tai selvityksissä ei ole löydetty yksiselitteistä yhteyttä kehittelyriskipuolustuksen ja innovaatioaktiivisuuden välillä. Yksi innovaatioihin liittyvä huoli on ollut, että vakuutusyhtiöt eivät suostuisi vakuuttamaan tuntemattomia riskejä, mikä jättäisi valmistajat ilman suojaa ja voisi pakottaa erityisesti pk-yritykset vetäytymään riskialoilta. Käytännön kokemukset Suomessa eivät kuitenkaan tue tätä. Suomessa vakuutusmarkkinat ovat joustavia, ja tarjolla on tuotevastuuvakuutuksia, jotka kattavat myös kehittelyvahingot. Vakuutusmaksut ovat myös pysyneet maltillisina, sillä vakavat kehittelyvahingot ovat osoittautuneet harvinaisiksi.

Kuluttajansuoja muodostaa tuotevastuujärjestelmän ytimen. Kehittelyriskipuolustus loisi kuitenkin siihen merkittävän aukon: kaikkein yllättävimmissä vahinkotilanteissa kuluttaja saattaisi jäädä kokonaan ilman korvausta. Jos olisi tiedossa, että tietyissä tilanteissa korvausta ei saisi ankaran vastuun nojalla, se voisi horjuttaa kuluttajien luottamusta markkinoihin, tuotteiden turvallisuuteen ja uusien innovaatioiden käyttöönottoon. Kehittelyriskipuolustuksen käyttöönotto merkitsisi siten selkeää heikennystä kuluttajansuojaan ja vahingonkärsijän asemaan verrattuna ankaran vastuun järjestelmään. Jos puolustus sallittaisiin, riskit siirtyisivät kohtuuttomasti kuluttajille ilman varmoja hyötyjä innovaatioiden saralla. Kyse on myös periaatteesta: on perusteltua, että vahingonkärsijällä on kehittelyriskitilanteissakin oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan ja korvaukseen ilman, että hänen tarvitsee turvautua vaikeasti todennettavaan tuottamusvastuuseen.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsissa tuotevastuudirektiivi on tarkoitus panna täytäntöön säätämällä uusi tuotevastuulaki (produktansvarlagen), joka korvaisi nykyisen tuotevastuulain (produktansvaslagen 1992:18). Asiaa koskeva mietintö (SOU 2025:103. En ny produktansvarslag. Tukholma 2025) on valmistunut lokakuussa 2025. Ruotsin viranomaisilta saadun tiedon mukaan hallituksen esitys asiasta annetaan syksyllä 2026.

Ruotsin voimassa olevassa vuoden 1992 tuotevastuulaissa on säännös vastuusta vapautumisesta kehittämisriskien osalta, vaikka myös vuoden 1985 tuotevastuudirektiivi antoi jäsenvaltioille mahdollisuuden jättää direktiivin kehittämisriskiä koskeva säännös pois kansallisesta lainsäädännöstä. Vuoden 1992 lain esitöissä

ehdotettiin, ettei kehittämisriskiä koskevaa säännöstä sisällytettäisi lakiin (ks. Prop. 1990/91:197, s. 31–34). Säännös kuitenkin otettiin lakiin eduskuntakäsittelyn aikana perustelulla, että sen pois jättämisen katsottiin käytännössä voivan asettaa Ruotsin teollisuudelle ankarampia vastuuta koskevia sääntöjä kuin mitä suurimmassa osassa tuolloisista ETA-valtioista sovellettiin (ks. bet. 1991/92:LU14).

Ruotsin tuotevastuudirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevassa uudessa mietinnössä ehdotetaan, että Ruotsi sisällyttäisi kehittämisriskipuolustuksen myös uuteen tuotevastuulakiinsa. Mietinnössä todetaan, että kehittämisriskiä koskeva säännös voidaan katsoa tärkeäksi tekijäksi eurooppalaisen teollisuuden vastuuvakuutusten kustannusten vakauden kannalta. Vakaat ja kohtuulliset vastuuvakuutusten kustannukset taas mahdollistavat sen, että elinkeinonharjoittajat voivat kohdentaa resursseja tutkimukseen vakuuttamisen sijaan. Tämä puolestaan merkitsee, että kuluttajat voivat saada käyttöönsä teknisesti edistyneitä tuotteita ilman, että liian korkeat vakuutuskustannukset johtavat merkittäviin hinnankorotuksiin.

Ruotsin mietinnössä on arvioitu, että kehittämisriskien poissulkemisen myötä innovaatiota koskevat riskit vähenevät, mikä oletettavasti edistää tutkimusta ja innovointia. Kehittämisriskipuolustuksen kieltäminen voisi mietinnön mukaan pahimmassa tapauksessa johtaa siihen, että korkean teknologian riskialttiiden yritysten olisi vaikea lainkaan vakuuttaa itseään kehittämisriskejä vastaan. Tällainen järjestelmä voisi muodostaa suoran esteen innovaatiolle ja kehitykselle. Lisäksi mietinnössä on nostettu esiin mahdollisuus, että kehittämisriskiä koskevan säännöksen sisällyttäminen lakiin vähentäisi oikeudenkäyntien määrää, mikä mainittiin myös etuna EU-komission laatimassa uuden direktiivin valmisteluun liittyneessä vaikutustenarviossa (SWD(2022) 316 final, 28.9.2022).

Ruotsin mietinnössä on myös todettu, että kehittämisriskipuolustuksen mahdollisuus merkitsee käytännössä estettä kuluttajalle saada vahingonkorvausta, vaikka hän voisi osoittaa, että aiheutunut vahinko johtuu tuotteen turvallisuuspuutteesta. Mietinnön mukaan esteen merkitystä ei tulisi kuitenkaan ylikorostaa, sillä kehittämisriskiä koskevan puolustuksen soveltamisala on suppea. Mietinnössä korostetaan EU-tuomioistuimen tulkintaa siitä, että valmistajan on voidakseen vapautua vastuusta kehittämisriskiä koskevan säännöksen nojalla osoitettava, että tuotteen liikkeelle saattamisen aikaan vallinnut tieteellinen ja tekninen tietämys (mukaan lukien kaikkein uusimmat tutkimustulokset) teki turvallisuuspuutteen havaitsemisen mahdottomaksi. Lisäksi edellytetään, että tällainen tietämys oli myös saatavilla kyseisenä ajankohtana (EU-tuomioistuimen tuomio C-300/95, *Komissio*

v. *Yhdistynyt kuningaskunta*, ECLI:EU:C:1997:255). Näin ollen vain rajallinen määrä vahinkoja voi Ruotsin mietinnön mukaan tulla kehittämiskäyttöä koskevan säännöksen piiriin.

Mietinnössä nostetaan esiin myös se huomio, että kehittämiskäyttöön liittyvät erityisen merkittävät lääkkeiden kehityksen yhteydessä. Mietinnön mukaan Ruotsissa lääkkeistä aiheutuvat kehittämiskäyttöön liittyvät riskit katetaan käytännössä aina kansallisen lääkevakuutusjärjestelmän (Läkemedelsförsäkringen) kautta, sillä yli 99 prosenttia Ruotsissa myytävistä lääkkeistä kuuluu vakuutuksen piiriin. Siksi mietinnön mukaan lääkkeiden turvallisuuspuutteista johtuvia kehittämiskäyttöä ei voida pitää painavana perusteena jättää sisällyttämättä kehittämiskäyttöä koskevan uuteen lakiin.

Mietinnössä esitetään, että vahingonkorvausvastuusta voisi Ruotsissa jatkossakin vapautua kehittämiskäyttöä koskevan vastuun perusteella. Mietinnön mukaan kehittämiskäyttöä koskevan vastuun kieltäminen sysäisi kohtuuttoman vastuun elinkeinonharjoittajille ja heidän vakuutusyhtiöilleen. Kehittämiskäyttöä koskevan vastuun kieltäminen voisi mietinnön mukaan myös jarruttaa innovaatioita ja kehitystä tavalla, joka on kuluttajien ja yhteiskunnan kannalta kielteinen. Lisäksi mietinnössä nostetaan esiin mahdollisuus, että kohonneet vakuutuskustannukset siirtyisivät kuluttajien maksettaviksi. Järjestelmä, jossa vahinkoa kärsineen näyttötaakkaa kevennetään uuden direktiivin mukaisesti, mutta jossa kehittämiskäyttöön liittyvät riskit kuitenkin rajataan ankaran vastuun ulkopuolelle, on mietinnön mukaan tasapainoinen kompromissi edellä mainittujen intressien välillä.

5.2.2 Eräät muut jäsenvaltiot

Ruotsin tavoin myös Saksassa uusi tuotevastuudirektiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön uudistamalla koko kansallinen tuotevastuulaki. Saksa julkaisi luonnoksensa uudeksi tuotevastuulaiksi (Entwurf eines Gesetzes zur Modernisierung des Produkthaftungsrechts des BMJV) syyskuussa 2025. Ehdotuksen mukaan Saksa säilyttäisi voimassa olevan kehittämiskäyttöä koskevan ratkaisunsa. Nykyisin Saksan geenitekniikasta annetun lain (Gesetz zur Regelung der Gentechnik, GenTG 20.6.1990) 37 §:ään on sisällytetty poikkeus, jonka mukaan kehittämiskäyttöä koskevaan vastuuseen ei voi vedota geenimanipuloitujen tuotteiden (GMO) aiheuttamien vahinkojen yhteydessä. Poikkeuksen ehdotetaan pysyvän voimassa siten, että kehittämiskäyttöä koskevaan vastuuseen ei jatkossakaan voisi vedota Saksassa geenitekniikan alalla. Ehdotuksen mukaan erityisesti geenitekniikan alalla saattaa aiheutua vahinkoja, joita ei ole mahdollista ennustaa tuotteiden kehitysvaiheessa, mutta joista vahinkoa kärsineen tulisi voida vaatia korvausta.

6 Lausuntopalaute

Oikeusministeriö pyysi työryhmämietinnöstä lausuntoa Lausunto-palvelu.fi -sivuston kautta X taholta, joista Y antoi lausunnon. Tämän lisäksi lausunnon antoi Z muuta tahoa. [Lausunnoista on laadittu oikeusministeriössä tiivistelmä (linkki lausuntotiivistelmään).]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Tuotevastuulaki

1 §. Pykälän edellä oleva väliotsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Soveltamisala ja määritelmät”. Muutos on johdonmukainen seuraus siitä, että lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a §, johon kaikki määritelmät koottaisiin.

Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksestä poistettaisiin edellytykset vahingoittuneen omaisuuden yksityisestä käytöstä tai kulutuksesta. Jatkossa vahingonkorvausvelvollisuuden syntyminen ei edellyttäisi, että vahingoittunut omaisuus olisi tarkoitettu yksityiseen käyttöön tai kulutukseen taikka että vahinkoa kärsinyt olisi käyttänyt sitä pääasiassa yksityisesti. Ehdotettu muutos merkitsisi lain soveltamisalan laajentamista. Lakia sovellettaisiin jatkossa myös omaisuuteen, jota käytetään osittain ammattimaisiin tarkoituksiin, riippumatta siitä, mihin käyttöön tuote on tarkoitettu tai mikä on omaisuuden pääasiallinen käyttötarkoitus. Koska omaisuutta käytetään yhä useammin sekä yksityisiin että ammattimaisiin tarkoituksiin, on pidetty tarpeellisena säätää tällaiselle sekakäytössä olevalle omaisuudelle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta.

Momenttiin lisättäisiin myös maininta siitä, että lakia sovellettaisiin vain tuotteisiin, jotka on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön. Ilmaiset *markkinoille saattaminen* ja *käyttöönotto* määriteltäisiin lain 1 a §:n 7 ja 8 kohdissa. Markkinoille saattamisella tarkoitettaisiin tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa markkinoille Euroopan talousalueella. Lain soveltamisalaan ei siten kuuluisi tuote, jonka kuluttaja tai muu yksityishenkilö on ottanut käyttöön ennen sen asettamista markkinoille. Käyttöönotolla tarkoitettaisiin tuotteen ensimmäistä käyttöä Euroopan talousalueella. Perusedellytyksenä sille, että tuote katsotaan markkinoille saatetuksi tai käyttöönotetuksi olisi se, että toimenpide on tapahtunut kaupallisen toiminnan yhteydessä. Tuote katsottaisiin markkinoille saatetuksi tai käyttöönotetuksi riippumatta siitä, tapahtuuko toimenpide vastiketta vastaan vai vastikkeetta. Ratkaisevaa lain soveltamisalan kannalta olisi, että tuotteen luovuttamisella on kaupallinen tai liiketoiminnallinen luonne. Lakia sovellettaisiin siten esimerkiksi tilanteessa, jossa vahingon aiheuttanut tuote on otettu käyttöön sponsorointikampanjan yhteydessä vastikkeetta, koska tällainen toimitustapa on luonteeltaan liiketoiminnallinen (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 26 kappale).

Pykälän 1 momentin muutoksella pantaisiin osaltaan täytäntöön tuotevastuudirektiivin 2 artiklan 1 kohta ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohta (ks. myös jäljempänä 2 §:n kohdalla esitetty).

Pykälän voimassa olevat 2–4 momentit sisältävät määritelmiä. Kyseiset momentit ehdotetaan kumottaviksi, koska määritelmät sisältyisivät jatkossa ehdotettuun 1 a §:ään.

1 a §. Pykälä olisi uusi ja sisältäisi lain soveltamisen kannalta keskeisimmät määritelmät.

Pykälän *1 kohta* sisältää tuotteen määritelmän. Tuotteella tarkoitetaan kaikkia irtaimia esineitä, mukaan lukien esineet, jotka on integroitu tai liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön, sekä sähköä, digitaalisia valmistustiedostoja, raaka-aineita ja ohjelmistoja, mutta ei kuitenkaan toisen maalla olevaa rakennusta.

Irtaimet esineet ja ohjelmistot katsottaisiin tuotteiksi, vaikka ne olisi integroitu tai kytketty irtaimeen tai kiinteään omaisuuteen. Esimerkiksi auton jarrut ja auto kokonaisuutena olisivat lain tarkoittamia tuotteita. Lisäksi kaikki jarrujen osat olisivat tuotteita lain tarkoittamassa merkityksessä. Samoin ohjelmisto, joka sisältyy auton navigointijärjestelmään, katsottaisiin tuotteeksi. Jos tuotetta muutettaisiin merkittävästi sen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen, sitä pidettäisiin uutena tuotteena.

Määritelmän mukaan tuotteet voivat olla aineellisia tai aineettomia. Ohjelmisto katsottaisiin tuotteeksi riippumatta siitä, tallennetaanko se laitteeseen, käytetäänkö sitä viestintäverkon tai pilvipalvelun välityksellä vai toimitetaanko se niin sanotulla software-as-a-service -mallilla verkkosovelluspalvelumallin kautta. Selvyyden vuoksi todettakoon kuitenkin, ettei tietoa pidettäisi tuotteena, eikä tuotevastuusääntöjä tule siten soveltaa digitaalisten tiedostojen, kuten mediatiedostojen tai e-kirjojen, sisältöön tai pelkkään ohjelmiston lähdekoodiin (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 13 kappale). Epäselvyyksien välttämiseksi määritelmässä todettaisiin, että myös raaka-aineet, kuten kaasu ja vesi, ovat tuotteita (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 16 kappale).

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan ensimmäinen alakohta. Tuotteen määritelmä sisältäisi, toisin kuin direktiivin säännös, voimassa olevan tuotevastuulain 1 §:n 2 momentin tavoin erityisen maininnan toisen maalla olevasta rakennuksesta. Tämä tarkoittaisi sitä, että voimassa olevan lain mukaisesti toisen maalla olevat rakennukset jäisivät tuotemääritelmän ulkopuolelle (ks. HE 119/1989 vp, s. 42). Ratkaisu ei olisi ristiriidassa direktiivin sääntelyn kanssa.

Pykälän 2 kohdan mukaan digitaalisella valmistustiedostolla tarkoitetaan irtaimen esineen digitaalista versiota tai digitaalista mallia, joka sisältää aineellisen esineen tuottamiseen tarvittavat toiminnalliset tiedot mahdollistaen koneiden tai työkalujen automaattisen ohjauksen.

Edellä 1 kohdassa on todettu, ettei digitaalisia tiedostoja itsessään pidetä lain soveltamisalaan kuuluvina tuotteina. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, etteivätkö sellaiset digitaaliset tiedostot, jotka sisältävät aineellisen esineen tuottamiseksi tarvittavat toiminnalliset tiedot mahdollistaen koneiden tai työkalujen, kuten porien, sorvien, työstökoneiden ja 3D-tulostimien, automaattisen ohjauksen, olisi pidettävä lain tarkoittamina tuotteina. Tällaisia tuotteita pidettäisiin siten digitaalisina valmistustiedostoina ja edelleen 1 kohdassa tarkoitettuina tuotteina. Jos esimerkiksi turvallisuudeltaan puutteellista tietokoneavusteisen suunnittelun tiedostoa käytetään luomaan 3D-tulostettu tavara, josta aiheutuu vahinko, tästä olisi synnyttävä vastuu tämän lain mukaisesti, jos tällainen tiedosto kehitetään tai toimitetaan kaupallisen toiminnan yhteydessä (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 16 kappale).

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan toinen alakohta.

Pykälän 3 kohdan mukaan komponentilla tarkoitetaan mitä tahansa aineellista tai aineetonta esinettä, raaka-ainetta tai tuotteeseen liittyvää palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen.

Laissa ei jatkossa enää puhuttaisi osatuotteesta, vaan sen sijasta käytettäisiin käsitettä komponentti. Osatuote on voimassa olevassa laissa määritelty 1 §:n 4 momentissa sekä mainittu 2 §:n 2 kohdassa, 4 §:ssä ja 7 §:n 3 momentissa.

Komponentti on tavalla tai toisella osa tuotetta, sillä se on integroitu tai liitetty tuotteeseen. Aineellisia komponentteja voivat olla esimerkiksi elektroniikkalaitteen piirilevy, pesukoneen moottori tai sydämentahdistimen akku. Aineettomia komponentteja voivat taas olla esimerkiksi puhelimen käyttöjärjestelmä, tietoturvapäivitys älylukkoon tai pilvipalvelu, jonka avulla älykotilaite toimii. On myös huomattava, että esimerkiksi ohjelmisto on mahdollista saattaa markkinoille itsenäisenä tuotteena tai se voidaan myöhemmin integroida muihin tuotteisiin komponenttina.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan neljäs alakohta.

Komponentiksi katsottaisiin myös tuotteeseen liittyvä palvelu, joka on määritelty pykälän 4 kohdassa. Määritelmän mukaan tuotteeseen liittyvällä palvelulla tarkoitettaisiin digitaalista palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen siten, että tuote ei pystyisi ilman sitä suorittamaan yhtä tai useampaa toiminnoistaan.

Vaikka lakia ei sovellettaisi palveluihin sinänsä, sitä sovellettaisiin integroituihin ja liitettyihin digitaalisiin palveluihin. Tuotteeseen liittyviä palveluita ovat esimerkiksi liikennetietojen jatkuva toimittaminen navigointijärjestelmässä, terveyden monitorointipalvelu, jossa fyysisen tuotteen anturien avulla seurataan käyttäjän fyysiseen aktiivisuuteen tai terveyteen liittyviä mittaustietoja, lämpötilan hallintapalvelu, jonka avulla seurataan ja säädetään älyjääkaapin lämpötilaa, tai ääniaivustajapalvelu, jonka kautta voidaan ohjata yhtä tai useampaa tuotetta äänikomennoilla. Internetyhteyspalveluja ei sen sijaan voitaisi pitää tuotteeseen liittyvinä palveluina. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, etteikö tuotetta, jossa hyödynnetään internetyhteyspalveluja ja joka ei pysy turvallisena yhteyden katketessa, voitaisi katsoa turvallisuudeltaan puutteelliseksi tämän lain nojalla (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 17 kappale).

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kolmas alakohta.

Pykälän 5 kohta sisältää valmistajan määräysvallan määritelmän. Valmistajan määräysvallalla tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että tuotteen valmistaja suorittaa tai antaa kolmannelle luvan tai suostumuksen suorittaa komponentin, mukaan lukien ohjelmistopäivityksen tai -versiopäivityksen, integroinnin, liittämisen tai toimittamisen taikka tuotteen muuttamisen, mukaan lukien merkittävän muutoksen.

Tuotteeseen liittyvien palvelujen ja muiden komponenttien – mukaan lukien ohjelmistopäivitykset ja -versiopäivitykset – on siis katsottava olevan valmistajan määräysvallassa, mikäli valmistaja on integroinut tai liittänyt ne tuotteeseen tai toimittanut ne taikka jos valmistaja antaa luvan tai suostumuksen niiden integrointiin, liittämiseen tai toimittamiseen kolmannen osapuolen toimesta. Tämä koskee esimerkiksi tilanteita, joissa jonkin älykodinkoneen valmistaja antaa suostumuksen ohjelmistopäivitysten tarjoamiseen kolmannen osapuolen toimesta valmistajan kodinkoneeseen. Toinen esimerkki on tilanne, jossa valmistaja esittää tuotteeseen liittyvän palvelun tai komponentin osana tuotetta, vaikka sen toimittaa kolmas osapuoli. Valmistajan ei saisi katsoa antaneen suostumusta integrointiin tai liittämiseen pelkästään siksi, että se tarjoaa teknisen mahdollisuuden siihen, suosittelee tiettyjä tuotemerkkejä tai ei kiellä mahdollisia tuotteeseen liittyviä palveluja tai komponentteja. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 18 kappale) Ohjelmistojen tai tuotteeseen liittyvien palvelujen on katsottava olevan valmistajan määräysvallassa, jos valmistaja itse toimittaa ne tai jos valmistaja antaa luvan tai muutoin antaa suostumuksen niiden toimittamiseen kolmannen osapuolen toimesta. Jos esimerkiksi älytelevisio esitetään videosovelluksen sisältävänä mutta käyttäjää vaaditaan lataamaan sovellus kolmannen osapuolen verkkosivustolta television hankinnan jälkeen, television valmistajan on edelleen katsottava olevan vastuussa videosovelluksen

valmistajan ohella videosovelluksen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta, vaikka puute olisi syntynyt vasta sen jälkeen, kun televisio saatettiin markkinoille. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 50 kappale)

Toiseksi valmistajan määräysvallalla tarkoitetaan sitä, että tuotteen valmistajalla on kyky toimittaa ohjelmistopäivitys tai -versiopäivitys itse tai kolmannen välityksellä.

Kun tuote on saatettu markkinoille, sen siis katsotaan pysyvän valmistajan määräysvallassa, jos valmistajalla säilyy kyky toimittaa ohjelmistopäivityksiä tai -versiopäivityksiä joko itse tai kolmannen osapuolen välityksellä. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 19 kappale) Vastuuta ei ole, jos ohjelmiston toimittaminen tai asentaminen on valmistajan määräysvallan ulkopuolella, esimerkiksi silloin, kun tuotteen omistaja ei asenna tuotteen turvallisuustason varmistamiseksi tai ylläpitämiseksi toimitettua päivitystä tai versiopäivitystä. Tässä laissa, kuten ei myöskään tuotevastuudirektiivissä, ei aseteta velvoitetta tarjota tuotteeseen päivityksiä tai versiopäivityksiä. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 51 kappale)

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan viides alakohta.

Pykälän 6 kohdan mukaan asettamisella saataville markkinoilla tarkoitetaan tuotteen toimittamista kaupallisen toiminnan yhteydessä Euroopan talousalueen markkinoille jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan seitsemäs alakohta.

Pykälän 7 kohdan mukaan markkinoille saattamisella tarkoitetaan tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville Euroopan talousalueen markkinoilla.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kahdeksas alakohta.

Pykälän 8 kohdan mukaan käyttöönotolla tarkoitetaan tuotteen ensimmäistä käyttöä Euroopan talousalueella kaupallisen toiminnan yhteydessä joko maksua vastaan tai maksutta olosuhteissa, joissa kyseistä tuotetta ei ole saatettu markkinoille ennen sen ensimmäistä käyttöä.

Käyttöönoton käsite on merkityksellinen sellaisten tuotteiden tapauksessa, joita ei saateta markkinoille ennen niiden ensimmäistä käyttöä, kuten saattaa olla hissien, koneiden tai lääkinnällisten laitteiden tapauksessa (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 26 kappale).

Markkinoille saattamisen tai käyttöönoton ajankohta on tavallisesti ajankohta, jona tuote poistuu valmistajan määräysvallasta, kun taas jakelijoiden osalta se on ajankohta, jona ne asettavat tuotteen saataville markkinoilla (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 50 kappale).

Pykälän 9 kohta sisältää valmistajan määritelmän. Valmistajalla tarkoitetaan ensinnäkin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotteen riippumatta siitä, tapahtuuko se elinkeinotoiminnassa vai yksityisessä käytössä. Toiseksi valmistajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka suunnittelee tai valmistuttaa tuotetta taikka varustamalla kyseisen tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan esiintyy sen valmistajana. Kolmanneksi valmistajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta omaan käyttöönsä.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kymmenes alakohta.

Pykälän 10 kohdan mukaan valtuutetulla edustajalla tarkoitetaan Euroopan talousalueelle sijoittautunutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on valmistajan antama kirjallinen toimeksianto hoitaa kyseisen valmistajan puolesta tietyt tehtävät.

Tämä tarkoittaa siis sellaista valmistajan valtuuttamaa edustajaa, joka on nimetty tiettyihin tehtäviin unionin lainsäädännön – esimerkiksi tuoteturvallisuus- ja markkinavalvontalainsäädännön – nojalla (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 37 kappale).

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan yhdestoista alakohta.

Pykälän 11 kohta sisältää maahantuojan määritelmän. Maahantuojalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka saattaa kolmannesta maasta tuodun tuotteen Euroopan talousalueen markkinoille.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kahdestoista alakohta.

Pykälän 12 kohdan mukaan jakelupalvelujen tarjoajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa kaupallisen toiminnan yhteydessä vähintään kahta seuraavista palveluista: tuotteen varastointi, pakkaaminen, varustaminen osoitteella ja lähettäminen, ilman että omistaa kyseisen tuotteen, lukuun

ottamatta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 97/67/EY (19) 2 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä postipalveluja, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/644 (20) 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyjä pakettipalveluja sekä muita postipalveluja tai tavaraliikennepalveluja.

Jakelupalvelujen tarjoaja tarjoaa siis liiketoimintansa yhteydessä vähintään kahta seuraavista neljästä palvelusta: tuotteen varastointi, tuotteen pakkaaminen, tuotteen varustaminen osoitetiedoilla ja tuotteen lähettäminen. Jakelupalvelujen tarjoaja ei kuitenkaan omista niitä tuotteita, joita varten palveluja tarjotaan. Määritelmä ei myöskään koske tiettyjä postipalveluja, pakettipalveluja tai muita postipalveluja tai tavaraliikennepalveluja.

Jakelupalvelujen tarjoajat hoitavat monia samoja toimintoja kuin maahantuojat mutta eivät välttämättä aina vastaa perinteistä maahantuojan määritelmää. Jakelupalvelujen tarjoajat mahdollistavat kolmansista maista tulevien tuotteiden pääsyn Euroopan talousalueen markkinoille ja helpottavat sitä (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 37 kappale).

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kolmastoista alakohta.

Pykälän 13 kohta sisältää jakelijan määritelmän. Jakelijalla tarkoitetaan toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka asettaa tuotteen saataville markkinoilla ja joka on muu kuin kyseisen tuotteen valmistaja tai maahantuoja.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan neljästoista alakohta.

Pykälän 14 kohta sisältää talouden toimijan määritelmän. Talouden toimijalla tarkoitetaan tuotteen tai komponentin valmistajaa, tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa, jakelupalvelujen tarjoajaa tai jakelijaa. Määritelmällä on laissa sama merkitys kuin EU:n markkinavalvonta-asetuksessa (EU) 2019/1020.

Määritelmästä seuraa, että verkkoalustan tarjoajaa ei pelkästään tässä ominaisuudessa toimiessaan pidetä tämän lain tarkoittamana talouden toimijana. Jos verkkoalustan tarjoajaa voidaan kuitenkin pitää tuotteen tai komponentin valmistajana, tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajana, valtuutettuna edustajana, maahantuojana, jakelupalvelujen tarjoajana tai jakelijana, sitä pidetään myös talouden toimijana. Tarkennukseksi todettakoon myös, että vaikka sellaista verkkoalustan

tarjoajaa, joka ei ole talouden toimija mutta joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa, voidaan eräissä tilanteissa pitää ehdotetun 6 §:n 2 momentin nojalla vastuullisena tahona, ei tällöinkään verkkoalustan tarjoajaa pidetä tämän lain tarkoittamana talouden toimijana.

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan viidestoista alakohta.

Pykälän 15 kohta sisältää merkittävän muutoksen määritelmän. Merkittävällä muutoksella tarkoitetaan ensinnäkin tuotteen sellaista muuttamista sen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen, joka katsotaan merkittäväksi tuoteturvallisuutta koskevien asiaankuuluvien unionin tai kansallisten sääntöjen nojalla.

Se, onko muutos merkittävä, olisi määritettävä asiaankuuluvassa unionin oikeudessa ja kansallisessa tuoteturvallisuuslainsäädännössä, mukaan lukien asetus (EU) 2023/988, vahvistettujen kriteerien perusteella (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 39 kappale).

Toiseksi merkittävällä muutoksella tarkoitetaan tuotteen sellaista muuttamista sen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen, joka silloin, kun tuoteturvallisuutta koskevissa asiaankuuluvissa unionin tai kansallisissa säännöissä ei vahvisteta kynnsarvoa sille, mikä on katsottava merkittäväksi muutokseksi, muuttaa tuotteen alkuperäistä suorituskykyä, tarkoitusta tai tyyppiä ilman, että kyseinen muutos on ennakoitu valmistajan alustavassa riskinarvioinnissa, ja muuttaa vaaran luonnetta, synnyttää uuden vaaran tai nostaa riskitasoa.

Muutokset, jotka muuttavat tuotteen alkuperäisiä suunniteltuja toimintoja tai vaikuttavat sen sovellettavien turvallisuusvaatimusten mukaisuuteen tai muuttavat sen riskiprofiilia, olisi siis myös katsottava merkittäviksi muutoksiksi (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 39 kappale).

Koska tuotteet voidaan suunnitella tavalla, joka mahdollistaa muutosten tekemisen ohjelmistoon tehtävillä muutoksilla, myös versiopäivityksillä, ohjelmistopäivityksellä tai -versiopäivityksellä tehtäviin muutoksiin olisi sovellettava samoja periaatteita kuin muilla tavoin tehtäviin muutoksiin. Kun merkittävä muutos tehdään ohjelmistopäivityksellä tai -versiopäivityksellä taikka muutos syntyy tekoälyjärjestelmän jatkuvan oppimisen seurauksena, olisi katsottava, että merkittävästi muutettu tuote asetetaan saataville markkinoilla tai otetaan käyttöön ajankohtana, jona kyseinen muutos tosiasiallisesti tehdään. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 40 kappale)

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kahdeksastoista alakohta.

2 §. Pykälän 2 ja 3 kohtia ehdotetaan muutettaviksi. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uudet 4 ja 5 kohdat.

Pykälän uusi *2 kohta* sisältäisi poikkeuksen vahingonkorvausvelvollisuudesta silloin, kun vahingoittunutta omaisuutta on käytetty yksinomaan ammattimaisiin tarkoituksiin. Ainoastaan elinkeinotoiminnassa käytettyihin esineisiin kohdistuvat vahingot eivät kuuluisi lain soveltamisalaan.

Muutetulla 2 kohdalla pantaisiin täytäntöön uuden tuotevastuudirektiivin 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohta (ks. myös edellä 1 §:n kohdalla esitetty).

Pykälän nykyinen 2 kohta siirrettäisiin *3 kohdaksi*, ja kohtaan ehdotetaan tehtäväksi tarkistuksia. Ensinnäkin terminologiaa muutettaisiin siten, että sana ”osatuote” korvattaisiin sanalla ”komponentti”. Toiseksi kohtaa täsmennettäisiin uuden direktiivin mukaiseksi siten, että lakia ei sovellettaisi tilanteissa, joissa komponentista tuotteelle aiheutunut vahinko on johtunut siitä, että komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan toimesta tai tämän määräysvallassa.

Kuten voimassa olevassakin laissa, kyseinen rajoitus perustuisi tuote- ja sopimusvastuun väliseen erotteluun sekä siihen, ettei tuotevastuuperuste olisi käytettävissä silloin, kun riittävä korvaussuoja on olemassa sopimusvastuun perusteella (ks. myös HE 119/1989 vp, s. 43). Siltä osin kuin vahinko ilmenee itse tuotteessa, se kuuluu säännönmukaisesti sopimusvastuun piiriin esimerkiksi tuotetta koskevan luovutus- tai valmistussopimuksen perusteella. Tällöin ei ole merkitystä sillä, johtuuko vahinko tuotteesta (pykälän 1 kohta) vai komponentista (pykälän 3 kohta).

Muutetulla 3 kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohta.

Pykälän voimassa oleva 3 kohta siirrettäisiin *4 kohdaksi*. Kohtaan ehdotetaan tehtäväksi tekninen lisäys, joka ei vaikuttaisi säännöksen sisältöön.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *5 kohta*, jonka mukaan lakia ei sovellettaisi kaupallisen toiminnan ulkopuolella kehitetyn tai toimitetun vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmiston aiheuttamaan vahinkoon.

Vapaalla ja avoimella lähdekoodilla tarkoitettaisiin ohjelmistoa, jonka lähdekoodi jaetaan avoimesti siten, että käyttäjillä on mahdollisuus vapaasti käyttää, muuttaa, parantaa ja jakaa edelleen ohjelmistoa tai sen muokattuja versioita. Tällaisen ohjelmiston kehittämistä tai siihen myötävaikuttamista ei pidettäisi sen markkinoilla saataville asettamisena, eikä tällä tavoin kehitettyjä tai toimitettuja tuotteita myöskään varsinaisesti saateta markkinoille. Jos ohjelmistoa tarjottaisiin avoimissa arkistoissa, tätä ei pidettäisi markkinoille saattamisena, ellei tarjoaminen tapahdu kaupallisen toiminnan yhteydessä. Vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmiston toimittaminen voittoa tavoittelemattoman organisaation toimesta ei lähtökohtaisesti tapahtuisi kaupallisen toiminnan yhteydessä. Jos ohjelmisto sen sijaan toimitettaisiin vastikkeena kauppahintaa vastaan tai henkilötietoja vastaan, joita käytetään muuhun kuin vain ohjelmiston turvallisuuden, yhteensopivuuden tai yhteentoimivuuden parantamiseen, katsottaisiin ohjelmisto toimitetuksi kaupallisen toiminnan yhteydessä, jolloin lakia sovellettaisiin. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 14 kappale)

Jos valmistaja myöhemmin integroisi kaupallisen toiminnan ulkopuolella toimitetun vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmiston komponenttina johonkin tuotteeseen kaupallisen toiminnan yhteydessä ja tuote saatettaisiin siten markkinoille, vastuu ohjelmiston puutteellisesta turvallisuudesta aiheutuvista vahingoista kuuluisi kyseiselle valmistajalle. Tällöin ohjelmiston alkuperäistä valmistajaa ei katsottaisi vastuulliseksi, koska tämä ei olisi täyttänyt tuotteen tai komponentin markkinoille saattamista koskevia edellytyksiä. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 15 kappale)

Uudella 5 kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 2 artiklan 2 kohta.

3 §. Pykälän edellä oleva väliotsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon "Vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset ja olettamasaännökset". Muutos liittyisi siihen, että lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 b §, jossa säädettäisiin olettamasaännöksistä.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa olevan pykälän ensimmäinen virke säilyisi pääosin ennallaan ja muodostaisi jatkossa uuden itsenäisen *1 momentin* (ks. soveltuvin osin HE 119/1989 vp. 44–45). Virkettä kuitenkin täydennettäisiin viittauksella unionin ja kansallisen lainsäädännön nojalla asetettaviin vaatimuksiin. Voimassa olevan 1 momentin jälkimmäinen virke siirtyisi itsenäiseksi uudeksi 2 momentiksi.

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 7 artiklan 1 kohta.

Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin seikoista, jotka on otettava huomioon tuotteen turvallisuutta arvioitaessa. Voimassa olevassa pykälässä on esimerkinomaisesti mainittu näitä seikkoja. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan säännös on yleislausekeluonteinen, mikä ilmenee ilmaisusta ”muut seikat”. (ks. myös HE 119/1989 vp, s. 27 ja 44–47) Tätä lähtökohtaa ei ehdoteta muutettavaksi, mutta direktiivin asianmukaiseksi täytäntöönpanemiseksi esimerkinomaista luetteloä muutettaisiin ja laajennettaisiin siten, että säännökseen lisättäisiin uudet 1–9 kohdat. Kohdissa 1–9 mainittuja seikkoja olisi jatkossakin pidettävä vain esimerkkeinä arvioinnissa huomioon otettavista seikoista.

Momentin 1 kohdan mukaan turvallisuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon tuotteesta annetut tiedot ja ominaisuudet, kuten sen merkinnät. Markkinoinnin, esittelyn ja käyttöohjeiden osalta pelkät varoitukset tai tuotteen mukana annetut tiedot eivät kuitenkaan riittäisi siihen, että turvallisuuspuutteellinen tuote katsottaisiin turvallisiksi. Vastuu ei siis poistuisi sillä, että valmistaja luettelee kaikki mahdolliset sivuvaikutukset. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 31 kappale)

Momentin 2 kohdan mukaan turvallisuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon, miten tuotetta on kohtuudella voitu olettaa käytettävän. Kohtuudella ennakoitava käyttö tarkoittaisi paitsi sitä käyttöä, johon tuote on tarkoitettu, myös muuta käyttöä, joka voidaan päätellä tuotteen suunnittelusta ja rakenteesta. Käytön ennakoitavuudelta edellytettäisiin, että se perustuu lailliseen ja helposti ennustettavissa olevaan inhimilliseen käyttäytymiseen. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 46 kappale) Ennakoitavaksi käytöksi luettaisiin myös ennakoitava virheellinen käyttö, esimerkiksi koneen käyttäjän keskittymisen puutteesta johtuva toiminta sekä lasten ennakoitava käyttäytyminen (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 31 kappale).

Momentin 3 kohta koskisi tuotteita, jotka sisältävät tekoälyjärjestelmän. Valmistajan vastuulla olisi varmistaa, että ohjelmisto ja sen algoritmit on suunniteltu siten, että vaarallinen käyttäytyminen estetään (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 32 kappale). Pääsääntöisesti valmistaja vapautuisi vastuusta, jos turvallisuuspuute syntyy sen jälkeen, kun tuote on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön. Jos kuitenkin tekoälyllä varustettu tuote alkaa kehittää odottamatonta käyttäytymistä, joka aiheuttaa turvallisuuspuutteen, valmistaja vastaisi aiheutuneesta vahingosta, vaikka käyttäytyminen ilmenisi vasta markkinoille saattamisen jälkeen. Tällöin katsotaan, että turvallisuuspuute – esimerkiksi tekoälyjärjestelmän ohjelmiston tai algoritmin puutteellinen suunnittelu – oli olemassa jo ennen tuotteen markkinoille saattamista.

Momentin 4 kohta liittyisi yhteenliitettävien tuotteiden määrän kasvuun markkinoilla. Turvallisuuspuutetta arvioitaessa olisi otettava huomioon kohtuudella ennakoitavissa oleva vaikutus, jonka toinen tuote voi aiheuttaa ollessaan kytkettynä toiseen tuotteeseen tai kun tuotetta käytetään toisen tuotteen kanssa. Seikka olisi merkityksellinen esimerkiksi älykotijärjestelmien osalta (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 32 kappale).

Momentin 5 kohdan mukaan arvioinnissa olisi otettava huomioon ajankohta, jona tuote saatettiin markkinoille tai otettiin käyttöön. Jos valmistaja kuitenkin muuttaa tuotetta tai säilyttää mahdollisuuden toimittaa päivityksiä tai päivityspaketteja tuotteen ohjelmistoon sen jälkeen, kun tuote on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, katsottaisiin valmistajan säilyttäneen tuotteen määräysvallan. Tällöin turvallisuutta arvioitaisiin niiden olosuhteiden perusteella, jotka vallitsivat, kun valmistajan hallinta päättyi. Valmistaja olisi siten vastuussa vahingoista, jotka aiheutuvat tuotteen turvallisuuspuutteesta, vaikka puute syntyisi vasta sen jälkeen, kun tuote on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, jos valmistaja on säilyttänyt tuotteen määräysvallan. Tämä koskisi sekä fyysisiä muutoksia että ohjelmistopäivityksiä. Ohjelmiston osalta ei edellytettäisi, että päivityksiä tosiasiallisesti tehdään, vaan pelkkä mahdollisuus riittäisi. Näin ollen päivitysten tai parannusten puuttuminen, jos ne olisivat olleet tarpeellisia turvallisuuden ylläpitämiseksi, voisi synnyttää vastuun. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 51 kappale)

Momentin 6 kohdan mukaan arvioinnissa olisi otettava huomioon merkitykselliset tuoteturvallisuusvaatimukset. Sellaisiksi katsottaisiin myös turvallisuuden kannalta merkitykselliset kyberturvallisuusvaatimukset (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 34 kappale).

Momentin 7 kohdan mukaan arvioinnissa olisi otettava huomioon toimivaltaisten viranomaisten toteuttamat toimenpiteet, kuten tuotteiden palautusmenettelyjen järjestäminen. Tällaiset toimenpiteet eivät kuitenkaan itsessään loisi oletettavaa puutteellisesta turvallisuudesta. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 34 kappale)

Momentin 8 kohdan mukaan arvioinnissa olisi otettava huomioon tuotteen käyttäjien erityistarpeet. Seikka olisi olennainen esimerkiksi lasten käyttöön tarkoitettujen tuotteiden osalta. Kohta liittyisi momentin 2 kohtaan, jonka mukaan tuotteen ennakoitava väärinkäyttö on otettava huomioon arvioinnissa.

Momentin 9 kohta koskisi tuotteita, joiden tarkoituksena on ehkäistä vahinkoja. Tällaisena tuotteena pidettäisiin esimerkiksi palovaroitinta. Jos tällainen tuote ei täyttäisi tarkoitustaan, sitä voitaisiin pitää turvallisuudeltaan puutteellisena. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 33 kappale)

Momentin uusilla 1–9 kohdilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 7 artiklan 2 kohdan a–i alakohdat.

4 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska jatkossa komponentin puutteellisesta turvallisuudesta aiheutuvia vahinkoja sekä komponentin ja tuotteen valmistajien vastuuta koskevat säännökset sisältyisivät uudistettuun 5 §:ään.

4 b §. Pykälä olisi uusi, ja siinä säädettäisiin tietyin edellytyksin sovellettavista turvallisuuspuutetta koskevista olettamasaännöksistä. Pykälää täydentäisi ehdotettu uusi 4 c §, jossa säädettäisiin niin ikään olettamasaännöksistä. Mainitun 4 c §:n olettamasaännökset koskisivat kuitenkin turvallisuuspuutteen ja vahingon välisen syy-yhteyden toteamista. Selvyyden vuoksi todetaan, että samassa asiassa voivat tulla sovellettaviksi molempien pykälien mukaiset presumptiot eli olettamasaännökset.

Kuten 4 a §:n pääsäännöstä ilmenee, vahinkoa kärsineen on näytettävä toteen vahinko, tuotteen puutteellinen turvallisuus sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys. Kun säännöksessä ei ole asetettu mitään vaatimuksia esitettävälle näytölle, esitetyn näytön arvioiminen tapahtuu Suomessa voimassa olevien näyttöä koskevien periaatteiden mukaan. Lähtökohtana on siis, että tuotevastuuasioissa sovelletaan samaa näyttökynnystä kuin riita-asioissa yleensä. Toisaalta, koska todistusharkinta on vapaa, tarvittaessa mahdollista on todistustaakan keventäminen. (HE 251/1992 vp, s. 7) Ehdotettujen 4 b ja 4 c §:n säännöksistä seuraisi kuitenkin, että tuotevastuuasioissa olisi tiettyjen edellytysten täytyessä oletettava, että tuotteessa on turvallisuuspuute tai että turvallisuuspuutteen ja vahingon välillä on syy-yhteys. Kyse olisi normeista, joiden nojalla jokin seikka oletetaan toisen seikan perusteella lähtökohtaisesti todeksi. Jos 4 b ja 4 c §:ssä säädetyt presumptiot tulisivat sovellettaviksi, olisi sen, jota väitetään vahingonkorvausvelvolliseksi, näytettävä, ettei väitettyä turvallisuuspuutetta ole tai ettei turvallisuuspuutteen ja vahingon välillä ole syy-yhteyttä. Olettamasaännökset olisivat siis kumottavissa vastaanäytöllä, mutta jos muuta ei näytetä, presumoitava seikka asetettaisiin ratkaisun perusteeksi.

Selvyyden vuoksi todettakoon, että vaikka 4 b ja 4 c §:t sisältävät olettamasaännöksiä, ne eivät ole ainoa keino näyttää toteen tuotteen puutteellista turvallisuutta tai puutteellisen turvallisuuden ja aiheutuneen vahingon välistä syy-yhteyttä. Olettamasaännöksiin vetoavan korvausta vaativan harkintaan jäisi, pyrkiikö hän näyttämään vaatimuksensa toteen olettamasaännösten avulla vai muulla tavoin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tuotetta olisi pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos korvausvelvolliseksi väitetty ei noudata tuomioistuimen määräystä todisteen esittämisestä tai luovuttamisesta taikka katselmuksen toimittamisesta. Säännöksen tarkoituksena on kannustaa korvausvelvolliseksi väitettyä täyttämään oikeudenkäymiskaaren mukainen velvollisuutensa esittää todisteita taikka suostua katselmukseen silloin, kun tuomioistuin on antanut asiassa tällaisen määräyksen. Säännös olisi luonteeltaan yksiselitteinen: jos määräystä ei noudateta, tuotteen oletettaisiin olevan turvallisuudeltaan puutteellinen. Oikeudenkäymiskaaren editio- ja katselumusmääräyksen lisäksi myös tämän lain 13 b §:ssä tarkoitettua esittämistapamääräystä voitaisiin pitää tässä kohdassa tarkoitettuna määräyksenä. Se, onko tässä pykälässä tarkoitettua määräystä noudatettu vai ei, jäisi tuomioistuimen harkintaan.

Momentin 2 kohdan mukaan tuotetta olisi pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos korvausta vaativa osoittaa, että tuote ei täytä niitä lakisääteisten vaatimusten tai viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukaisia pakollisia tuoteturvallisuusvaatimuksia, joiden tarkoituksena on estää se vahinko, jonka tuote on aiheuttanut. Kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden suojelemiseksi vahingon riskiltä on kansallisessa lainsäädännössä tai unionin oikeudessa säädetty monia pakollisia turvallisuusvaatimuksia, muun muassa asetuksessa (EU) 2023/988. Tällaisten vaatimusten noudattamatta jättäminen johtaisi tämän kohdan mukaan oletukseen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta. Tähän sisältyisivät myös tapaukset, joissa tuotetta ei ole varustettu keinolla kirjata tietoja sen toiminnasta unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä edellytetyllä tavalla. On kuitenkin huomattava, että kohdan soveltaminen edellyttäisi, että kyseisen tuoteturvallisuusvaatimuksen tarkoituksena on ehkäistä juuri sellaista vahinkoa, josta asiassa on kyse.

Momentin 3 kohdan mukaan tuotetta olisi pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos korvausta vaativa osoittaa, että vahinko on aiheutunut tuotteen ilmeisestä toimintahäiriöstä kohtuudella ennakoitavissa olevan käytön aikana tai normaaleissa olosuhteissa. Kohtuudella ennakoitavissa oleva käyttö kattaisi käytön, johon tuote on valmistajan tai sen markkinoille saattaneen talouden toimijan antamien tietojen perusteella tarkoitettu, tuotteen suunnittelun ja rakenteen mukaisen tavanomaisen käytön sekä käytön, joka voi olla kohtuudella ennakoitavissa, kun tällainen käyttö voisi olla seurausta ihmisten lainmukaisesta ja helposti ennustettavissa olevasta käyttäytymisestä. Tämän kohdan säännöksiä voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun lasipullo räjähtää normaalissa käytössä, koska olisi tarpeettoman työlästä edellyttää korvausta vaativaa näyttämään toteen puutteellinen turvallisuus, jos olosuhteet ovat sellaiset, että sen olemassaolo on kiistaton. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 46 kappale)

Selvyyden vuoksi todettakoon, että toisen ja kolmannen kohdan soveltaminen edellyttäisi, että korvausta vaativa osoittaa olettaman syntymisen perusteena olevien olosuhteiden olevan käsillä. Korvausvelvolliseksi väitetty voisi puolestaan esittää vastanäyttöä kumotakseen olettaman perusteena olevat väitetyt olosuhteet.

Pykälän 2 *momentti* koskisi tilanteita, joissa korvausta vaativalla on erityisiä vaikeuksia näyttää toteen tuotteen puutteellinen turvallisuus. Näissä tilanteissa tuotetta pidettäisiin turvallisuudeltaan puutteellisena, jos puutteellista turvallisuutta on kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista näyttää toteen ja korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että tuotteessa on turvallisuuspuute.

Momentin tarkoittamissa tilanteissa sovellettaisiin tavanomaista alemmaa näyttökynnystä, eli vaadittaisiin vähäisempää näyttöä kuin normaalinäyttökynnyksen soveltuessa. Kyse olisi niin sanotusta todennäköisyysnäytöstä, joka siis koskisi turvallisuuspuutteen olemassaoloa. Se, mikä riittäisi todennäköisyysnäyttökynnyksen ylittymiseen, ratkaistaisiin tapauskohtaisesti. Lähtökohtana olisi pidettävä sitä, että riittävää olisi, että kokonaisarviossa on todennäköisempää, että vahingon aiheuttanut tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen, jotta olettamasäännös tulisi sovellettavaksi.

Pelkästään se, että korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että tuotteessa on turvallisuuspuute, ei riittäisi olettamasäännöksen soveltamiseen. Olettamasäännöksen soveltaminen edellyttäisi lisäksi, että todisteluvaikeudet ovat riittävän suuria – toisin sanoen, että puutteellista turvallisuutta on kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista näyttää toteen. Arvio siitä, onko korvausta vaativan kohtuuttoman vaikeaa tai jopa ylivoimaista näyttää turvallisuuspuute toteen, olisi tehtävä ottaen huomioon kaikki yksittäistapauksen kannalta merkitykselliset seikat. Kyse olisi kokonaisarvioinnista, jossa huomioon otettavilla seikoilla voi olla tapauskohtaisesti erilainen painoarvo.

Olettamasäännöksen soveltaminen 2 momentin kohdalla tulisi kyseeseen erityisesti silloin, kun tuote on teknisesti tai tieteellisesti monimutkainen. Tekninen tai tieteellinen monimutkaisuus määriteltäisiin tapauskohtaisesti eri tekijöiden perusteella. Näihin tekijöihin voisivat sisältyä esimerkiksi itse tuotteen monimutkaisuus, kuten innovatiivinen lääkinnällinen laite, käytetyn teknologian monimutkaisuus, kuten koneoppimiseen perustuva järjestelmä, sekä korvausta vaativan käytettävissä olevien tietojen ja datan monimutkaisuus (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 48 kappale). Myös kohtuuttomat vaikeudet olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Arvio siitä, ovatko todistamisvaikeudet niin merkittäviä, että olettamasäännöstä voidaan soveltaa, tehtäisiin sen perusteella, mitä korvausta vaativa on esittänyt. Korvausta vaativan olisi siten perusteltava kohtuuttomat vaikeudet, mutta niiden osalta ei

edellyttäisi varsinaista näyttöä. Esimerkiksi tekoälyjärjestelmää koskevassa asiassa olettamassäänöksen vetoavalla ei olisi velvollisuutta selittää tekoälyjärjestelmän erityispiirteitä eikä sitä, miten nämä piirteet vaikeuttavat turvallisuuspuutteen toteamista. Se, jonka väitetään olevan vahingonkorvausvastuussa, voisi puolestaan vastustaa väitettä kohtuuttoman vaikeista tai ylivoimaisista todisteluvaikeuksista (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 48 kappale).

Selvyyden vuoksi todettakoon, että olettamassäänöksen soveltamisen ydin olisi kohtuuttomien todisteluvaikeuksien lieventäminen erityisesti teknisesti tai tieteellisesti monimutkaisissa tapauksissa. Säänöksen soveltaminen ei edellyttäisi ehdottomasti sitä, että korvausta vaativa olisi tehnyt oikeudenkäymiskaaren mukaisen ja tässä laissa tarkoitetun pyynnön todisteiden esittämisestä (editiovaatimuksen). Editiopyyntö on siis olemassa oleva mahdollisuus, ei momentin soveltamisen kannalta pakollinen prosessuaalinen edellytys. Korvausta vaativalle saattaisi kuitenkin joissakin tilanteissa olla helpompaa osoittaa tuotteen tekninen tai tieteellinen monimutkaisuus taikka kohtuuttomat todisteluvaikeudet, jos hän on ensin saanut todistusaineistoa haltuunsa editiovaatimuksen perusteella. Toisaalta se, että väitetty korvausvastuussa oleva on esittänyt todisteita editiovaatimuksen mukaisesti ja siitä huolimatta korvausta vaativalla ilmenee kohtuuttomia todisteluvaikeuksia, voisi olla peruste olettamassäänöksen soveltamiselle. Selvänä voitaneen pitää myös sitä, että toisinaan todistusaineisto voi olla niin vaikeaselkoista, ettei edes editiomääräyksen perusteella saaduista todisteista olisi korvausta vaativalle hyötyä hänen pyrkiessään osoittamaan olettamassäänöksen soveltamisen edellytyksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetut oletamat voitaisiin kumota niitä vastaan esitetyn näytön avulla. Tuotetta ei siten pidettäisi turvallisuudeltaan puutteellisena 1 tai 2 momentin nojalla, jos se, jolta korvausta vaaditaan, osoittaa muuta.

Arvioitaessa presumption synnyttävien seikkojen ja niitä vastaan esitetyn näytön todistusvoimaa suhteessa toisiinsa olisi luonnollisesti noudatettava vapaata todistusharkintaa. Se, millainen vastanäyttö riittää kumoamaan momenteissa tarkoitetut presumptiot, voi vaihdella, eikä siihen ole mahdollista antaa yksiselitteistä vastausta. Lähtökohtaisesti pykälässä tarkoitettujen presumptioiden kumoamiseen vaadittaisiin uskottavaa näyttöä, eli sovellettaisiin tavanomaista näyttökynnystä. Se, mitä korvausvelvolliseksi väitetyn olisi olettamien kumoamiseksi näytettävä tai selvítettävä, riippuisi olennaisesti siitä, millaisesta tilanteesta asiassa on kyse. Lähtökohtaisesti sovellettavasta uskottavan näytön vaatimuksesta huolimatta ei kuitenkaan voitaisi täysin poissulkea sitä, että joissakin tilanteissa voitaisiin soveltaa näyttökynnystä koskevaa oikeudenkäymiskaaren poikkeussäännöstä. Uskottavalta näytöltä vaadittavasta vahvuudesta voitaisiin siten poiketa

poikkeuksellisesti, jos asian laatu sitä edellyttää (ks. oikeudenkäymiskaaren 17:2.4). Tällainen näyttövaatimuksen alentaminen voisi kuitenkin tulla kyseeseen vain poikkeuksellisesti, koska sillä, jolta korvausta vaaditaan, on useimmiten paras tuntemus tuotteen rakenteesta ja toiminnasta. Toisaalta, jos kyse on esimerkiksi erittäin monimutkaisesta ja kehittyneestä teknologiasta, ja asiassa on kokonaisarvioinnin perusteella perusteet poiketa uskottavan näytön vaatimuksesta, presumption kumoamisen näyttämiseen voitaisiin soveltaa alennettua näyttökynnystä. Kuten edellä on todettu, tätä tulisi kuitenkin pitää poikkeuksena, koska sillä, jolta korvausta vaaditaan, on pääsääntöisesti tietoylivoima tuotteen toiminnasta ja sen mahdollisista turvallisuuspuutteista.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 10 artiklan 2, 4 ja 5 kohdat.

4 c §. Pykälä olisi uusi, ja siinä säädettäisiin, että lain nojalla olisi tietyissä tapauksissa oletettava, että vahinko on aiheutunut tuotteen turvallisuuspuutteesta. Pykälää täydentäisi ehdotettu uusi 4 b §, jossa säädettäisiin turvallisuuspuutetta koskevista olettamasäännöksistä. Ehdotettu 4 c § koskisi puolestaan aiheutuneen vahingon ja puutteellisen turvallisuuden välistä syy-yhteyttä sekä sen kumoamista.

Pykälän *1 momentin* mukaan vahingon olisi katsottava aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos korvausta vaativa osoittaa, että tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen ja että aiheutunut vahinko on laadultaan tyypillisesti johdonmukainen kyseessä olevan turvallisuuspuutteen kanssa.

Jotta 1 momentin olettamasäännöstä voitaisiin soveltaa, korvausta vaativan olisi ensinnäkin osoitettava, että vahinko on tapahtunut ja että kyseisessä vahingon aiheuttaneessa tuotteessa on turvallisuuspuute. Korvausta vaativa voisi näyttää tuotteen puutteellisen turvallisuuden toteen 4 b §:n olettamasäännösten nojalla tai muulla tavoin, jos mikään 4 b §:n säännöksistä ei soveltuisi tai niihin ei haluttaisi vedota.

Toiseksi edellytettäisiin, että korvausta vaativa osoittaa, että aiheutunut vahinko on laadultaan tyypillisesti johdonmukainen kyseessä olevan turvallisuuspuutteen kanssa. Lähtökohtaisesti korvausta vaativan olisi osoitettava, että kyseinen vahinko on tyypillinen juuri sen tuotteen todetulle turvallisuuspuutteelle, jota pidetään vahingon aiheuttaneena. Lisäksi edellytettäisiin, että korvausta vaativa osoittaa vahingon aiheutuneen juuri kyseisen tuotteen käytöstä. Pelkästään se, että korvausta vaativa osoittaa kärsineensä esimerkiksi kädessään palovamman ja että tietyssä työkalussa on turvallisuuspuute, jolle tällainen vahinko on tyypillinen, ei riittäisi. Hänen olisi siten myös osoitettava, että vahinko on syntynyt nimenomaan sen työkalun käytössä, jota pidetään vahingon aiheuttaneena.

Arvio siitä, onko vahinko laadultaan tyypillinen tietylle turvallisuuspuutteelle, olisi tehtävä ensisijaisesti vastaavien tapausten perusteella. Vahinkoa voitaisiin esimerkiksi pitää turvallisuuspuutteelle tyypillisenä, jos useat samaa elintarviketta käyttäneet henkilöt ovat vahingoittuneet ja tuotteessa on todettu turvallisuuspuute. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös vahinkoihin, joita usealle henkilölle aiheutuu saman turvallisuuspuutteen seurauksena (ns. sarjavahingot). Se, jota väitetään vahingonkorvausvelvolliseksi, olisi tietysti oikeutettu esittämään vastanäyttöä kumotakseen oletettaman perusteena olevan olosuhteen.

Pykälän 2 *momentti* koskisi tilanteita, joissa korvausta vaativalla olisi erityisiä vaikeuksia näyttää toteen tuotteen puutteellisen turvallisuuden ja aiheutuneen vahingon välinen syy-yhteys. Näissä tilanteissa syy-yhteyden katsottaisiin olevan olemassa, jos sen toteen näyttäminen on korvausta vaativan kannalta kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista ja jos korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että syy-yhteys on olemassa.

Momentin säännöksiä sovellettaessa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon, mitä 4 b §:n 2 momentin perusteluissa esitetään.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetut oletamat voitaisiin kumota niitä vastaan esitetyn näytön avulla. Tuotteen puutteellisen turvallisuuden ja aiheutuneen vahingon välillä ei siten katsottaisi olevan syy-yhteyttä, jos se, jolta korvausta vaaditaan, osoittaa muuta.

Momentin säännöksiä sovellettaessa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon, mitä 4 b §:n 3 momentin perusteluissa esitetään.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 10 artiklan 3–5 kohta.

5 §. Pykälää ehdotetaan uudistettavaksi useilta osin, minkä seurauksena ensisijaisesti vahingonkorvausvastuussa olevien toimijoiden piiri laajenisi.

Pykälän 1 *momenttia* ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan.

Momentin 1 kohtaa ehdotetaan tarkistettavaksi. Kohdan mukaan vahingonkorvausvelvollisuus olisi vahinkoa aiheuttaneen, turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen valmistajalla. Se, ketä pidetään valmistajana, määräytyisi ehdotetun 1 a §:n 9 kohdan mukaan. Valmistajan vastuun arvioinnissa olisi lisäksi otettava huomioon, mitä säädetään tämän momentin 2 kohdassa ja 2 momentissa, sillä ne täsmentäisivät

vastuun jakautumista silloin, kun kyse on tuotteeseen liitetystä tai integroidusta komponentista. Valmistajan vastuuta sovellettaisiin lisäksi pykälän 3 momentin nojalla tietyin edellytyksin myös eräisiin muihin toimijoihin.

Momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Muutetun 2 kohdan mukaan komponentin valmistaja (komponenttivalmistaja) olisi vahingonkorvausvastuussa, jos komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan määräysvallassa ja se on aiheuttanut kyseisen tuotteen puutteellisen turvallisuuden. Edelleen kohdan mukaan komponenttivalmistajan vastuu ei kuitenkaan rajoittaisi 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden valmistajan (tuotevalmistajan) vastuuta.

Kohdassa määriteltäisiin siis, milloin komponenttivalmistaja ja milloin tuotevalmistaja olisi vastuussa turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin aiheuttamasta vahingosta (ks. lisäksi tämän pykälän 2 momentti). Komponenttivalmistajan vastuun syntyminen edellyttäisi ensinnäkin, että komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan määräysvallassa, toisin sanoen lopputuotteen valmistajan määräysvallassa. Se, mitä tarkoitetaan valmistajan määräysvallalla, määriteltäisiin ehdotetun 1 a §:n 5 kohdassa. Toiseksi komponenttivalmistajan vastuun syntyminen edellyttäisi, että nimenomaan komponentti on aiheuttanut tuotteen puutteellisen turvallisuuden. Momentissa tarkennettaisiin lopuksi, että vaikka komponenttivalmistajaa pidettäisiin vastuullisena, tämä ei sulkisi pois tuotevalmistajan vastuuta, vaan kyse olisi yhteisvastuusta.

Momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Uudistetun 3 kohdan mukaan vahingonkorvausvastuu olisi myös maahantuojalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Se, mitä tarkoitetaan maahantuojalla, määriteltäisiin ehdotetun 1 a §:n 11 kohdassa. Vahingonkorvausvastuu maahantuojalle syntyisi siis vain, jos valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle eli kolmanteen maahan. Vaikka maahantuoja olisi tämän kohdan nojalla vastuussa, tämä ei sulkisi pois valmistajan vastuuta.

Uudistetun 4 kohdan mukaan vahingonkorvausvastuussa olisi myös valmistajan valtuutettu edustaja, jos valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Se, mitä tarkoitetaan valtuutetulla edustajalla, määriteltäisiin ehdotetun 1 a §:n 10 kohdassa. Samoin kuin maahantuojan kohdalla, vahingonkorvausvastuu valtuutetulle edustajalle syntyisi ainoastaan, jos valmistaja on sijoittautunut kolmanteen maahan. Näissä tapauksissa valmistaja ja sen valtuutettu edustaja vastaisivat vahingosta yhteisvastuullisesti. Jos tuotteella olisi lisäksi vastuussa oleva maahantuoja, tämä olisi niin ikään yhteisvastuussa valmistajan ja valtuutetun edustajan kanssa.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jossa säädettäisiin jakelupalvelujen tarjoajan vastuusta. Jos Euroopan talousalueella ei ole vastuussa olevaa maahantuojaa tai valmistajan valtuutettua edustajaa, olisi jokainen jakelupalvelujen tarjoaja vahingonkorvausvastuussa. Se, mitä tarkoitetaan jakelupalvelujen tarjoajalla, määriteltäisiin ehdotetun 1 a §:n 12 kohdassa. Jakelupalvelujen tarjoajan vahingonkorvausvastuun syntyminen edellyttäisi ensinnäkin, että valmistaja on sijoittautunut kolmanteen maahan, ja toiseksi, ettei Euroopan talousalueella ole vastuussa olevaa maahantuojaa eikä valmistajan valtuutettua edustajaa. Näissä tapauksissa jokainen jakelupalvelujen tarjoaja vastaisi yhteisvastuullisesti valmistajan kanssa vahingosta. Myös Euroopan talousalueen ulkopuolelle sijoittautunut maahantuojaa voisi tällöin olla yhteisvastuussa valmistajan ja jakelupalvelujen tarjoajan kanssa. Koska valmistajan valtuutettu edustaja on lain määritelmän mukaan aina sijoittautunut Euroopan talousalueelle, tällaista toimijaa ei voitaisi koskaan pitää yhteisvastuullisesti vastuussa yhdessä jakelupalvelujen tarjoajan kanssa.

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 8 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta.

Muutetussa 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valmistajan vastuu kattaisi myös turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin aiheuttaman vahingon silloin, kun komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen kyseisen valmistajan määräysvallassa. Säännöksellä olisi lisäksi läheinen yhteys pykälän 1 momentin 2 kohtaan.

Säännöksen tarkoituksena olisi rajata tuotevalmistajan vahingonkorvausvastuu sellaisiin komponenttien turvallisuuspuutteisiin, jotka voidaan katsoa olevan hänen määräysvaltansa piirissä. Jos tuotevalmistaja on liittännyt tai integroinut tuotteeseen komponenttivalmistajan turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin, vahinkoa kärsineellä olisi oikeus hakea korvausta samasta vahingosta sekä tuotevalmistajalta että komponenttivalmistajalta. Jos vahingon aiheuttanut komponentti on tuotevalmistajan määräysvallassa, tuotevalmistaja ja komponenttivalmistaja vastaisivat siis vahingosta yhteisvastuullisesti.

Jos taas tuotevalmistajaa ei voitaisi pitää vastuullisena komponentin turvallisuuspuutteesta aiheutuneesta vahingosta, vastaisi komponenttivalmistaja yksin vahingosta. Tällöin vahinkoa kärsineellä olisi oikeus korvaukseen myös siitä vahingosta, joka on kohdistunut tuotteeseen, johon komponentti oli integroitu tai jonka kanssa se oli liitetty yhteen. Vahinkoa kärsinyt voisi tällaisissa tapauksissa vaatia vahingonkorvausta kuitenkin ainoastaan komponenttivalmistajalta. Tällöinkin edellytetään, että vahingon aiheuttanut komponentti on lain tarkoittamalla tavalla katsottavissa tuotteeksi. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 36 kappale)

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 8 artiklan 1 kohdan toinen alakohta.

Muutetussa 3 *momentissa* säädettäisiin tuotetta merkittävästi muuttaneen tahon vastuusta. Jos tuotetta muutetaan merkittävästi ja se tämän jälkeen asetetaan saataville markkinoilla tai otetaan käyttöön, sitä pidettäisiin uutena tuotteena (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 39 kappale). Se, onko muutos merkittävä, määriteltäisiin ehdotetun 1 a §:n 15 kohdassa.

Jos merkittävä muutos tehdään alkuperäisen valmistajan määräysvallan ulkopuolella, merkittävän muutoksen tehneen tahon katsottaisiin olevan vastuussa muutetun tuotteen valmistajana. Tällöin 1 momentin 1 kohdan säädetyt valmistajaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös merkittävän muutoksen tehneeseen tahoon. Merkittävän muutoksen tehnyt muu talouden toimija kuin alkuperäinen valmistaja olisi kuitenkin vapautettava vastuusta, jos kyseinen talouden toimija osoittaa, että vahinko liittyy sellaiseen tuotteen osaan, johon muutos ei vaikuta. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 39 kappale)

Jos merkittävä muutos toteutetaan alkuperäisen valmistajan toimesta tai sen määräysvallassa ja muutos tekee tuotteesta turvallisuudeltaan puutteellisen, valmistaja ei voisi vapautua vastuusta väittämällä, että puute on syntynyt sen jälkeen, kun se saattoi tuotteen markkinoille tai otti sen käyttöön. Toisin sanoen, jos merkittävä muutos on tehty alkuperäisen valmistajan toimeksiannosta tai luvalla, alkuperäisen valmistajan vahingonkorvausvastuu säilyisi. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 39 kappale)

Selvyyden vuoksi todettakoon, että tuotteen korjaaminen, kunnostaminen tai muu muuttaminen tavalla, joka ei merkitse merkittävää muutosta, ei kuulu tuotevastuusääntelyn piiriin (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 39 kappale). Valmistaja vastaisi kuitenkin vahingosta, joka on aiheutunut hänen tuotteeseensa tekemästään muutoksesta, vaikka muutos ei olisi merkittävä. Tämä perustuisi siihen, että valmistajan katsotaan säilyttävän määräysvallan tuotteeseensa tekemänsä muutoksen jälkeen, ja arvio siitä, onko tuote turvallisuudeltaan puutteellinen, tehtäisiin sen ajankohdan olosuhteiden perusteella, jolloin valmistajan määräysvalta tuotteeseen päättyi.

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 8 artiklan 2 kohta.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti ehdotetaan kumottaviksi muuttamalla momenttien sisällöt täysin. Pykälän nykyinen 1 momentin 3 kohta koskee EU:n ja EFTA-valtion sekä EFTA-valtioiden välistä tuontia, ja se

perustuu ETA-sopimuksen III liitteen määräykseen. Pykälän 2 momentti tarkoittaa yksinkertaistetusti sitä, ettei EFTA-valtiota saa kohdella eri tavalla kuin unionin jäsenvaltiota, jos valtio on ratifioinut vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen (joka on sittemmin korvattu vuoden 2007 Luganon yleissopimuksella). Viittauksella Luganon yleissopimukseen on ollut tarkoitus varmistaa, että vahinkoa kärsinyt, joka on saanut korvauksen vahvistavan tuomion, voi saada tuomion tunnustetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi siinä valtiossa, johon valmistaja on sijoittautunut. EFTAan kuuluu syksyyn 2025 mennessä neljä valtiota: Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi. Koska Islanti ja Norja ovat vuoden 1988 (ja 2007) Luganon yleissopimuksen osapuo- lia, eikä Sveitsi ole liittynyt ETA-sopimukseen, Liechtenstein on ainoa valtio, johon säännökset edelleen soveltuvat. Ottaen huomioon näiden säännösten nykyään hyvin rajoittunut merkitys sekä epäselvyys siitä, tuleeko ETA-sopimuksen liitteen III määräys jatkossa koskemaan myös uutta tuotevastuudirektiiviä, säännökset ehdotetaan kumottaviksi. Riippuen siitä, sisällytetäänkö uusi tuotevastuudirektiivi jat- kossa ETA-sopimukseen ja millä ehdoin, voi olla tarpeen lisätä lakiin säännöksiä tuotteista, joita tuodaan Liechtensteinin ja muiden ETA-valtioiden välillä.

Kumottavaksi ehdotetun 3 momentin mukaan tämän pykälän 1 momentin 3 koh- dan ja 2 momentin soveltamisesta Liechtensteinin ruhtinaskuntaan ja Sveitsin vala- liittoon säädetään erikseen asetuksella. Hallituksen esityksen (HE 135/1993 vp) mukaan Liechtensteinin ruhtinaskuntaa koskeva poikkeus liittyy ETA-sopimuksen erilliseen voimaantulomenettelyyn maan osalta. Momentin nojalla on vuonna 1995 annettu asetus tuotevastuulain 5 §:n soveltamisesta Liechtensteinin ruhtinas- kuntaan (1139/1995), jonka 1 §:n mukaan tuotevastuulain 5 §:n 1 momentin 3 koh- taa ja 2 momenttia sovelletaan Liechtensteinin ruhtinaskuntaan 15 päivästä lokakuuta 1995. Koska Liechtenstein on ollut ETA-valtio samasta ajankohdasta läh- tien, mainittuja lainkohtia sovellettaisiin siihen joka tapauksessa, vaikka asiasta ei erikseen säädettäisikään 3 momentissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa. Asetuksenantovaltuuden sisältävän momentin kumoaminen kumoaisi myös sen nojalla annetun asetuksen.

Pykälän 3 momentin nojalla ei ole annettu asetusta mainittujen lainkohtien sovel- tumisesta Sveitsin valaliittoon. Hallituksen esityksen (HE 135/1993 vp) mukaan Sveitsiä koskeva poikkeus liittyy Sveitsin vuonna 1993 tekemään päätökseen olla ratifioimatta ETA-sopimusta. Säännöksellä on esityksen mukaan huomioitu vaihto- ehto, että Sveitsi mahdollisesti myöhemmin ratifioi ETA-sopimuksen, jolloin maa- hantuojaan vastuun sääntely voitaisiin asetuksella ulottaa koskemaan myös Sveitsiä. Sveitsi ei ole syksyyn 2025 mennessä ratifioinut ETA-sopimusta, eikä ole perusteita olettaa tämän muuttuvan lähitulevaisuudessa. Siten säännös voidaan kumota myös Sveitsin osalta.

6 §. Toissijaista vahingonkorvausvastuuta koskeva pykälä ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Pykälän uudistetuissa 1 ja 2 momenteissa säädettäisiin jakelijan toissijaisesta vahingonkorvausvastuusta. Näitä säännöksiä täydentäisi uusi 3 momentti, jonka nojalla toissijainen vahingonkorvausvastuu ulotettaisiin myös eräisiin verkkoalustojen tarjoajiin.

Uudistetun *1 momentin* mukaan turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen kukin jakelija vastaisi tuotteen aiheuttamasta vahingosta, jos yhtäkään lain 5 §:ssä tarkoitettua talouden toimijaa – toisin sanoen tuotteen tai komponentin valmistajaa (mukaan lukien 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu, tuotetta merkittävästi valmistajan määräysvallan ulkopuolella muuttanut taho), maahantuojaa, valmistajan valtuutettua edustajaa tai jakelupalvelujen tarjoajaa – ei voitaisi tunnistaa tai yksilöidä taikka jos yksikään näistä toimijoista ei olisi sijoittautunut Euroopan talousalueelle. Kyse olisi siten ensinnäkin tilanteesta, jossa lain 5 §:ssä mainittuja ensisijaisesti korvausvastuussa olevia toimijoita ei voida saattaa vastuuseen sen vuoksi, ettei heitä voida tunnistaa tai selvittää, tai he ovat muutoin anonyymejä. Selvyyden vuoksi todetaan, että jakelijan vahingonkorvausvastuun syntyminen edellyttäisi, että kaikki 5 §:ssä tarkoitettut toimijat jäivät tunnistamatta. Toiseksi, vaikka jokin ensisijaisesti vastuussa oleva toimija tunnistettaisiin, mutta se olisi sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, vahinkoa kärsinyt voisi momentin nojalla kääntyä jakelijan puoleen ja kohdistaa vahingonkorvausvaatimuksensa tähän.

Pykälän uudistetussa *2 momentissa* säädettäisiin siitä, millä edellytyksillä jakelija voisi vapautua 1 momentissa tarkoitettusta vastuusta. Pykälän 1 momentista seuraavaa vastuuta ei sovellettaisi, jos jakelija määräajassa ilmoittaa vahinkoa kärsineelle joko ensisijaisesti vastuussa olevan toimijan tai oman jakelijansa. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi, että vahingon kärsinyt on esittänyt jakelijalle vahingonkorvausvaatimuksen tai muun pyynnön vastuussa olevan toimijan tunnistamiseksi tai yksilöimiseksi. Jotta jakelija voisi vapautua vastuusta, sen olisi kuukauden kuluessa pyynnön tai vaatimuksen vastaanottamisesta ilmoitettava vahinkoa kärsineelle Euroopan talousalueelle sijoittautunut vastuussa oleva toimija, eli joko 5 §:ssä tarkoitettu ensisijaisesti vastuussa oleva toimija tai jakelijan oma jakelija.

Uudistetuilla 1 ja 2 momenteilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 8 artiklan 3 kohta a ja b alakohtineen.

Pykälän uudessa *3 momentissa* säädettäisiin eräiden verkkoalustojen tarjoajien toissijaisesta vastuusta. Verkkoalustan tarjoaja voisi joutua vastuuseen, jos se mahdollistaa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliset etäsopimukset ja jos asetuksen

(EU) 2022/2065 6 artiklan 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Jos mainitut edellytykset täyttyvät, verkkoalustan tarjoajaan sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin jakelijaan, eli pykälän 1 ja 2 momenteissa säädetyjä säännöksiä.

Selvyyden vuoksi todetaan, että jos verkkoalustan tarjoaja toimii turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen suhteen valmistajan, maahantuojan, valtuutetun edustajan, jakelupalvelujen tarjoajan tai jakelijan roolissa, sillä on sama vastuu kuin näillä talouden toimijoilla (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 38 kappale). Tällaisessa tilanteessa verkkoalustan tarjoaja olisi siis katsottava talouden toimijaksi, ja sen vastuu voisi perustua muihin säännöksiin kuin tähän momenttiin. Tässä momentissa tarkoitettu verkkoalustan tarjoaja toimisi siten muussa roolissa kuin tämän lain tarkoittamana talouden toimijana. Verkkoalustan tarjoaja, joka ei ole vastuussa talouden toimijan roolissa, voisi kuitenkin olla tämän momentin nojalla tietyn edellytyksin toissijaisesti vastuussa samalla tavoin kuin jakelija.

Verkkoalustalla tarkoitetaan asetuksen (EU) 2022/2065 3 artiklan i alakohdassa määriteltyä verkkoalustaa. Mainitun säännöksen mukaan verkkoalustalla tarkoitetaan siis säilytyspalvelun tarjoajaa, joka palvelun vastaanottajan pyynnöstä tallentaa ja levittää tietoa yleisölle, paitsi jos kyseinen toiminta on jonkin toisen palvelun vähäinen ja puhtaasti liitännäinen ominaisuus tai pääasiallisen palvelun vähäinen toiminto eikä sitä voida objektiivisista ja teknisistä syistä käyttää ilman kyseistä toista palvelua ja jos ominaisuuden tai toiminnon sisällyttäminen toiseen palveluun ei ole keino kiertää tämän asetuksen soveltamista. (ks. myös tuotevastuudirektiivin 4 artiklan 16 kohta). Verkkoalustoilla tarkoitettaisiin tyypillisesti esimerkiksi verkkopohjaisia markkinapaikkoja, sosiaalisen median palveluja, hintavertailusivustoja ja hakukoneita.

Ne kriteerit, jotka verkkoalustan tarjoajan on täytettävä, jotta se voitaisiin katsoa vastuulliseksi tämän lain nojalla, määräytyisivät niin ikään asetuksen (EU) 2022/2065 (EU:n digipalveluasetus) välitettyä sisältöä koskevien vastuusäännösten perusteella. EU:n digipalveluasetuksessa säädetään, että verkkoalustoja, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa, ei vapauteta kuluttajansuojalainsäädännön mukaisesta vastuusta, jos ne esittävät tuotteen tai muulla tavoin mahdollistavat kyseessä olevan liiketoimen tavalla, joka saa keski-vertokuluttajan uskomaan, että tuote on joko verkkoalustan itsensä tai sen johdon tai valvonnan alaisena toimivan elinkeinonharjoittajan toimittama. Tämän periaatteen mukaisesti, jos verkkoalusta esittää tuotteen tai muutoin mahdollistaa liiketoimen edellä kuvatulla tavalla, sen katsottaisiin olevan vastuussa samalla tavoin kuin jakelija tämän lain nojalla. Tällöin jakelijoita koskevia säännöksiä sovellettaisiin analogisesti verkkoalustaan. Tämä merkitsisi, että verkkoalusta olisi vastuussa ainoastaan, jos se esittää tuotteen tai muutoin mahdollistaa liiketoimen tavalla, joka

saa keskivertokuluttajan uskomaan, että tuote on verkkoalustan tai sen valvonnassa toimivan elinkeinonharjoittajan toimittama, ja jos se ei määräajassa yksilöi asiaan-kuuluva Euroopan talousalueelle sijoittautunutta talouden toimijaa. (ks. myös tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 38 kappale)

Jos siis EU:n digipalveluasetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellytykset täyttyvät, verkkoalustan tarjoaja kuuluisi tämän pykälän mukaiseen toissijaisen vastuun piiriin. Verkkoalustan tarjoaja voisi vapautua vahingonkorvausvastuusta samalla tavoin kuin jakelija (ks. edellä tämän pykälän 2 momentin kohdalla esitetty).

Uudella 3 momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 8 artiklan 4 kohta.

7 §. Pykälän voimassa olevia momentteja ehdotetaan muutettaviksi, ja lisäksi pykälään lisättäisiin uudistettu 3 momentti, jonka seurauksena voimassa oleva 3 momentti siirtyisi uudeksi 4 momentiksi. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 5 momentti.

Pykälän *1 momentista* kävisi ilmi, milloin se, joka muutoin olisi ollut tuotevastuussa, vapautuisi vahingonkorvausvelvollisuudesta. Näyttövelvollisuus vastuusta vapautumisen perusteesta olisi sillä, joka siihen vetoaa.

Momentin muutetun 1 kohdan mukaan valmistaja tai maahantuoja vapautuisi korvausvelvollisuudesta, jos se näyttää, ettei se ole saattanut tuotetta markkinoille tai ottanut tuotetta käyttöön. Vastaavasti 2 kohdan perusteella jakelija vapautuisi vastuusta, jos se osoittaa, ettei ole asettanut tuotetta saataville markkinoilla.

Edellä mainitut vastuusta vapautumisen perusteet koskisivat erityisesti tilanteita, joissa joku muu kuin valmistaja on huolehtinut siitä, että tuote on poistunut valmistusketjusta, tai joissa tuotetta on käytetty valmistajan tahdon vastaisesti, esimerkiksi silloin, kun valmistusprosessi ei ole vielä päättynyt (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 49 kappale sekä Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiot *Veedefald*, C-203/99, EU:C:2001:258, 16 kohta ja *O'Byrne*, C-127/04, EU:C:2006:93, 24 kohta). Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa kaatopaikalta haetaan jätettä tai laboratorion varastetaan myrkyllinen aine, joka sitten aiheuttaa vahinkoa sen haltuunsa ottaneelle. Vastuusta vapautuminen koskisi myös tilanteita, joissa vahingon aiheuttanut tuote on myyty yksityishenkilön tai voittoa tavoittelemattoman yhteisön toimesta, eli asetettu saataville muussa kuin elinkeinotoiminnassa.

Momentin 1 ja 2 kohdilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 11 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdat.

Voimassa olevan 1 momentin 2 kohta ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 3 kohdaksi. Uuteen 3 kohtaan tehtäisiin eräitä terminologisia lisäyksiä ja tarkennuksia, jotta se vastaisi täsmällisemmin uuden direktiivin säännöksiä. Sisällöllisesti uusi 3 kohta vastaisi kuitenkin voimassa olevaa 2 kohtaa (ks. HE 119/1989 vp, s. 50).

Kohdalla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 11 artiklan 1 kohdan d alakohta.

Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi. Momentti vastaisi pääosin voimassa olevaa lakia, mutta siihen tehtäisiin eräitä uuden direktiivin edellyttämiä tarkennuksia, jotka johtuvat erityisesti siitä, että käsitteestä ”liikkeelle laskeminen” on luovuttu. Tämän vuoksi säännöksessä käytettäisiin jatkossa ilmaisuja ”saattoi sen markkinoille”, ”otti sen käyttöön” ja ”asetti sen saataville markkinoilla”.

Markkinoille saattamisen tai käyttöönoton ajankohta olisi tavallisesti ajankohta, jona tuote poistuu valmistajan määräysvallasta, kun taas jakelijoiden osalta se olisi ajankohta, jona tuote asetetaan saataville markkinoilla. Valmistaja vapautuisi vastuusta, jos se osoittaisi, että tuotteen turvallisuudessa ei todennäköisesti ollut vahingon aiheuttanutta puutetta silloin, kun se saattoi tuotteen markkinoille tai otti sen käyttöön, tai että puute on syntynyt vasta kyseisen ajankohdan jälkeen. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 50 kappale)

Momenttia koskevista poikkeuksista säädettäisiin uudessa 3 momentissa.

Muutetulla 2 momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 11 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 *momentti*, jonka seurauksena voimassa oleva 3 momentti siirtyisi uudeksi 4 momentiksi. Ehdotetussa momentissa säädettäisiin poikkeuksista 2 momentissa säädettyihin vastuuvapausperusteisiin. Uuden 3 momentin mukaan talouden toimija ei tietyissä tilanteissa voisi vapautua vastuusta 2 momentin nojalla.

Ensinnäkään vastuusta ei voisi 1 kohdan perusteella vapautua, jos tuotteen puutteellinen turvallisuus johtuisi valmistajan määräysvallassa olevasta ohjelmistosta, mukaan lukien ohjelmistopäivitykset ja -versiopäivitykset, tai tuotteeseen liittyvästä palvelusta. Vastuu ulottuisi siten myös tuotteen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeiseen aikaan siltä osin kuin kyse on valmistajien määräysvallassa

olevista ohjelmistoista tai tuotteeseen liittyvästä palvelusta, olipa kyse sitten päivityksistä, versiopäivityksistä tai koneoppimisen algoritmeista. Esimerkiksi, jos älytelevisio esitetään tai markkinoidaan videosovelluksen sisältävänä, mutta käyttäjää vaaditaan lataamaan sovellus kolmannen osapuolen verkkosivustolta television hankinnan jälkeen, televisiovalmistaja olisi edelleen vastuussa videosovelluksen valmistajan ohella sovelluksen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta, vaikka puute olisi syntynyt vasta sen jälkeen, kun televisio on saatettu markkinoille. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 50 kappale) Vastaavasti, jos itseohjautuvan auton navigointijärjestelmässä ilmenee turvallisuuspuute, joka aiheuttaa vahingon, auton valmistaja vastaisi vahingosta, vaikka turvallisuuspuutetta ei olisi ollut silloin, kun auto saatettiin markkinoille.

Toiseksi vastuusta ei voisi 2 kohdan perusteella vapautua, jos tuotteen puutteellinen turvallisuus johtuisi valmistajan määräysvallassa olevasta ohjelmistopäivitysten tai ohjelmistoversiopäivitysten puuttumisesta, jos päivitykset tai versiopäivitykset olisivat olleet tarpeen turvallisuuden ylläpitämiseksi, esimerkiksi kyberturvallisuus-haavoittuvuuksiin puuttumiseksi.

Kun otetaan huomioon valmistajien vastuut tuotteiden turvallisuudesta koko niiden elinkaaren ajan unionin oikeuden, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/745, nojalla, valmistajaa ei voitaisi vapauttaa vastuusta sellaisten tuotteiden aiheuttamista vahingoista, joiden puutteellinen turvallisuus johtuu siitä, että valmistaja on jättänyt toimittamatta ohjelmisto- tai versiopäivitykset, jotka ovat tarpeen tuotteen haavoittuvuuksiin puuttumiseksi kehittyvien kyberturvallisuusuhkien johdosta. Tällaista vastuuta ei kuitenkaan sovellettaisi, jos ohjelmiston toimittaminen tai asentaminen on valmistajan määräysvallan ulkopuolella, esimerkiksi silloin, kun tuotteen omistaja ei asenna tuotteen turvallisuustason varmistamiseksi tai ylläpitämiseksi toimitettua päivitystä tai versiopäivitystä. Selvyyden vuoksi todetaan, että lailla ei asetettaisi velvollisuutta tarjota tuotteeseen päivityksiä tai versiopäivityksiä. (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 51 kappale)

Kolmanneksi vastuusta ei voisi 3 kohdan perusteella vapautua, jos tuotteen puutteellinen turvallisuus johtuisi valmistajan määräysvallassa olevasta tuotteen merkittävästä muutoksesta. Valmistaja, joka itse tai jonkun muun välityksellä tekee tuotteeseensa merkittäviä muutoksia, vastaisi tällaisista muutoksista johtuvasta puutteellisesta turvallisuudesta, vaikka turvallisuuspuute olisi syntynyt vasta sen jälkeen, kun alkuperäinen tuote on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön. Selvyyden vuoksi todetaan, että valmistajan vastuu tämän kohdan nojalla koskisi vain merkittäviä muutoksia. Jos puutteellinen turvallisuus johtuisi valmistajan määräysvallassa olevasta muutoksesta, jota ei voida pitää merkittävänä, nyt käsillä olevaa 3 kohtaa ei sovellettaisi.

Muutetulla 3 momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 11 artiklan 2 kohta.

Pykälän nykyinen 3 momentti siirtyisi uudeksi *4 momentiksi*. Momenttiin tehtäisiin eräitä kielellisiä ja terminologisia tarkennuksia ja lisäyksiä sekä siihen lisättäisiin lain sisäinen viittaus, mutta sisällöllisesti uusi 4 momentti vastaisi edelleen voimassa olevaa lakia (ks. HE 119/1989 vp, s. 51).

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 11 artiklan 1 kohdan f alakohta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi *5 momentti*, jossa säädettäisiin vastuusta vapautumisesta merkittävästi muutetun tuotteen osalta. Momentin mukaan 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu, tuotetta merkittävästi muuttanut ja vahingonkorvausvastuussa oleva toimija vapautuisi korvausvastuusta, jos hän näyttää, että tuotteen puutteellinen turvallisuus liittyy sellaiseen tuotteen osaan, johon toimijan tekemä merkittävä muutos ei ole vaikuttanut tai ei vaikuta.

Jos vahinko on aiheutunut merkittävästi muutetun tuotteen turvallisuuspuutteen vuoksi, vastaisi tällaisen muutoksen tehnyt toimija lähtökohtaisesti vahingosta. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että jos joku muuttaa merkittävästi auton ohjelmistoa, hän olisi vahingonkorvausvastuussa vahingosta, joka aiheutuu ohjelmiston päivityksestä johtuvasta turvallisuuspuutteesta. Nyt käsillä olevan 5 momentin mukaan kuitenkin se, joka on merkittävästi muuttanut tuotetta, ei olisi vahingonkorvausvastuussa, jos hän osoittaa, että vahingon aiheuttanut turvallisuuspuute koskee tuotteen sellaista osaa, johon muutos ei vaikuta. Jos edellä mainitussa esimerkissä vahinko sen sijaan johtuisi auton jarrujen rakenteellisesta virheestä, ei auton ohjelmistoa merkittävästi muuttanut toimija olisi vahingonkorvausvastuussa, edellyttäen, että jarruihin ei ole muutoksella vaikutettu.

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 11 artiklan 1 kohdan g alakohta.

8 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan. Voimassa oleva 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, ja sen tilalle ehdotetaan lisättäväksi uusi, puhdasta varallisuusvahinko koskeva korvaussäännös.

Voimassa olevan pykälän *1 momentin* mukaan lain mukainen korvaus määrätään noudattamalla soveltuvin osin vahingonkorvauslakia. Momentissa on tuotevahinkojen korvaamisen osalta viittaus korvauksen laskemista koskeviin vahingonkorvauslain säännöksiin. Säännöksen lähtökohtana on, että

tuotevahingoista suoritettavat korvaukset lasketaan samalla tavoin kuin vahingoista yleensä. Viittaus merkitsee sitä, että korvausta määrättäessä on otettava huomioon vahingonkorvauslain 5 luvun 2–5 §. Siten jatkossakin tuotevastuulain mukainen korvausvelvollisuus koskisi myös vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:ssä listattuja aineettomia vahinkoja, eli kipua ja särkyä sekä muuta tilapäistä ja pysyvää haittaa. Lisäksi viittauksen perusteella vahingonkorvausta voidaan sovitella vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin ja 6 luvun 1 §:n nojalla. (ks. tarkemmin HE 119/1989 vp, s. 51–52) Momentin sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälän nykyinen 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi muuttamalla momentin sisältö täysin, koska jatkossa erillistä omaisuusvahinkoja koskevaa korvauskynnystä ei enää sallittaisi. Voimassa oleva momentti sisältää myös valtuussäännöksen, jonka nojalla momentissa mainittua markkamäärää voidaan asetuksella muuttaa, milloin talouskehitys ja rahaolojen kehitys antavat siihen aihetta. Valtuuden nojalla ei kuitenkaan ole annettu asetuksia. Ehdotettu muutos kumoaisi momentin sisältämän valtuutuksen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vahingonkorvaus käsittäisi korvauksen myös datan tuhoutumisesta ja turmeltumisesta. Säännös on tarpeellinen, koska ilman nimenomaista mainintaa momentissa tarkoitettu puhdas varallisuusvahinko jäisi tuotevastuulain nojalla korvaamatta.

Aiemmissä esitöissä (ks. HE 119/1989 vp, s. 31) on todettu, että tuotevastuulaki ei koske puhdasta varallisuusvahinkoa. Tähän lähtökohtaan ehdotettaisiin tehtäväksi poikkeus nyt ehdotetussa 2 momentissa.

Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan korvattavaa olisi siis datan tuhoutuminen ja turmeltuminen, jos dataa on käytetty yksinomaan henkilökohtaiseen tarkoitukseen. Datalla tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/868 2 artiklan 1 alakohdassa määriteltyä dataa eli kaikkea toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen digitaalista esittämistä sekä kaikkia tällaisten toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen koosteita, myös ääni- tai kuvataallenteena tai audiovisuaalisena tallenteena (ks. myös tuotevastuudirektiivin 4 artiklan kuudes alakohta).

Jotta säännöstä voitaisiin soveltaa, edellytettäisiin, että dataa on käytetty yksinomaan henkilökohtaiseen tarkoitukseen. Säännöksen nojalla ei siten korvattaisi ammattimaisiin tarkoituksiin käytettävän datan tuhoutumista tai turmeltumista, vaikka dataa ei käytettäisi yksinomaan näihin tarkoituksiin. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 22 kappale)

Säännöksen nojalla olisi korvattava datan, kuten kiintolevyiltä poistettujen digitaalisten tiedostojen, tuhoutuminen tai turmeltuminen, mukaan lukien kyseisen datan palauttamisen kustannukset. Korvausta vaativa ei kuitenkaan voisi esimerkiksi vaatia, että vahingoittunut tai menetetty data palautetaan. Datan tuhoutuminen tai turmeltuminen ei automaattisesti aiheuttaisi aineellista menetystä, jos se, joka väittää vahinkoa kärsineensä, pystyy saamaan datan takaisin ilman kustannuksia. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun datasta on olemassa varmuuskopio, data voidaan ladata uudelleen tai talouden toimija palauttaa tai luo uudelleen datan, joka ei ole tilapäisesti saatavilla, kuten virtuaaliympäristössä. (tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 20 kappale). Momentissa tarkoitettu vahinko korvattaisiin siis vain, jos se on johtanut taloudelliseen menetykseen. Toisin kuin esimerkiksi vahingonkorvauslain nojalla, korvausvelvollisuuden syntyminen ei kuitenkaan edellyttäisi, että vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä.

Momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin, että mitä pykälän 1 momentissa säädetään, sovellettaisiin myös tässä momentissa tarkoitettuun vahinkoon. Tässä momentissa tarkoitettu korvaus määrättäisiin siis siten noudattaen soveltuvin osin vahingonkorvauslakia. Viittaus merkitsisi esimerkiksi sitä, että vahingonkorvauslain 6 luvussa säädetty korvausvastuun jakaantumista koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi. Myös suoritettavan korvauksen määrä laskettaisiin vahingonkorvauslain mukaisesti, ja korvaus olisi siten pääsääntöisesti suoritettava täyden korvauksen periaatteen mukaisesti.

9 §. Pykälän 1 ja 2 momenteja ehdotetaan tarkennettaviksi ja muutettaviksi sekä pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti.

Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi terminologinen tarkennus, jotta momentti vastaisi täsmällisemmin uuden direktiivin sanamuotoa (ks. tuotevastuudirektiivin 16 artiklan 1 kohta). Voimassa olevassa momentissa käytetty sanapari ”korvausta vaativa” korvattaisiin sanaparilla ”vahinkoa kärsinyt”. Selvyyden vuoksi todetaan, että vahinkoa kärsineellä tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä, jolle aiheutuu vahinkoa turvallisuudeltaan puutteellisesta tuotteesta (ks. tuotevastuudirektiivin 5 artiklan 1 kohta). Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, etteikö myös esimerkiksi henkilöllä, jolle vahinkoa kärsineen oikeus on siirtynyt, olisi oikeutta esittää tässä laissa tarkoitettuja korvausvaatimuksia. Se, kuka voi vahinkoa kärsineen sijasta tai ohella esittää tässä laissa tarkoitettuja korvausvaatimuksia, määräytyisi jatkossakin muun kansallisen lainsäädännön ja vakiintuneiden oikeusperiaatteiden mukaisesti.

Pykälän 2 *momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi tarkennuksia kymmenen vuoden määräajan alkamisajankohdan osalta. Määräajan katsottaisiin alkavan kuluu joko päivänä, jona vahingon aiheuttanut tuote on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, taikka päivänä, jona kyseinen tuote on asetettu saataville markkinoilla tai otettu käyttöön merkittävän muutoksen jälkeen, jos kyse on merkittävästi muutetusta tuotteesta. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 17 artiklan 1 kohta a ja b alakohtineen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 *momentti*, jonka mukaan piileviin eli latentteihin henkilövahinkoihin sovellettaisiin pidennettyä, 25 vuoden pituista lopullista vanhentumisaikaa. Pidemmän määräajan soveltaminen edellyttäisi kuitenkin, että vahinkoa kärsinyt on nimenomaan vamman luonteen – eli henkilövahingon piilevyyden – vuoksi ollut estynyt nostamasta kannetta 2 momentissa säädetyn määräajan kuluessa. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun henkilövahingon seuraukset ilmenevät vasta 2 momentissa säädetyn kymmenen vuoden määräajan päättymisen jälkeen eikä vahinkoa kärsinyt ole muutoin saanut tietoa vahingosta. Momentissa tarkoitettu kanne olisi kuitenkin pantava vireille viimeistään 25 vuoden kuluessa siitä, kun määräaika on alkanut kuluu 2 momentin 1 tai 2 kohdan mukaisesti.

Momentilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 17 artiklan 2 kohta.

13 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa oleva pykälä koskee maahan-tuojan ja tuotteen myöhemmän liikkeellelaskijan velvollisuutta avustaa vahinkoa kärsinyttä korvausvaatimuksen kääntämisessä sekä tarvittaessa vastata kään-nöskustannuksista. Uuden sääntelyn sekä teknisen kehityksen johdosta säännökselle ei katsota enää olevan tarvetta.

13 b §. Pykälä olisi uusi, ja se täydentäisi oikeudenkäymiskaaren todisteen esittä-mistä ja luovuttamista sekä katselmuksen toimittamista koskevaa sääntelyä. Pykä-län tarkoituksena olisi mahdollistaa tuomioistuimen määräyksestä teknisesti tai tieteellisesti monimutkaisen esine- tai asiakirjatodisteen taikka katselmuksen saattaminen alkuperäisestä muodostaan helposti saavutettavaan ja ymmärrettä-vään muotoon eli esittämistapaan (*esittämistapamääräys*). Pykälää ei olisi tarkoi-tettu etukäteiseen todistelun hankkimiseen tai kartoittamiseen, vaan sitä voitaisiin soveltaa ainoastaan tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa. Esittämistapa-määräystä ei voitaisi antaa viran puolesta, vaan sen antaminen edellyttäisi aina asianomaisen asianmukaisesti perusteltua pyyntöä. Asianomaiselle, johon esittämis-tapavaatimus on kohdistettu, olisi ennen määräyksen antamista varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Säännöstä sovellettaessa olisi otettava soveltuvin osin huomioon, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään. Esittämistapamääräystä ei

voitaisi kuitenkin tehostaa uhkasakolla eikä panna ulosottomiehen toimesta täytäntöön, eikä sen laiminlyöntiin liittyisi erityistä sanktiota. Määräyksen noudattamatta jättämisellä ilman pätevää syytä voisi kuitenkin olla merkitystä todisteena laiminlyöjää vastaan, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 6 § antaa tuomioistuimelle mahdollisuuden arvioida, mikä merkitys asianosaisen käyttäytymisellä on jutussa todisteena.

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voisi tietyin edellytyksin määrätä, että esine- tai asiakirjatodiste taikka katselmuskohde on esitettävä helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla.

Ensimmäisenä edellytyksenä olisi, että tuotevastuuta koskeva asia on vireillä tuomioistuimessa. Pykälässä tarkoitettu esittämistapamääräys voitaisiin siten antaa ainoastaan vireillä olevassa oikeudenkäynnissä, eikä säännös mahdollistaisi todisteen hankkimista vastaisen oikeudenkäynnin varalta.

Toisena edellytyksenä olisi, että oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:ssä säädetyt edellytykset esine- tai asiakirjatodisteen tuomiselle tuomioistuimeen taikka katselmuksen toimittamiselle ovat käsillä. Jos nämä edellytykset eivät täyty, tuomioistuin ei myöskään voisi antaa esittämistapamääräystä. Koska sekä alkuperäinen esine- tai asiakirjatodiste että sen muutettu, helposti saavutettavissa ja ymmärrettävissä muodossa oleva versio olisi luovutettava, tuomioistuin ei voisi tämän pykälän nojalla antaa määräystä, jonka mukaan todiste olisi luovutettava ainoastaan muutetussa muodossa, jollei alkuperäistä todistetta ole luovutettu vapaaehtoisesti. Tämän vuoksi säännökseen olisi nimenomaisesti otettu maininta siitä, että esittämistapamääräys voidaan antaa myös silloin, kun alkuperäisen todisteen esittämiseen tai luovuttamiseen taikka katselmuksen toimittamiseen on suostuttu vapaaehtoisesti. Jos esimerkiksi alkuperäinen asiakirjatodiste on jo ennen esittämistapaa koskevaa pyyntöä luovutettu vapaaehtoisesti, tuomioistuimen ei tällöin tarvitsisi erikseen arvioida, ovatko oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:ssä tarkoitetun editiomääräyksen edellytykset alkuperäisen asiakirjatodisteen osalta käsillä. Tilanne voi olla esimerkiksi se, että alkuperäisen asiakirjatodisteen haltija ei vastapuolen esittämästä vaatimuksesta huolimatta suostu esittämään asiakirjatodistetta helposti ymmärrettävällä tavalla, vaikka hän onkin vapaaehtoisesti luovuttanut muokkamattoman alkuperäisen asiakirjatodisteen. Tällöin vaatimuksen esittäjällä on intressi pyytää tuomioistuimelta tässä pykälässä tarkoitettua esittämistapamääräystä. Tällaisessakin tilanteessa tuotevastuuta koskevan asian olisi kuitenkin oltava vireillä tuomioistuimessa.

Selvyyden vuoksi todettakoon, että esittämistapamääräystä ei olisi tarpeen antaa samanaikaisesti oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:ssä tarkoitetun editio-määräyksen tai katselmuksen toimittamista koskevan määräyksen kanssa, vaan se voitaisiin – vireillä olevassa oikeudenkäynnissä – antaa myös tällaisen määräyksen antamisen jälkeen. Joissakin tilanteissa voi nimittäin olla epäselvää, onko asiassa ylipäätään tarpeen esittää pyyntöä esittämistapamääräyksen antamisesta ennen kuin alkuperäinen esine- tai asiakirjatodiste on saatu haltuun ja arvioitavaksi.

Pelkkä pyynnön esittäjän intressi saada esittämistapamääräys ei sellaisenaan oikeuttaisi määräyksen saamiseen, vaan lisäksi edellyttäisiin ensinnäkin sitä, että pyyntö on asianmukaisesti perusteltu, ja toiseksi sitä, että tuomioistuimien pitää esittämistapaa koskevaan pyyntöön sisältyvää vaatimusta ja sen toteuttamista oikeasuhtaisena ottaen huomioon vaatimuksen kohteelle siitä aiheutuvat kustannukset ja vaiva. Sille, johon esittämistapaa koskeva vaatimus on kohdistettu, olisi varattava tilaisuus lausua käsityksensä siitä, onko pyyntö asianmukaisesti perusteltu ja ovatko vaatimus ja sen toteuttaminen oikeasuhtaisia (ks. myös tämän pykälän 2 momentin perustelut).

Asianmukaisesti perustellulla pyynnöllä tarkoitettaisiin perusteluja ja selvitystä siitä, miksi esittämistapamääräyksen antaminen on tarpeen. Pynnön esittäjän olisi siten perusteltava, miksi esine- tai asiakirjatodisteen taikka katselmuskohteen esittäminen helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla on välttämätöntä ja oikeasuhtaista käsillä olevassa asiassa. Asianmukaisuusvaatimus sisältäisi myös edellytyksen siitä, että pyynnön kohteena oleva esine- tai asiakirjatodiste taikka katselmuskohde on yksilöity riittävän tarkasti. Riittävän tarkalla yksilöinnillä tarkoitettaisiin sitä, että pyynnöstä käy selvästi ilmi, mikä esine- tai asiakirjatodiste tai katselmuskohde halutaan esitettävän helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla.

Välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta arvioitaessa olisi ensinnäkin otettava huomioon todisteen tekninen ja tieteellinen monimutkaisuus: mitä teknisesti tai tieteellisesti monimutkaisemmasta todisteesta on kyse, sitä perustellumpaa olisi lähtökohtaisesti katsoa esittämistapamääräyksen olevan välttämätön. Arviointiin kuuluisi myös se, että pyynnön esittäjä osoittaa, että esine- tai asiakirjatodisteen taikka katselmuskohteen saattamisella helposti saavutettavaan ja ymmärrettävään muotoon on tai voi olla merkitystä näyttönä tai näytön saamiseksi. Tuomioistuimen olisi hylättävä vaatimus myös silloin, jos näytön esittäminen on evättävä asiaan vaikuttamattomana tai muuten tarpeettomana (oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §).

Pyyntö voi sinänsä olla asianmukaisesti perusteltu ja vaikuttaa välttämättömältä, mutta siitä huolimatta tulla hylätyksi, jos sen toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset ja vaiva olisivat sen, johon pyyntöä koskeva vaatimus on kohdistettu, kannalta suhteettomat saavutettuun hyötyyn nähden. Tuomioistuimen arvioidessa, onko määräyksen toteuttaminen oikeasuhtaista suhteessa siitä aiheutuviin kustannuksiin ja vaivaan, merkitystä olisi sillä, kuinka laajasta ja millaisesta pyynnöstä, todisteesta tai katselmuskohteesta on kulloinkin kyse. Vaatimuksen esittäjällä saattaa nimittäin – riippuen esimerkiksi pyynnön kohteena olevan todisteen teknisestä tai tieteellisestä monimutkaisuudesta sekä hänen omasta osaamistasostaan – olla kulloinkin hyvin erilainen käsitys siitä, mitä tietynlaisen todisteen esittäminen helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla kyseisessä asiassa tarkoittaa tai merkitsee. Pynnön esittäjän tulisi siten pyrkiä esittämään vaatimuksensa yhteydessä oma käsityksensä siitä, miten hän ymmärtää ilmauksen ”helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla” kyseisessä yksittäistapauksessa sekä millä tavalla todiste tai katselmuskohde tulisi hänen näkemyksensä mukaan esittää.

Pyynnön esittäjän tulisi siis esittää oma käsityksensä siitä, mitä ilmaisulla ”helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla” tarkoitetaan. Ilmauksen sisältö arvioitaisiin kuitenkin viime kädessä objektiivisin kriteerein, kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen. Myös sille, johon pyyntöä koskeva vaatimus, on kohdistettu, olisi varattava tilaisuus lausua käsityksensä samasta asiasta. Asianosaisten esittämille näkemyksille voitaisiin antaa merkitystä arvioitaessa, onko pyynnön toteuttaminen vaatimuksen esittäjän vaatimassa muodossa oikeasuhtaista ottaen huomioon siitä aiheutuvat kustannukset ja vaiva pyynnön kohteelle, ja voidaanko esittämistapaa koskevaa vaatimusta ylipäätään pitää sellaisena, että sen toteuttaminen vaatimuksessa tarkoitettulla tavalla sisältyy ilmaisuun ”helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla”. Selvyden vuoksi todettakoon, että tuomioistuimen on arvioitava ilmaisun ”helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla” sisältö objektiivisen mittapuun mukaan. Tällaisessa arvioinnissa mittapuun lähtökohtana voidaan yleensä – jollei erityisiä vastasyitä ole – pitää keskivertokuluttajan näkökulmaa.

Kuten edellä on todettu, se, mikä sisältö ilmaisulle ”helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla” annetaan, vaihtelee tapauskohtaisesti. Tuomioistuin voi jo nykyisin – tavanomaista editiota koskevassa asiassa – määrätä, että todiste on toimitettava sähköisessä tai kirjallisessa muodossa tietyllä tavalla järjestettynä (ks. esim. HE 46/2014 vp, s. 124 ja KKO 2013:91). Nyt tarkoitettu vaatimus siitä, että todiste on esitettävä helposti saavutettavalla tavalla, voidaan arvioida olevan useimmissa tapauksissa toteutettavissa jo voimassa olevan sääntelyn puitteissa. Helposti saavutettavalla tavalla voidaan siten katsoa tarkoittavan esimerkiksi sitä, että digitaaliset todisteet toimitetaan muodossa, joka on teknisesti avattavissa ja tarkasteltavissa yleisesti käytettävissä olevilla ohjelmilla ja työkaluilla ilman erityisiä esteitä.

Saavutettavuusvaatimukseen voi lisäksi sisältyä fyysisiä esteettömyysvaatimuksia, kuten asiakirjojen tarjoaminen sellaisessa muodossa, että ne ovat luettavissa myös näkövammaisille henkilöille. Lähtökohtana voidaan pitää, että todisteen tai katselmuskohteen esittäminen helposti saavutettavalla tavalla ei johda pyynnön kohteen kannalta kohtuuttomuuteen, koska tällaisen esittämistapavaatimuksen toteuttaminen harvoin aiheuttaa merkittäviä kustannuksia tai vaivaa.

Vaatus esittää todiste helposti ymmärrettävällä tavalla menee taas pidemmälle kuin voimassa olevan sääntelyn tulkinta mahdollistaa, sillä joissakin tapauksissa sen täyttäminen voi edellyttää kokonaan uuden todisteen (*ex novo*) laatimista kokoamalla tai luokittelemalla olemassa olevaa todistusaineistoa (ks. tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 42 kappale). Kyse ei kuitenkaan olisi uuden sisällön tai todistelun luomisesta tyhjästä, vaan jo olemassa olevan näytön esittämistavan muokkaamisesta siten, että se on helposti ymmärrettävissä.

Helposti ymmärrettävää esittämistapaa koskeva vaatimus liittyy erityisesti tilanteisiin, joissa tuote tai sen toiminta perustuu teknisesti tai tieteellisesti monimutkaiseen teknologiaan, kuten ohjelmistoihin, digitaalisiin järjestelmiin tai tekoälyratkaisuihin. Helposti ymmärrettävälle esittämistavalle voi muodostua eri tapauksissa hyvinkin erilainen sisältö riippuen todisteen tai katselmuskohteen teknisestä tai tieteellisestä monimutkaisuudesta. Helposti ymmärrettävällä tavalla tarkoitetaan ennen kaikkea tapaa esittää tietoa tai todisteita siten, että ne ovat ymmärrettävissä ilman erityistä teknistä tai tieteellistä asiantuntemusta.

Aineisto on siten esitettävä sellaisessa muodossa, että sekä pyynnön esittäjä että tuomioistuimien voivat ymmärtää sen keskeisen sisällön ja merkityksen ilman teknistä tai tieteellistä erityisosaamista. Momentissa tarkoitetun määräyksen antamisen tarkoituksena on varmistaa, että vaatimuksen kohteena olevasta aineistosta tulee luettavaa, löydettävää ja ymmärrettävää. Kuten edellä on todettu, tavoitteena ei kuitenkaan ole luoda uutta tietoa, vaan saattaa jo olemassa oleva tieto käyttökelpoiseen ja ymmärrettävään muotoon tuomioistuimen ja pyynnön esittäjän käyttöä varten. Esimerkiksi pelkkä raakadatan tai laajan lähdekoodin (esimerkiksi tuhansien rivien mittaisen) luovuttaminen ei sellaisenaan täytä ”helposti ymmärrettävällä tavalla”-vaatimusta, jos tuomioistuimien tai pyynnön esittäjien ei kykene ymmärtämään, mitä aineisto tarkoittaa tai miten se liittyy käsillä olevaan asiaan. Tapauksen olosuhteista, todisteiden monimutkaisuudesta ja muista seikoista riippuen ”helposti ymmärrettävällä tavalla”-vaatimus voi siten tarkoittaa esimerkiksi sitä, että laajasta lähdekoodista korostetaan tai yksilöidään merkitykselliset kohdat, selitetään niiden rooli kokonaisuudessa ja avataan koodiarvojen merkitys siltä osin kuin niillä on merkitystä asiassa.

On selvää, että aineiston saattamisesta helposti ymmärrettävään muotoon aiheutuu yleensä pyynnön kohteelle kustannuksia ja vaivaa. Tuomioistuimen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti arvioitava, kuinka paljon työmäärää ja kustannuksia aineiston saattaminen helposti ymmärrettävään muotoon aiheuttaa, sekä punnittava tätä suhteessa siihen, millainen merkitys todisteella voi olla näyttönä tai katselmuksella näytön saamiseksi. Kynnystä esittämistapamääräyksen antamiselle ei kuitenkaan tulisi asettaa niin korkealle, että sitä ei käytännössä voitaisi saavuttaa, sillä tällöin säännös menettäisi käytännön merkityksensä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan ennen esittämistapamääräyksen antamista asianomaiselle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tarvittaessa häntä voitaisiin kuulustella siten kuin asianosaisen tai todistajan kuulustelemisesta säädetään oikeudenkäymiskaaressa sekä ottaa vastaan myös muita todisteita.

Asianomaisella henkilöllä tarkoitetaan sitä, jota vaaditaan esittämään esine- tai asiakirjatodiste tai katselmuskohde helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla. Kuuleminen voisi tapahtua paitsi kirjallisesti myös suullisesti tuomioistuimessa. Momentissa säädettäisiin lisäksi nimenomaisesti siitä, että asianomaista henkilöä voitaisiin kuulustella tuomioistuimessa. Tähän menettelyyn tulisi turvautua erityisesti silloin, kun asianomainen henkilö selittää, ettei esine- tai asiakirjatodisteella tai sen helposti saavutettavalla tai ymmärrettävällä muodolla taikka katselmuksella tai sen toimittamisella helposti saavutettavassa ja ymmärrettävässä muodossa ole merkitystä näyttönä, tai kun henkilö vetoaa salassapitovelvollisuutta tai vaitiolo-oikeutta tarkoittavaan perusteeseen. Jos henkilön käsitys on kuitenkin ilmeisen perusteltu, ei suullista kuulemistakaan ole aiheutta järjestää.

Pykälän 3 *momentin* mukaan esittämistapamääräystä annettaessa olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi ei kuitenkaan saataisi asettaa uhkasakkoa eikä määrätä, että ulosottomies panisi tuomioistuimen määräyksen täytäntöön. Edelleen momentin mukaan todisteen tuomisesta tuomioistuimeen ja katselmuksen toimittamisesta olisi muutoin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään.

Esittämistapamääräyksessä olisi tarpeettomien viivästysten välttämiseksi aiheellista asettaa määräaika, johon mennessä helposti saavutettavaan ja ymmärrettävään muotoon saatettu esine- tai asiakirjatodiste on viimeistään toimitettava, tai jonka kuluessa katselmuskohde on esitettävä helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla. Toisin kuin editiomääräystä, esittämistapamääräystä ei voitaisi tehostaa uhkasakolla eikä panna ulosottomiehen toimesta täytäntöön. Tämä merkitsisi poikkeusta pääsääntöön, jonka mukaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännöksiä sovelletaan esittämistapamääräystä koskevassa asiassa. Jos määräystä

ei noudatettaisi, tuomioistuimen tulisi arvioida, mikä merkitys määräyksen laiminlyönnille voidaan antaa todisteena. Määräyksen noudattamatta jättämisellä ilman pätevää syytä voisi siten olla merkitystä todisteena laiminlyöjää vastaan (oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 6 §).

Toteamuksella siitä, että todisteen tuomisesta tuomioistuimeen ja katselmuksen toimittamisesta on muutoin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään – lukuun ottamatta 1 momentin säännöksiä sekä edellä mainittuja rajoituksia, jotka koskevat uhkasakon asettamista ja ulosottomiehen oikeutta noutaa esine- tai asiakirja tuomioistuimeen – on tarkoitus korostaa, että esittämistapamääräystä koskevassa asiassa sovelletaan soveltuvien osien samoja säännöksiä kuin editiomääräystä tai katselmuksen toimittamista koskevassa asiassa. Tällaisia säännöksiä ovat esimerkiksi salassa pidettävää tietoa ja vaitiolo-oikeuden alaista tietoa koskevat säännökset sekä muutoksenhakua koskevat säännökset (ks. esim. oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 9, 38 ja 68 §:t).

Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 9 artiklan 6 kohta.

13 c §. Kyseessä olisi uusi pykälä, jossa säädettäisiin hovioikeuden ja korkeimman oikeuden velvollisuudesta julkaista tuotevastuuta koskevat lopulliset tuomiot. Julkaisuvelvollisuus koskisi ainoastaan sellaisia lopullisia tuomioita, jotka on annettu uuden tuotevastuudirektiivin soveltamisen alkamispäivänä eli 9.12.2026 tai sen jälkeen.

Pykälän *1 momentin* mukaan hovioikeuden ja korkeimman oikeuden on julkaistava tämän lain soveltamisalaan kuuluva lopullinen tuomio helposti saavutettavassa muodossa ja sähköisesti.

Julkaisuvelvollisuus koskisi tämän lain soveltamisalaan kuuluvia lopullisia tuomioita. Lopullisella tuomiolla tarkoitettaisiin ratkaisuja, joihin ei voi tai ei enää voi hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin (ks. myös tuotevastuudirektiivin johdanto-osan 60 kappale). Ratkaisun nimikkeellä – eli kutsutaanko sitä tuomioksi, päätökseksi tai joksikin muuksi – ei sen sijaan olisi merkitystä.

Julkaisuvelvollisuus koskisi ainoastaan hovioikeutta ja korkeinta oikeutta. Säännöstä olisi tulkittava siten, että jos korkeimman oikeuden ratkaisua ei ole, hovioikeuden ratkaisu olisi julkaistava.

Hovioikeuden ratkaisu, jolla jatkokäsittelylupahakemus hylätään, sisältää kannanoton, jonka mukaan hovioikeus ei epäile käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta. Tämän vuoksi olisi julkaistava myös ratkaisu, jolla

jatkokäsittelylupahakemus hylätään. Sen sijaan esimerkiksi sovinnon vahvistamista tai valituksen peruuttamista koskevia päätöksiä ei tarvitsisi julkaista. Jos hovioikeudessa olisi kyse esimerkiksi vain avustajan palkkiosta tai oikeudenkäyntikuluista, ratkaisu ei kuuluisi tämän lain soveltamisalaan eikä sitä tarvitsisi julkaista. Sen sijaan, jos kyse olisi taas esimerkiksi tuotevastuuasiaan liittyvästä editio- ratkaisusta, tulisi myös tällaiset ratkaisut julkaista. Ratkaisun lopullisuus ei tässä yhteydessä tarkoittaisi sen lainvoimaisuutta vaan asian käsittelyn päättymistä ratkaisun myötä tuomioistuimessa. Hovioikeuden olisi julkaistava ratkaisunsa huolimatta siitä, haetaanko asiassa valituslupaa korkeimmasta oikeudesta.

Korkeimman oikeuden päätös, jolla valituslupaa ei myönnetä, ei sisällä kannanottoa muutoksenhaun kohteena olevan ratkaisun oikeellisuuteen. Velvollisuus julkaista tällainen päätös olisi siksi ongelmallinen ja johtaisi väärintulkintojen vaaraan. Tällaisia ratkaisuja ei tarvitsisi julkaista.

Ratkaisusta voitaisiin jättää pois epäolennaiset tai tarpeettomiksi katsotut osat, kuten oikeudenkäyntikuluja koskeva osuus, jos arvioidaan, ettei tällaisella osiolla ole sellaisenaan merkityksellistä yhteyttä tai liittymäpintaa tuotevastuuasioihin.

Julkaiseminen olisi toteutettava helposti saavutettavassa muodossa ja sähköisesti. Julkaiseminen voisi tapahtua esimerkiksi tuomioistuimen verkkosivuilla. Julkaiseminen voisi vaihtoehtoisesti tapahtua myös suoraan Euroopan komission ylläpitämässä tietokannassa, jos komissio tarjoaa tähän mahdollisuuden. Julkaistuihin ratkaisuihin olisi päästävä verkossa maksutta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan lopullinen tuomio olisi ennen julkaisua pseudonymisoitava tai anonymisoitava.

Nykytilanteessa hovioikeudet julkaisevat osan ratkaisuistaan pseudonymisoituina www.oikeus.fi-sivustolla ja Finlex-palvelussa. Korkein oikeus taas julkaisee ennakkopäätöksinä julkaistavat ratkaisunsa pseudonymisoituina omalla verkkosivustollaan ja Finlex-palvelussa.

Julkaisumenettelyssä olisi otettava huomioon myös tietosuojan asettamat vaatimukset. Lisäksi olisi otettava huomioon salassapitoa koskevat säännökset ja määräykset. Muista säännöksistä, määräyksistä tai ohjeista johtuvat mahdolliset pidemmälle menevät julkaisuvaatimukset säilyisivät ennallaan.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

7.2 Kuluttajansuojalaki

12 luku. Erinäisiä säännöksiä

1 a §. *Vahingonkorvausta koskeva kanneaika eräissä tapauksissa.* Pykälään ehdotetaan päivityksiä, ja se jaettaisiin kahteen momenttiin. Pykälä on alun perin sisällytetty kuluttajansuojalakiin, jotta lain mukaista myyjän ja toimeksisaajan rajoitettua tuotevahinkovastuuta koskevat kanneajat olisivat yhdenmukaiset tuotevastuulain 9 §:n mukaisten kanneajojen kanssa (ks. HE 360/1992 vp, s. 128). Tämän vuoksi pykälän sanamuotoa on tarkoituksenmukaista päivittää vastaamaan ehdotetun tuotevastuulain 9 §:n terminologiaa. Pykälä koskisi edelleen vain esinevahinkoja.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan kuluttajansuojalakiin perustuva kanne, joka koskee tavaran virheestä muulle omaisuudelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista taikka palveluksen suorittamisessa käytetyn materiaalin virheestä muulle omaisuudelle kuin palveluksen kohde-esineelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista, olisi nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahinkoa kärsinyt sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta. Kyse olisi voimassa olevaan pykälään nähden vähäisestä terminologisesta tarkennuksesta, jotta teksti vastaisi täsmällisemmin ehdotetun tuotevastuulain 9 §:n 1 momentin sanamuotoa. Voimassa olevassa pykälässä käytetty sanapari ”korvausta vaativa” korvattaisiin siis sanaparilla ”vahinkoa kärsinyt”.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan kanne olisi kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen saattoi tuotteen markkinoille tai kun tuote otettiin käyttöön taikka kun korvausvelvollinen asetti merkittävästi muutetun tuotteen saataville markkinoilla tai tällainen tuote otettiin käyttöön sen merkittävän muutoksen jälkeen. Muutokset voimassa olevaan pykälään vastaisivat muutoksia, jotka ehdotetaan tehtäväksi tuotevastuulain 9 §:n 2 momenttiin kymmenen vuoden määräajan alkamisajankohdan osalta. Momentissa käytettyjen uusien käsitteiden – ”markkinoille saattaminen”, ”käyttöönotto”, ”asettaminen saataville markkinoilla” ja ”merkittävä muutos” – merkitys ja sisältö vastaisivat sitä, joka niille ehdotetaan annettavaksi ehdotetun tuotevastuulain 1 a §:ssä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettaviin säännöksiin ei sisälly asetuksenantovaltuuksia.

Voimassa olevan tuotevastuulain 5 §:n 3 momentti ja 8 §:n 2 momentti ehdotetaan kokonaan muutettaviksi siten, että niihin sisältyvät asetuksenantovaltuudet kumoutuvat. Lain 5 §:n 3 momentissa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla on annettu asetus tuotevastuulain 5 §:n soveltamisesta Liechtensteinin ruhtinaskuntaan (1139/1995). Asetuksenantovaltuuden kumoaminen kumoaisi myös sen nojalla annetun asetuksen.

9 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 9 päivänä joulukuuta 2026. Ehdotettu ajankohta vastaa uuden tuotevastuudirektiivin voimaantulopäivää.

Tuotevastuulakia ehdotetaan sovellettavan sen voimaantulon jälkeen tapahtuneisiin vahinkoihin. Lakia ei sovelleta siihen, joka on laskenut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen liikkeelle ennen lain voimaantuloa. Ehdotettu soveltamisalasäännös vastaa uuden tuotevastuudirektiivin soveltamisalaa.

Koska tuotevastuulain 5 §:n 3 momentissa oleva asetuksenantovaltuus ehdotetaan kumottavaksi muuttamalla koko momentin sisältö täysin, pykälästä puuttuu nimenomainen momentin kumoamissäännös. Selvyiden vuoksi kumottava asetukset ehdotetaan erikseen kumottavaksi muutoslain voimaantulosäännöksen yhteydessä.

10 Toimeenpano ja seuranta

Lakiehdotusten toimeenpano ei edellytä erityisiä toimia.

Oikeusministeriö seuraa tuotevastuuta koskevan lainsäädännön toimivuutta yleisellä tasolla.

11 Suhde muihin esityksiin

Esityksellä ei ole huomioon otettavia riippuvuuksia muista hallituksen esityksistä. Se ei myöskään liity valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

12.1 Omaisuuden suoja

Omaisuudella tarkoitetaan perustuslakivaliokunnan käytännössä varallisuusarvoisia etuja, kuten vahinkoa kärsineen tuomiolla tai sopimuksella vahvistettua oikeutta vahingonkorvaukseen (PeVL 3/1983 vp). Ehdotettava uusi tuotevastuusäntely parantaa kuluttajien ja muiden vahinkoa kärsivien luonnollisten henkilöiden asemaa muun muassa laajentamalla korvattavien vahinkojen piiriä, madaltamalla korvausten hakemisen kynnystä, pidentämällä suoja-aikaa piilevien vahinkojen osalta sekä helpottamalla todistustaakkaa. Ehdotetun sääntelyn voidaan siis monilta osin katsoa vahvistavan vahinkoa kärsineiden luonnollisten henkilöiden perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuuden suoja.

12.2 Elinkeinovapaus

Esitys muun muassa lisää yritysten vastuuriskejä, asettaa yrityksille entistä laajemman ja aktiivisemmän velvollisuuden valvoa omien tuotteidensa turvallisuutta koko tuotteen elinkaaren ajan, laajentaa vastuun piiriä digitaalisiin tuotteisiin sekä rajoittaa, kuten nykyinenkin tuotevastuulaki, mahdollisuutta sopimusteitse rajoittaa tai poistaa tuotevastuuta, mikä kaventaa elinkeinovapauden käytännön sisältöä. Esitys sisältää siten myös säännöksiä, jotka vaikuttavat elinkeinonharjoittajien toimintaedellytyksiin, minkä vuoksi esitys on merkityksellinen perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden kannalta.

Rajoitusten perustuslainmukaisuus ratkaistaan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten perusteella. Perusoikeutta rajoittavan tai siihen puuttuvan sääntelyn tulee olla perusteiltaan hyväksyttävää ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, oikeasuhtaista sekä välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Lisäksi sääntelyn on oltava täsmällistä ja tarkkarajaista siten, että rajoituksen olennainen sisältö ilmenee riittäväällä tarkkuudella lain säännöksistä. Sääntelyn kuluttajan asemaa suojaavalle luonteelle on annettu merkitystä valiokunnan käytännössä (PeVL 63/2002 vp, PeVL 33/1998 vp). Ehdotetuilla elinkeinonharjoittajan sopimusvapautta rajoittavilla säännöksillä on perusoikeusjärjestelmän kannalta

hyväksyttävä tarkoitus eli kuluttajansuojan ja vahinkoa kärsineiden aseman edistäminen, ja säännökset täyttävät myös muut perusoikeutta rajoittavalta sääntelyltä vaadittavat edellytykset.

12.3 Kansallinen liikkumavara

Hallituksen esityksessä on kyse uuden tuotevastuudirektiivin täytäntöönpanotoimista. Direktiivin sallimaa kansallista liikkumavaraa käytettäessä on perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla otettava huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (esim. PeVL 9/2019 vp, s. 2 ja PeVL 1/2018 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2 ja PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Ehdotukset ovat merkityksellisiä erityisesti omaisuuden suojan ja elinkeinovapauden kannalta, kuten edellä on kuvattu. Uuden tuotevastuudirektiivin sallima kansallinen liikkumavara on hyvin vähäinen. Ainoa kansallista liikkumavaraa koskeva säännös liittyy mahdollisuuteen jättää sisällyttämättä kehittämisriskiperuste vastuusta vapautumiselle kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivin tarjoamaa liikkumavaraa on hyödynnetty säilyttäen voimassa oleva kansallinen oikeustila jaksossa 5.1 kuvatulla tavalla.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska tuotevastuudirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1. Laki tuotevastuulain muuttamisesta

Laki

tuotevastuulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuotevastuulain (694/1990) 4 ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 13 § laissa 99/1993,
muutetaan 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 2 §:n 2–3 kohta, 3 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5–7 §, 8 §:n 2 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2–3 kohta, 3, 5 ja 6 §, 8 §:n 2 momentti ja 9 §:n 1 momentti laissa 99/1993,
lisätään lakiin uusi 1 a §, 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 99/1993, uusi 4 ja 5 kohta ja lakiin uusi 4 b, 4 c, 13 b ja 13 c §, seuraavasti:

Soveltamisala ja määritelmät

1 §

Tämä laki koskee tuotteesta, joka on saatettu markkinoille tai käyttöön otettu, henkilölle tai omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista.

1 a §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tuotteella* irtainta esinettä, mukaan lukien esinettä, joka on integroitu tai liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön, sekä sähköä, digitaalista valmistustiedostoa, raaka-ainetta ja ohjelmistoa, mutta ei kuitenkaan toisen maalla olevaa rakennusta;
- 2) *digitaalisella valmistustiedostolla* irtaimen esineen digitaalista versiota tai digitaalista mallia, joka sisältää aineellisen esineen tuottamiseen tarvittavat toiminnalliset tiedot mahdollistaen koneiden tai työkalujen automaattisen ohjauksen;
- 3) *komponentilla* mitä tahansa aineellista tai aineetonta esinettä, raaka-ainetta tai tuotteeseen liittyvää palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen;

- 4) *tuotteeseen liittyvällä palvelulla* digitaalista palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen siten, että tuote ei pystyisi ilman sitä suorittamaan yhtä tai useampaa toiminnoistaan;
- 5) *valmistajan määräysvallalla* sitä, että
- a) tuotteen valmistaja suorittaa tai antaa kolmannelle luvan tai suostumuksen suorittaa komponentin, mukaan lukien ohjelmistopäivityksen tai -versiopäivityksen, integroinnin, liittämisen tai toimittamisen taikka tuotteen muuttamisen, mukaan lukien merkittävän muutoksen;
- b) tuotteen valmistajalla on kyky toimittaa ohjelmistopäivitys tai -versiopäivitys itse tai kolmannen välityksellä;
- 6) *asettamisella saataville markkinoilla* tuotteen toimittamista kaupallisen toiminnan yhteydessä Euroopan talousalueen markkinoille jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta;
- 7) *markkinoille saattamisella* tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville Euroopan talousalueen markkinoilla;
- 8) *käyttöönnotolla* tuotteen ensimmäistä käyttöä Euroopan talousalueella kaupallisen toiminnan yhteydessä joko maksua vastaan tai maksutta olosuhteissa, joissa kyseistä tuotetta ei ole saatettu markkinoille ennen sen ensimmäistä käyttöä;
- 9) *valmistajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka
- a) kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta;
- b) suunnittelee tai valmistuttaa tuotetta taikka varustamalla tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan esiintyy sen valmistajana; tai
- c) kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta omaan käyttöönsä;
- 10) *valtuutetulla edustajalla* Euroopan talousalueelle sijoittautunutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on valmistajan antama kirjallinen toimeksianto hoitaa kyseisen valmistajan puolesta tietyt tehtävät;
- 11) *maahantuojalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka saattaa kolmannelle maasta tuodun tuotteen Euroopan talousalueen markkinoille;
- 12) *jakelupalvelujen tarjoajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa kaupallisen toiminnan yhteydessä vähintään kahta seuraavista palveluista: tuotteen varastointi, pakkaaminen, varustaminen osoitteella ja lähettäminen, ilman että omistaa kyseisen tuotteen, lukuun ottamatta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 97/67/EY (19) 2 artiklan 1 alakohdassa määritellyjä postipalveluja, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/644 (20) 2 artiklan 2 alakohdassa määritellyjä pakettipalveluja sekä muita postipalveluja tai tavaraliikennepalveluja;
- 13) *jakelijalla* toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka asettaa tuotteen saataville markkinoilla ja joka on muu kuin kyseisen tuotteen valmistaja tai maahantuoja;

14) *talouden toimijalla* tuotteen tai komponentin valmistajaa, tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa, jakelupalvelujen tarjoajaa tai jakelijaa;

15) *merkittäväällä muutoksella* tuotteen sellaista muuttamista sen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen,

a) joka katsotaan merkittäväksi tuoteturvallisuutta koskevien asiaankuuluvien unionin tai kansallisten sääntöjen nojalla; tai

b) joka silloin, kun tuoteturvallisuutta koskevissa asiaankuuluvissa unionin tai kansallisissa säännöissä ei vahvisteta kynnsarvoa sille, mikä on katsottava merkittäväksi muutokseksi, muuttaa tuotteen alkuperäistä suorituskykyä, tarkoitusta tai tyyppiä ilman, että kyseinen muutos on ennakoitu valmistajan alustavassa riskinarvioinnissa, ja muuttaa vaaran luonnetta, synnyttää uuden vaaran tai nostaa riskitasoa.

2 §

Laki ei koske:

- 1) tuotteesta tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa;
- 2) yksinomaan ammattimaisiin tarkoituksiin käytetylle omaisuudelle aiheutunutta vahinkoa;
- 3) komponentista tuotteelle aiheutunutta vahinkoa, jos komponentti oli integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan toimesta tai sen määräysvallassa;
- 4) ydinvastuulaissa (484/72) tarkoitettua vahinkoa; eikä
- 5) kaupallisen toiminnan ulkopuolella kehitetyn tai toimitetun vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmiston aiheuttamaa vahinkoa.

Vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset ja olettamasaännökset

3 §

Vahingonkorvausta on suoritettava vahingosta, joka on johtunut siitä, että tuote ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa taikka unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla vaaditaan.

Turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon kaikki seikat, mukaan lukien seuraavat:

- 1) tuotteesta annetut tiedot ja tuotteen ominaisuudet, mukaan lukien sen merkinnät, suunnittelu, tekniset ominaisuudet, koostumus ja pakkaus sekä sen kokoamis-, asennus-, käyttö- ja huolto-ohjeet;
- 2) tuotteen kohtuudella ennakoitavissa oleva käyttö;

3) tuotteen mahdollinen kyky oppia tai hankkia uusia ominaisuuksia sen jälkeen, kun se on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, ja tällaisen kyvyn vaikutus tuotteen turvallisuuteen;

4) sellaisten muiden tuotteiden kohtuudella ennakoitavissa oleva vaikutus tuotteeseen, joita voidaan odottaa käytettävän yhdessä tuotteen kanssa, myös liittämiskeinojen avulla;

5) ajankohta, jona tuote saatettiin markkinoille tai otettiin käyttöön, tai, jos valmistajalla säilyy määräysvalta tuotteeseen kyseisen ajankohdan jälkeen, ajankohta, jona tuote poistui valmistajan määräysvallasta;

6) merkitykselliset tuoteturvallisuusvaatimukset;

7) toimivaltaisen viranomaisen tai talouden toimijan toteuttama mahdollinen tuotteen palautusmenettely tai muu asiankuuluva tuoteturvallisuuteen liittyvä toimenpide;

8) sen käyttäjäryhmän erityistarpeet, jonka käyttöön tuote on tarkoitettu; sekä

9) tuotteen, jonka nimenomaisena tarkoituksena on estää vahinko, osalta se, onko tuote epäonnistunut tämän tarkoituksen toteuttamisessa.

4 b §

Tuotetta on pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos:

1) se, jolta vaaditaan korvausta, ei noudata tuomioistuimen määräystä todisteen esittämisestä tai luovuttamisesta taikka katselmuksen toimittamisesta;

2) korvausta vaativa osoittaa, että tuote ei täytä niitä lakisääteisten vaatimusten tai viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukaisia pakollisia tuoteturvallisuusvaatimuksia, joiden tarkoituksena on estää se vahinko, jonka tuote on aiheuttanut; tai

3) korvausta vaativa osoittaa, että vahinko on aiheutunut tuotteen ilmeisestä toimintahäiriöstä kohtuudella ennakoitavissa olevan käytön aikana tai normaaleissa olosuhteissa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tuotetta on pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos puutteellista turvallisuutta on kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista näyttää toteen ja korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että tuotteessa on turvallisuuspuute.

Huolimatta siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, tuotetta ei kuitenkaan ole pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos se, jolta vaaditaan korvausta, toisin osoittaa.

4 c §

Vahingon on katsottava aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos korvausta vaativa osoittaa, että:

- 1) tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen; ja
- 2) aiheutunut vahinko on laadultaan tyypillisesti johdonmukainen kyseessä olevan turvallisuuspuutteen kanssa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, vahingon on katsottava aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välistä syy-yhteyttä on kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista näyttää toteen ja korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että turvallisuuspuutteen ja vahingon välillä on syy-yhteys.

Huolimatta siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, vahingon ei kuitenkaan katsota aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos se, jolta vaaditaan korvausta, toisin osoittaa.

Vahingonkorvausvelvolliset

5 §

Tämän lain mukainen vahingonkorvausvelvollisuus on:

- 1) turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen valmistajalla;
- 2) turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin valmistajalla, jos kyseinen komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan määräysvallassa, ja se on aiheuttanut kyseisen tuotteen puutteellisen turvallisuuden, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdassa tarkoitetun valmistajan vastuuta;
- 3) turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen tai komponentin maahantuojalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisen valmistajan vastuuta;
- 4) valmistajan valtuutetulla edustajalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisen valmistajan vastuuta; tai
- 5) jakelupalveluiden tarjoajalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle eikä Euroopan talousalueelle sijoittautunutta maahantuoja tai valtuutettua edustajaa ole, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisen valmistajan vastuuta.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valmistajan vastuu kattaa myös turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin aiheuttaman vahingon, jos se on integroitu tai liitetty tuotteeseen kyseisen valmistajan määräysvallassa.

Myös sitä, joka valmistajan määräysvallan ulkopuolella merkittävästi muuttaa tuotetta ja tämän jälkeen asettaa sen markkinoille saataville tai ottaa sen käyttöön, pidetään 1 momentin 1 kohdan tarkoittamana valmistajana.

6 §

Jos mitään 5 §:ssä tarkoitettua talouden toimijaa ei voida tunnistaa tai yksilöidä taikka jos yksikään tällaisista toimijoista ei ole sijoittautunut Euroopan talousalueelle, kukin turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen jakelija vastaa tuotteen aiheuttamasta vahingosta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos jakelija vahinkoa kärsineeltä tunnistus- tai yksilöintipyynnön tai vahingonkorvausvaatimuksen saatuaan kuukauden kuluessa tällaisen pyynnön tai vaatimuksen vastaanottamisesta ilmoittaa vahinkoa kärsineelle vahingosta 5 §:n mukaan vastuussa olevan toimijan tai jakelijan oman Euroopan talousalueelle sijoittautuneen jakelijan, joka toimitti sille tuotteen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös verkkoalustan tarjoajaan, joka ei ole talouden toimija, jos:

- 1) se antaa kuluttajalle mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajan kanssa; ja
- 2) asetuksen (EU) 2022/2065 6 artiklan 3 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät.

Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen

7 §

Korvausvelvollisuutta 5 tai 6 §:n nojalla ei ole, jos:

- 1) valmistaja tai maahantuoja näyttää, ettei se ole saattanut tuotetta markkinoille tai ottanut tuotetta käyttöön;
- 2) jakelija näyttää, ettei se ole asettanut tuotetta saataville markkinoilla; tai
- 3) talouden toimija näyttää, että tuotteen puutteellinen turvallisuus on seurausta siitä, että tuotteen on oltava lakisääteisten vaatimusten tai viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukainen.

Korvausvelvollisuutta ei ole, jos talouden toimija saattaa todennäköiseksi, että tuotteen turvallisuudessa ei ollut vahingon aiheuttanutta puutetta silloin, kun hän saattoi sen markkinoille, otti sen käyttöön tai asetti sen saataville markkinoilla taikka että turvallisuuspuute on syntynyt kyseisen ajankohdan jälkeen.

Poiketen siitä, mitä edellä 2 momentissa säädetään, talouden toimija ei kuitenkaan vapaudu vastuusta, jos tuotteen puutteellinen turvallisuus johtuu valmistajan määräysvallassa olevasta:

- 1) ohjelmistosta, mukaan lukien ohjelmistopäivitykset ja -versiopäivitykset, tai tuotteeseen liittyvästä palvelusta;
- 2) turvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittavien ohjelmistopäivitysten tai -versiopäivitysten puuttumisesta; tai
- 3) tuotteen merkittävästä muutoksesta.

Edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu komponentin valmistaja ei myöskään ole korvausvelvollinen, jos hän näyttää, että puutteellinen turvallisuus johtuu tuotteen valmistajan komponentin valmistajalle antamista ohjeista tai sen tuotteen suunnittelusta, johon komponentti on integroitu tai liitetty.

Edellä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu toimija ei ole korvausvelvollinen myöskään, jos hän näyttää, että puutteellinen turvallisuus liittyy sellaiseen tuotteen osaan, johon muutos ei vaikuta.

Korvattava vahinko

8 §

Tämän lain mukainen vahingonkorvaus käsittää korvauksen myös datan tuhoutumisesta ja turmeltumisesta, jos dataa on käytetty yksinomaan henkilökohtaiseen tarkoitukseen. Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös tällaiseen vahinkoon.

Kanneaika

9 §

Tähän lakiin perustuva korvauskanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahinkoa kärsinyt sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä, tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta ja korvausvelvollisesta.

Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun 5 tai 6 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollinen:

- 1) saattoi tuotteen markkinoille tai kun tuote otettiin käyttöön; tai
- 2) asetti merkittävästi muutetun tuotteen saataville markkinoilla tai kun tällainen tuote otettiin käyttöön sen merkittävän muutoksen jälkeen.

Poiketen siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, vahinkoa kärsinyt saa panna kanteen vireille 2 momentissa säädetyn määräajan jälkeen, jos hän ei henkilövahingon piilevyyden vuoksi ole voinut panna kannetta vireille määräajassa. Tällainen kanne on kuitenkin pantava vireille 25 vuoden kuluessa siitä, kun määräaika on alkanut kulua 2 momentin mukaisesti.

Erityisiä säännöksiä

13 b §

Jos oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:ssä säädetyt edellytykset esineen tai asiakirjan todisteeksi tuomisesta tuomioistuimeen tai katselmuksen toimittamisesta täyttyvät taikka jos todisteen luovuttamiseen tai katselmuksen toimittamiseen on

suostuttu vapaaehtoisesti, tuomioistuin voi vireillä olevassa oikeudenkäynnissä asianosaisen asianmukaisesti perustellusta pyynnöstä määrätä, että esine- tai asiakirjatodiste tai katselmuskohde on esitettävä helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla (*esittämistapamääräys*), jos tällaisessa muodossa esitettävällä esineellä, asiakirjalla tai katselmuksella voi olla merkitystä näyttönä tai näytön saamiseksi ja jos tuomioistuin pitää sitä oikeasuhtaisena ottaen huomioon vaatimuksen kohteelle siitä aiheutuvat kustannukset ja vaiva.

Ennen esittämistapamääräyksen antamista asianomaiselle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tarvittaessa häntä voidaan kuulustella siten kuin asianosaisen tai todistajan kuulustelemisesta oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään sekä ottaa vastaan myös muita todisteita.

Esittämistapamääräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Esittämistapamääräyksen tehosteeksi ei kuitenkaan voida käyttää uhkasakkoa eikä määrätä ulosottomiestä panemaan määräystä täytäntöön. Todisteen tuomisesta tuomioistuimeen ja katselmuksen toimittamisesta on muutoin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään.

13 c §

Hovioikeuden ja korkeimman oikeuden on julkaistava helposti saavutettavassa muodossa ja sähköisesti tuomio, jolla asia lopullisesti ratkaistaan ja joka koskee tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa oikeudenkäyntiä.

Lopullinen tuomio on ennen julkaisua pseudonymisoitava tai anonymisoitava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tapahtuneisiin vahinkoihin. Lakia ei sovelleta siihen, joka on laskenut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen liikkeelle ennen lain voimaantuloa.

Tällä lailla kumotaan tuotevastuulain 5 §:n soveltamisesta Liechtensteinin ruhtinaskuntaan annettu asetus (1139/1995).

---

2. Laki kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Laki

kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 12 luvun 1 a §, sellaisena kuin se on laissa 16/1994, seuraavasti:

1 a §

Tähän lakiin perustuva kanne, joka koskee tavaran virheestä muulle omaisuudelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista taikka palveluksen suorittamisessa käytetyn materiaalin virheestä muulle omaisuudelle kuin palveluksen kohdeesineelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista, on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahinkoa kärsinyt sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta.

Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen:

- 1) saattoi tuotteen markkinoille tai kun tuote otettiin käyttöön; tai
- 2) asetti merkittävästi muutetun tuotteen saataville markkinoilla tai kun tällainen tuote otettiin käyttöön sen merkittävän muutoksen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Rinnakkaistekstit

Laki

tuotevastuulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuotevastuulain (694/1990) 4 ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 13 § laissa 99/1993,
muutetaan 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 2 §:n 2–3 kohta, 3 § ja sen edellä oleva väliotsikko,
 5–7 §, 8 §:n 2 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2–3 kohta, 3, 5 ja 6 §, 8 §:n 2 momentti ja
 9 §:n 1 momentti laissa 99/1993,
lisätään lakiin uusi 1 a §, 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 99/1993, uusi 4 ja 5 kohta ja lakiin uusi
 4 b, 4 c, 13 b ja 13 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Soveltamisala

Soveltamisala ja määritelmät

1 §

1 §

Tämä laki koskee tuotteesta henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista.

Tuotteella tarkoitetaan irtainta esinettä, ei kuitenkaan toisen maalla olevaa rakennusta. Laki koskee tuotteesta aiheutunutta vahinkoa, vaikka tuote on liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön.

Tuotetta koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköön.

Osatuotteella tarkoitetaan tuotteen raaka-ainetta ja osaa sekä tuotteen valmistamisessa tai tuottamisessa käytettyä ainetta.

Tämä laki koskee tuotteesta, *joka on saatettu markkinoille tai käyttöön otettu*, henkilölle tai omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

1 a §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) tuotteella irtainta esinettä, mukaan lukien esinettä, joka on integroitu tai liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön, sekä sähköä, digitaalista valmistustiedostoa, raaka-ainetta ja ohjelmistoa, mutta ei kuitenkaan toisen maalla olevaa rakennusta;

2) digitaalisella valmistustiedostolla irtaimen esineen digitaalista versiota tai digitaalista mallia, joka sisältää aineellisen esineen tuottamiseen tarvittavat toiminnalliset tiedot mahdollistaen koneiden tai työkalujen automaattisen ohjauksen;

3) komponentilla mitä tahansa aineellista tai aineetonta esinettä, raaka-ainetta tai tuotteeseen liittyvää palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen;

4) tuotteeseen liittyvällä palvelulla digitaalista palvelua, joka on integroitu tai liitetty tuotteeseen siten, että tuote ei pystyisi ilman sitä suorittamaan yhtä tai useampaa toiminnoistaan;

5) valmistajan määräysvallalla sitä, että
a) tuotteen valmistaja suorittaa tai antaa kolmannelle luvan tai suostumuksen suorittaa komponentin, mukaan lukien ohjelmistopäivityksen tai -versiopäivityksen, integroinnin, liittämisen tai toimittamisen taikka tuotteen muuttamisen, mukaan lukien merkittävän muutoksen;

b) tuotteen valmistajalla on kyky toimittaa ohjelmistopäivitys tai -versiopäivitys itse tai kolmannen välityksellä;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6) asettamisella saataville markkinoilla tuotteen toimittamista kaupallisen toiminnan yhteydessä Euroopan talousalueen markkinoille jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta;

7) markkinoille saattamisella tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville Euroopan talousalueen markkinoilla;

8) käyttöön otolla tuotteen ensimmäistä käyttöä Euroopan talousalueella kaupallisen toiminnan yhteydessä joko maksua vastaan tai maksutta olosuhteissa, joissa kyseistä tuotetta ei ole saatettu markkinoille ennen sen ensimmäistä käyttöä;

9) valmistajalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka

a) kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta;

b) suunnitteluttaa tai valmistuttaa tuotetta taikka varustamalla tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan esiintyy sen valmistajana; tai

c) kehittää, valmistaa tai tuottaa tuotetta omaan käyttöönsä;

10) valtuutetulla edustajalla Euroopan talousalueelle sijoittautunutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on valmistajan antama kirjallinen toimeksianto hoitaa kyseisen valmistajan puolesta tietyt tehtävät;

11) maahantuojalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka saattaa kolmannesta maasta tuodun tuotteen Euroopan talousalueen markkinoille;

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12) jakelupalvelujen tarjoajalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa kaupallisen toiminnan yhteydessä vähintään kahta seuraavista palveluista: tuotteen varastointi, pakkaaminen, varustaminen osoitteella ja lähettäminen, ilman että omistaa kyseisen tuotteen, lukuun ottamatta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 97/67/EY (19) 2 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä postipalveluja, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/644 (20) 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyjä pakettipalveluja sekä muita postipalveluja tai tavaraliikennepalveluja;

13) jakelijalla toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka asettaa tuotteen saataville markkinoilla ja joka on muu kuin kyseisen tuotteen valmistaja tai maahantuojaja;

14) talouden toimijalla tuotteen tai komponentin valmistajaa, tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa, jakelupalvelujen tarjoajaa tai jakelijaa;

15) merkittäväällä muutoksella tuotteen sellaista muuttamista sen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton jälkeen,

a) joka katsotaan merkittäväksi tuoteturvallisuutta koskevien asiaankuuluvien unionin tai kansallisten sääntöjen nojalla; tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

b) joka silloin, kun tuoteturvallisuutta koskevissa asiaankuuluvissa unionin tai kansallisissa säännöissä ei vahvisteta kynnysarvoa sille, mikä on katsottava merkittäväksi muutokseksi, muuttaa tuotteen alkuperäistä suorituskykyä, tarkoitusta tai tyyppiä ilman, että kyseinen muutos on ennakoitu valmistajan alustavassa riskinarvioinnissa, ja muuttaa vaaran luonnetta, synnyttää uuden vaaran tai nostaa riskitasoa.

2 §

2 §

Laki ei koske:

- 1) tuotteesta tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa;
- 2) osatuotteesta tuotteelle aiheutunutta vahinkoa, jos osatuote oli liitetty tuotteeseen ennen tuotteen liikkeelle laskemista; eikä
- 3) ydinvastuulaissa (484/72) tarkoitettua vahinkoa.

Laki ei koske:

- 1) tuotteesta tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa;
- 2) yksinomaan ammattimaisiin tarkoituksiin käytetylle omaisuudelle aiheutunutta vahinkoa;
- 3) komponentista tuotteelle aiheutunutta vahinkoa, jos komponentti oli integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan toimesta tai sen määräysvallassa;
- 4) ydinvastuulaissa (484/72) tarkoitettua vahinkoa; eikä
- 5) kaupallisen toiminnan ulkopuolella kehitetyn tai toimitetun vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmiston aiheuttamaa vahinkoa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset

Vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset ja olettam säännökset

3 §

3 §

Vahingonkorvausta on suoritettava vahingosta, joka on johtunut siitä, että tuote ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa. Turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon ajankohta, jona tuote laskettiin liikkeelle, tuotteen ennakoitavissa oleva käyttö, tuotteen markkinointi ja käyttöohjeet sekä muut seikat.

Vahingonkorvausta on suoritettava vahingosta, joka on johtunut siitä, että tuote ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa *taikka unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla vaaditaan.*

Turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon kaikki seikat, mukaan lukien seuraavat:

- 1) tuotteesta annetut tiedot ja tuotteen ominaisuudet, mukaan lukien sen merkinnät, suunnittelu, tekniset ominaisuudet, koostumus ja pakkaus sekä sen kokoamis-, asennus-, käyttö- ja huolto-ohjeet;*
- 2) tuotteen kohtuudella ennakoitavissa oleva käyttö;*
- 3) tuotteen mahdollinen kyky oppia tai hankkia uusia ominaisuuksia sen jälkeen, kun se on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön, ja tällaisen kyvyn vaikutus tuotteen turvallisuuteen;*
- 4) sellaisten muiden tuotteiden kohtuudella ennakoitavissa oleva vaikutus tuotteeseen, joita voidaan odottaa käytettävän yhdessä tuotteen kanssa, myös liittämiskeinojen avulla;*
- 5) ajankohta, jona tuote saatettiin markkinoille tai otettiin käyttöön, tai, jos valmistajalla säilyy määräysvalta tuotteeseen kyseisen ajankohdan jälkeen, ajankohta, jona tuote poistui valmistajan määräysvallasta;*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

- 6) merkitykselliset tuoteturvallisuusvaatimukset;*
- 7) toimivaltaisen viranomaisen tai talouden toimijan toteuttama mahdollinen tuotteen palautusmenettely tai muu asiankuuluva tuoteturvallisuuteen liittyvä toimenpide;*
- 8) sen käyttäjäryhmän erityistarpeet, jonka käyttöön tuote on tarkoitettu; sekä*
- 9) tuotteen, jonka nimenomaisena tarkoituksena on estää vahinko, osalta se, onko tuote epäonnistunut tämän tarkoituksen toteuttamisessa.*

4 §

(kumotaan)

Jos vahinko on syntynyt osatuotteen puutteellisen turvallisuuden seurauksena, vahingon on katsottava aiheutuneen sekä tuotteesta että osatuotteesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

4 b §

Tuotetta on pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos:

1) se, jolta vaaditaan korvausta, ei noudata tuomioistuimen määräystä todisteen esittämisestä tai luovuttamisesta taikka katselmuksen toimittamisesta;

2) korvausta vaativa osoittaa, että tuote ei täytä niitä lakisääteisten vaatimusten tai viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukaisia pakollisia tuoteturvallisuusvaatimuksia, joiden tarkoituksena on estää se vahinko, jonka tuote on aiheuttanut; tai

3) korvausta vaativa osoittaa, että vahinko on aiheutunut tuotteen ilmeisestä toimintahäiriöstä kohtuudella ennakoitavissa olevan käytön aikana tai normaaleissa olosuhteissa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tuotetta on pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos puutteellista turvallisuutta on kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista näyttää toteen ja korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että tuotteessa on turvallisuuspuute.

Huolimatta siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, tuotetta ei kuitenkaan ole pidettävä turvallisuudeltaan puutteellisena, jos se, jolta vaaditaan korvausta, toisin osoittaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

4 c §

Vahingon on katsottava aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos korvausta vaativa osoittaa, että:

1) tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen; ja

2) aiheutunut vahinko on laadultaan tyypillisesti johdonmukainen kyseessä olevan turvallisuuspuutteen kanssa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, vahingon on katsottava aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välistä syy-yhteyttä on kohtuuttoman vaikeaa tai ylivoimaista näyttää toteen ja korvausta vaativa saattaa todennäköiseksi, että turvallisuuspuutteen ja vahingon välillä on syy-yhteys.

Huolimatta siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, vahingon ei kuitenkaan katsota aiheutuneen tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, jos se, jolta vaaditaan korvausta, toisin osoittaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vahingonkorvausvelvolliset

Vahingonkorvausvelvolliset

5 §

5 §

Tämän lain mukainen vahingonkorvausvelvollisuus on:

- 1) sillä, joka on valmistanut tai tuottanut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen;
- 2) sillä, joka on tuonut tuotteen Euroopan talousalueelle siellä liikkeelle laskettavaksi;
- 3) sillä, joka on liikkeelle laskettavaksi tuonut tuotteen Euroopan vapaakauppaliittoon kuuluvasta valtiosta (EFTA-valtiosta) Euroopan yhteisöön, Euroopan yhteisöstä EFTA-valtioon tai EFTA-valtiosta toiseen EFTA-valtioon, sekä
- 4) sillä, joka on markkinoinut vahinkoa aiheuttanutta tuotetta omanaan, jos tuote on varustettu hänen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan.

Tämän lain mukainen vahingonkorvausvelvollisuus on:

- 1) turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen valmistajalla;
- 2) turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin valmistajalla, jos kyseinen komponentti on integroitu tai liitetty tuotteeseen valmistajan määräysvallassa, ja se on aiheuttanut kyseisen tuotteen puutteellisen turvallisuuden, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdassa tarkoitetun valmistajan vastuuta;
- 3) turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen tai komponentin maahantuoijalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisen valmistajan vastuuta;
- 4) valmistajan valtuutetulla edustajalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisen valmistajan vastuuta; tai
- 5) jakelupalveluiden tarjoajalla, jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle eikä Euroopan talousalueelle sijoittautunutta maahantuoijaa tai valtuutettua edustajaa ole, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisen valmistajan vastuuta.

Voimassa oleva laki

Mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään, ei sovelleta Luganossa 16 päivänä syyskuuta 1988 tehdyn tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan yleissopimuksen ratifioineiden valtioiden väliseen tuontiin sikäli kuin vahingon kärsineelle myötäinen tuomio voidaan ratifioinnin johdosta panna täytäntöön 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdan mukaan vahingonkorvausvelvollista vastaan.

Tämän pykälän 1 momentin 3 kohdan ja 2 momentin soveltamisesta Liechtensteinin ruhtinaskuntaan ja Sveitsin valaliittoon säädetään erikseen asetuksella.

6 §

Jos tuotteesta ei käy ilmi sen valmistajaa tai tuottajaa, jokainen tuotteen liikkeelle laskenut vastaa samalla tavoin kuin valmistaja tuotteen aiheuttamasta vahingosta, jollei hän vahinkoa kärsineeltä korvausvaatimuksen tai muulla tavoin ilmoituspyynnön saatuaan kohtuullisessa ajassa ilmoita vahinkoa kärsineelle vahingosta 5 §:n mukaan vastuussa olevaa tai sitä, joka on tarjonnut hänelle tuotetta kaupaksi. Sama koskee myös maahan tuotua tuotetta, vaikka tuotteesta kävisi ilmi 5 §:n 1 momentin 1 tai 4 kohdan mukaan vastuussa oleva, jollei tuotteesta käy ilmi 5 §:n mukaista maahantuoja.

Ehdotus

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valmistajan vastuu kattaa myös turvallisuudeltaan puutteellisen komponentin aiheuttaman vahingon, jos se on integroitu tai liitetty tuotteeseen kyseisen valmistajan määräysvallassa.

Myös sitä, joka valmistajan määräysvallan ulkopuolella merkittävästi muuttaa tuotetta ja tämän jälkeen asettaa sen markkinoille saataville tai ottaa sen käyttöön, pidetään 1 momentin 1 kohdan tarkoittamana valmistajana.

6 §

Jos mitään 5 §:ssä tarkoitettua talouden toimijaa ei voida tunnistaa tai yksilöidä taikka jos yksikään tällaisista toimijoista ei ole sijoittautunut Euroopan talousalueelle, kukin turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen jakelija vastaa tuotteen aiheuttamasta vahingosta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos jakelija vahinkoa kärsineeltä tunnistus- tai yksilöintipyynnön tai vahingonkorvausvaatimuksen saatuaan kuukauden kuluessa tällaisen pyynnön tai vaatimuksen vastaanottamisesta ilmoittaa vahinkoa kärsineelle vahingosta 5 §:n mukaan vastuussa olevan toimijan tai jakelijan oman Euroopan talousalueelle sijoittautuneen jakelijan, joka toimitti sille tuotteen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös verkkoalustan tarjoajaan, joka ei ole talouden toimija, jos:

- 1) se antaa kuluttajalle mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajan kanssa; ja*
- 2) asetuksen (EU) 2022/2065 6 artiklan 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

**Vahingonkorvausvelvollisuudesta
vapautuminen**

**Vahingonkorvausvelvollisuudesta
vapautuminen**

7 §

7 §

Korvausvelvollisuutta 5 tai 6 §:n nojalla ei ole, jos se, jolta vaaditaan korvausta, näyttää, että:

- 1) hän ei ole laskenut tuotetta liikkeelle elinkeinotoiminnassa; tai
- 2) tuotteen puutteellinen turvallisuus on seurausta siitä, että tuotteen on oltava viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukainen.

Korvausvelvollisuutta ei ole myöskään, jos se, jolta vaaditaan korvausta, saattaa todennäköiseksi, ettei tuotteen turvallisuudessa ollut vahingon aiheuttanutta puutetta silloin, kun hän laski sen liikkeelle.

Osatuotteen valmistanut tai tuottanut ei ole korvausvelvollinen myöskään, jos hän näyttää, että puutteellinen turvallisuus johtuu sen tuotteen suunnittelusta, johon osatuote on liitetty, tai tuotteen tilanteen valmistajan antamista ohjeista.

Korvausvelvollisuutta 5 tai 6 §:n nojalla ei ole, jos:

- 1) valmistaja tai maahantuoja näyttää, ettei se ole saattanut tuotetta markkinoille tai ottanut tuotetta käyttöön;
- 2) jakelija näyttää, ettei se ole asettanut tuotetta saataville markkinoilla; tai
- 3) talouden toimija näyttää, että tuotteen puutteellinen turvallisuus on seurausta siitä, että tuotteen on oltava lakisääteisten vaatimusten tai viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukainen.

Korvausvelvollisuutta ei ole, jos talouden toimija saattaa todennäköiseksi, että tuotteen turvallisuudessa ei ollut vahingon aiheuttanutta puutetta silloin, kun hän saattoi sen markkinoille, otti sen käyttöön tai asetti sen saataville markkinoilla taikka että turvallisuuspuute on syntynyt kyseisen ajankohdan jälkeen.

Poiketen siitä, mitä edellä 2 momentissa säädetään, talouden toimija ei kuitenkaan vapaudu vastuusta, jos tuotteen puutteellinen turvallisuus johtuu valmistajan määräysvallassa olevasta:

- 1) ohjelmistosta, mukaan lukien ohjelmistopäivitykset ja -versiopäivitykset, tai tuotteeseen liittyvästä palvelusta;
- 2) turvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittavien ohjelmistopäivitysten tai -versiopäivitysten puuttumisesta; tai
- 3) tuotteen merkittävästä muutoksesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu komponentin valmistaja ei myöskään ole korvausvelvollinen, jos hän näyttää, että puutteellinen turvallisuus johtuu tuotteen valmistajan komponentin valmistajalle antamista ohjeista tai sen tuotteen suunnittelusta, johon komponentti on integroitu tai liitetty.

Edellä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu toimija ei ole korvausvelvollinen myöskään, jos hän näyttää, että puutteellinen turvallisuus liittyy sellaiseen tuotteen osaan, johon muutos ei vaikuta.

Korvattava vahinko

8 §

Korvausvelvollisuutta tämän lain nojalla ei ole alle 2 350 markan määräisestä omaisuudelle aiheutuneesta vahingosta. Mainittua markkamäärää voidaan asetuksella muuttaa, milloin talouskehitys ja rahaolojen kehitys antavat siihen aihetta.

Korvattava vahinko

8 §

Tämän lain mukainen vahingonkorvaus käsittää korvauksen myös datan tuhoutumisesta ja turmeltumisesta, jos dataa on käytetty yksinomaan henkilökohtaiseen tarkoitukseen. Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös tällaiseen vahinkoon.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***Kanneaika****Kanneaika**

9 §

9 §

Tähän lakiin perustuva korvauskanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausta vaativa sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä, tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta ja korvausvelvollisesta.

Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun 5 tai 6 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollinen laski vahingon aiheuttaneen tuotteen liikkeelle.

Tähän lakiin perustuva korvauskanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun *vahinkoa kärsinyt* sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä, tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta ja korvausvelvollisesta.

Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun 5 tai 6 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollinen:

1) saattoi tuotteen markkinoille tai kun tuote otettiin käyttöön; tai

2) asetti merkittävästi muutetun tuotteen saataville markkinoilla tai kun tällainen tuote otettiin käyttöön sen merkittävän muutoksen jälkeen.

Poiketen siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, vahinkoa kärsinyt saa panna kanteen vireille 2 momentissa säädetyn määräajan jälkeen, jos hän ei henkilövahingon piilevyyden vuoksi ole voinut panna kannetta vireille määräajassa. Tällainen kanne on kuitenkin pantava vireille 25 vuoden kuluessa siitä, kun määräaika on alkanut kulua 2 momentin mukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Erityisiä säännöksiä

Erityisiä säännöksiä

13 §

(kumotaan)

Se, joka on tuonut tuotteen Suomeen, on velvollinen avustamaan vahinkoa kärsinyttä korvausvaatimuksen kääntämisessä vieraalle kielelle. Jollei maahantuojalla avusta siinä, maahantuojan on korvattava vahinkoa kärsineelle korvausvaatimuksen kääntämisestä aiheutuneet tarpeelliset kustannukset. Edellä tarkoitettu avustamis- ja korvausvelvollisuus koskee myös tuotteen myöhempää liikkeelle laskijaa, jollei hän kohtuullisessa ajassa pyynnöstä ilmoita maahantuojaa korvausta vaativalle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

13 b §

Jos oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:ssä säädetty edellytykset esineen tai asiakirjan todisteeksi tuomisesta tuomioistuimeen tai katselmuksen toimittamisesta täyttyvät taikka jos todisteen luovuttamiseen tai katselmuksen toimittamiseen on suostuttu vapaaehtoisesti, tuomioistuin voi vireillä olevassa oikeudenkäynnissä asianosaisen asianmukaisesti perustellusta pyynnöstä määrätä, että esine- tai asiakirjatodiste tai katselmuksen kohde on esitettävä helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla (esittämistapamääräys), jos tällaisessa muodossa esitettävällä esineellä, asiakirjalla tai katselmuksella voi olla merkitystä näyttönä tai näytön saamiseksi ja jos tuomioistuin pitää sitä oikeasuhtaisena ottaen huomioon vaatimuksen kohteelle siitä aiheutuvat kustannukset ja vaiva.

Ennen esittämistapamääräyksen antamista asianomaiselle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tarvittaessa häntä voidaan kuulustella siten kuin asianosaisen tai todistajan kuulustelemisesta oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään sekä ottaa vastaan myös muita todisteita.

Esittämistapamääräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Esittämistapamääräyksen tehosteeksi ei kuitenkaan voida käyttää uhkasakkoa eikä määrätä ulosottomiestä panemaan määräystä täytäntöön. Todisteen tuomisesta tuomioistuimeen ja katselmuksen toimittamisesta on muutoin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

13 c §

Hovioikeuden ja korkeimman oikeuden on julkaistava helposti saavutettavassa muodossa ja sähköisesti tuomio, jolla asia lopullisesti ratkaistaan ja joka koskee tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa oikeudenkäyntiä.

Lopullinen tuomio on ennen julkaisua pseudonymisoitava tai anonymisoitava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

• •

Laki

kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 12 luvun 1 a §, sellaisena kuin se on laissa 16/1994,
 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 a §

Tähän lakiin perustuva kanne, joka koskee tavaran virheestä muulle omaisuudelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista taikka palveluksen suorittamisessa käytetyn materiaalin virheestä muulle omaisuudelle kuin palveluksen kohde-esineelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista, on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausta vaativa sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta. Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen laski vahingon aiheuttaneen tavaran tai materiaalin liikkeelle.

Ehdotus

1 a §

Tähän lakiin perustuva kanne, joka koskee tavaran virheestä muulle omaisuudelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista taikka palveluksen suorittamisessa käytetyn materiaalin virheestä muulle omaisuudelle kuin palveluksen kohde-esineelle aiheutuneen esinevahingon korvaamista, on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun *vahinkoa kärsinyt* sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta.

Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen:

1) saattoi tuotteen markkinoille tai kun tuote otettiin käyttöön; tai

2) asetti merkittävästi muutetun tuotteen saataville markkinoilla tai kun tällainen tuote otettiin käyttöön sen merkittävän muutoksen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Lagförslag

1. Lag om ändring av produktansvarslagen

Lag

om ändring av produktansvarslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i produktansvarslagen (694/1990) 4 och 13 §, av dem 13 § sådan den lyder i lag 99/1993,
ändras 1 § och mellanrubriken före den, 2 § 2–3 punkten, 3 § och mellanrubriken före den, 5–7 §, 8 § 2 mom. och 9 §, av dem 2 § 2–3 punkten, 3, 5 och 6 §, 8 § 2 mom. och 9 § 1 mom. sådana de lyder i lag 99/1993,
fogas till lagen en ny 1 a §, till 2 §, sådan den lyder i lag 99/1993, nya 4 och 5 punkter och till lagen nya 4 b, 4 c, 13 b och 13 c § som följer:

Tillämpningsområde och definitioner

1 §

Denna lag gäller ersättning för skada som en produkt som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk har orsakat en person eller egendom.

1 a §

I denna lag avses med

- 1) *produkt* en lös sak, inklusive en sådan sak som är integrerad i eller sammankopplad med annan lös eller fast egendom samt elektricitet, digitala tillverkningsfiler, råvaror och programvara, dock inte en byggnad på annans mark,
- 2) *digital tillverkningsfil* en digital version av eller en digital mall för lös egendom som innehåller den funktionella information som är nödvändig för att tillverka en fysisk produkt genom att möjliggöra automatisk kontroll av maskiner eller verktyg,
- 3) *komponent* varje fysisk eller immateriell produkt, råvara eller tillhörande tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt,
- 4) *tillhörande tjänst* en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte skulle kunna utföra en eller flera av sina funktioner utan den,

- 5) *tillverkarens kontroll* att
- a) tillverkaren av en produkt utför eller ger en tredje part tillstånd eller samtycke att utföra integrering, sammankoppling eller tillhandahållande av en komponent, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av programvara, eller ändring av produkten, inbegripet väsentliga ändringar,
  - b) tillverkaren av en produkt har möjlighet att, själv eller via en tredje part, tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av programvara,
- 6) *tillhandahållande på marknaden* varje leverans av en produkt för distribution, förbrukning eller användning på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som ett led i kommersiell verksamhet, mot betalning eller utan avgift,
- 7) *utsläppande på marknaden* tillhandahållande av en produkt på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för första gången,
- 8) *ibruktagande* den första användningen av en produkt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som ett led i kommersiell verksamhet, mot betalning eller utan avgift, under omständigheter där produkten inte har släppts ut på marknaden innan den används för första gången,
- 9) *tillverkare* varje fysisk eller juridisk person som
- a) utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt,
  - b) låter utforma eller tillverka en produkt eller som genom att sätta sitt namn, sitt varumärke eller något annat kännetecken på den produkten uppträder som tillverkare, eller
  - c) utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt för eget bruk,
- 10) *bemyndigad representant* varje fysisk eller juridisk person som är etablerad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som enligt skriftlig fullmakt från en tillverkare har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter,
- 11) *importör* varje fysisk eller juridisk person som släpper ut en produkt från ett tredjeland på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- 12) *leverantör av distributionstjänster* varje fysisk eller juridisk person som i samband med en kommersiell verksamhet erbjuder minst två av följande tjänster: magasinering, paketering, adressering och expediering av en produkt, utan att ha äganderätt till produkten, undantaget posttjänster enligt definitionen i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG (19), paketleveranstjänster enligt definitionen i artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/644 (20) och andra posttjänster eller godstransporttjänster,
- 13) *distributör* varje fysisk eller juridisk person i leveranskedjan som tillhandahåller en produkt på marknaden, utöver tillverkaren eller importören av den produkten,
- 14) *ekonomisk aktör* en tillverkare av en produkt eller komponent, en leverantör av en tillhörande tjänst, en bemyndigad representant, en importör, en leverantör av distributionstjänster eller en distributör,

15) *väsentlig ändring* en ändring av en produkt som görs efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk,

a) och som anses vara väsentlig enligt relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet, eller

b) där det i relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet inte fastställts något tröskelvärde för vad som ska anses vara en väsentlig ändring som förändrar produktens ursprungliga prestanda, ändamål eller typ, utan att den förändringen har förutsetts i tillverkarens ursprungliga riskbedömning, och förändrar riskens art, skapar en ny risk eller ökar risknivån.

2 §

Lagen gäller inte

- 1) skada som en produkt har orsakat på sig själv,
- 2) skada på egendom som uteslutande används för yrkesmässiga ändamål,
- 3) skada som en komponent har orsakat en produkt, om komponenten var integrerad i eller sammankopplad med produkten av tillverkaren eller under tillverkarens kontroll,
- 4) skada som omfattas av atomansvarighetslagen (484/72), eller
- 5) skada som orsakats av programvara med fri och öppen källkod som utvecklas eller tillhandahålls utanför ramen för kommersiell verksamhet.

Förutsättningar för skadeståndsskyldighet och presumtionsbestämmelser

3 §

Skadestånd ska betalas för skador som har uppstått till följd av att en produkt inte har varit så säker som det kunde förväntas eller som krävs med stöd av unionsrätten eller nationell lagstiftning.

Vid bedömningen av säkerheten ska alla omständigheter beaktas, inbegripet följande:

- 1) produktens presentation och egenskaper, inbegripet dess märkning, utformning, tekniska egenskaper, sammansättning och förpackning samt anvisningar för dess montering, installation, användning och underhåll,
- 2) rimligen förutsebar användning av produkten,
- 3) produktens eventuella förmåga att lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk och hur denna förmåga påverkar produktens säkerhet,
- 4) rimligen förutsebar inverkan på produkten av andra produkter som kan förväntas bli använda tillsammans med produkten, även genom sammankoppling,

5) den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller, om tillverkaren behåller kontrollen över produkten efter den tidpunkten, den tidpunkt då produkten lämnade tillverkarens kontroll,

6) relevanta produktsäkerhetskrav,

7) varje återkallelse av produkten eller varje annat relevant ingripande med avseende på produktsäkerhet av en behörig myndighet eller av en ekonomisk aktör,

8) de specifika behoven hos den grupp av användare för vars användning produkten är avsedd, samt

9) när det gäller en produkt vars hela syfte är att förhindra skada, att produkten inte uppfyller detta syfte.

4 b §

En produkt ska anses ha säkerhetsbrister om

1) den av vilken ersättning krävs inte iakttar domstolens föreläggande om att lägga fram eller överlämna bevis eller förrätta syn,

2) den som kräver ersättning visar att produkten inte uppfyller de obligatoriska produktsäkerhetskrav som följer av lagstadgade krav eller tvingande föreskrifter som har meddelats av en myndighet och som är avsedda att förhindra den skada som produkten har orsakat, eller

3) den som kräver ersättning visar att skadan orsakades av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska en produkt anses ha säkerhetsbrister, om det är orimligt svårt eller omöjligt att påvisa säkerhetsbristerna och den som kräver ersättning visar sannolika skäl för att produkten har en säkerhetsbrist.

Trots vad som föreskrivs ovan i denna paragraf ska en produkt dock inte anses ha säkerhetsbrister, om den av vilken ersättning krävs visar motsatsen.

4 c §

En skada ska anses ha orsakats av säkerhetsbrister hos en produkt om den som kräver ersättning visar att

1) produkten har säkerhetsbrister, och

2) den skada som orsakats är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristerna i fråga.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska en skada anses ha orsakats av produktens säkerhetsbrister, om det är orimligt svårt eller omöjligt att bevisa orsakssambandet mellan säkerhetsbristen och skadan och den som kräver ersättning visar sannolika skäl för att det finns ett orsakssamband mellan produktens säkerhetsbrister och skadan.

Trots vad som föreskrivs ovan i denna paragraf ska en skada dock inte anses ha orsakats av säkerhetsbrister hos en produkt, om den av vilken ersättning krävs visar motsatsen.

Skadeståndsskyldiga

5 §

Skadeståndsskyldiga enligt denna lag är

- 1) tillverkaren av en produkt med säkerhetsbrister,
- 2) tillverkaren av en komponent med säkerhetsbrister, om komponenten var integrerad i eller sammankopplad med en produkt under tillverkarens kontroll och orsakade säkerhetsbrister i den produkten, utan att det begränsar ansvaret för den tillverkare som avses i 1 punkten,
- 3) importören av en produkt eller komponent med säkerhetsbrister, om tillverkaren av produkten eller komponenten är etablerad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, utan att detta begränsar den tillverkarens ansvar,
- 4) tillverkarens bemyndigade representant, om tillverkaren av produkten eller komponenten är etablerad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, utan att detta begränsar den tillverkarens ansvar, eller
- 5) leverantören av distributionstjänster, om tillverkaren av produkten eller komponenten är etablerad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och det inte finns någon importör som är etablerad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller någon bemyndigad representant, utan att detta begränsar den tillverkarens ansvar.

Ansvaret för den tillverkare som avses i 1 mom. 1 punkten ska också omfatta skada som orsakats av en komponent med säkerhetsbrister om den var integrerad i eller sammankopplad med en produkt under den tillverkarens kontroll.

Också den som väsentligt ändrar en produkt utanför tillverkarens kontroll och därefter tillhandahåller den på marknaden eller tar den i bruk ska betraktas som en i 1 mom. 1 punkten avsedd tillverkare.

6 §

Om ingen i 5 § avsedd ekonomisk aktör kan identifieras eller specificeras eller om ingen av dessa aktörer är etablerad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, svarar varje distributör av en produkt med säkerhetsbrister för den skada som produkten orsakar.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas dock inte, om distributören inom en månad efter att ha mottagit en begäran om identifiering eller specificering eller ett skadeståndsyrkande av den skadelidande underrättar den skadelidande om den

aktör som enligt 5 § är ansvarig för skadan eller om distributörens egen distributör som levererade produkten och som är etablerad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas också på leverantörer av onlineplattformar som inte är ekonomiska aktörer, om

1) de gör det möjligt för konsumenter att ingå distansavtal med näringsidkare, och

2) villkoren i artikel 6.3 i förordning (EU) 2022/2065 är uppfyllda.

Befrielse från skadeståndsskyldighet

7 §

Ersättningsskyldighet enligt 5 eller 6 § föreligger inte, om

1) tillverkaren eller importören visar att denne inte har släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk,

2) distributören visar att denne inte har tillhandahållit produkten på marknaden, eller

3) den ekonomiska aktören visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med lagstadgade krav eller tvingande föreskrifter som har meddelats av en myndighet.

Ersättningsskyldighet föreligger inte heller, om den ekonomiska aktören visar sannolika skäl för att den säkerhetsbrist som har orsakat skadan inte fanns när aktören släppte ut produkten på marknaden, tog den i bruk eller tillhandahöll den på marknaden eller att säkerhetsbristen har uppstått efter den tidpunkten.

Med avvikelse från 2 mom. ska en ekonomisk aktör dock inte vara befriad från ansvar om en produkts säkerhetsbrister beror på något av följande, som står under tillverkarens kontroll:

1) programvara, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av programvara eller en tillhörande tjänst,

2) avsaknad av uppdateringar eller uppgraderingar av programvara som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten, eller

3) en väsentlig ändring av produkten.

En i 5 § 1 mom. 2 punkten avsedd tillverkare av komponenten är inte heller ersättningsskyldig, om tillverkaren visar att säkerhetsbristen kan tillskrivas de anvisningar som produktens tillverkare lämnat till komponentens tillverkare eller utformningen av den produkt i vilken komponenten är integrerad i eller sammankopplad med.

En i 5 § 3 mom. avsedd aktör är inte heller ersättningsskyldig om aktören kan visa att säkerhetsbristen har att göra med en del av produkten som inte påverkas av ändringen.

Skada som skall ersättas

8 §

Skadestånd enligt denna lag omfattar ersättning också för förstörelse eller förvanskning av data, om data har använts uteslutande för personliga ändamål. Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också på sådan skada.

Tiden för väckande av talan

9 §

Talan om ersättning enligt denna lag ska väckas inom tre år från det att den skadelidande fick eller borde ha fått vetskap om skadan, om produktens säkerhetsbrister och om den ersättningskyldige.

Talan om ersättning ska dock väckas inom tio år från det att den som är ersättningskyldig enligt 5 eller 6 §

1) släppte ut produkten på marknaden eller från det att produkten togs i bruk, eller

2) tillhandahöll en väsentligt ändrad produkt på marknaden eller från det att en sådan produkt togs i bruk efter en väsentlig ändring av den.

Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i denna paragraf får den skadelidande väcka talan efter utgången av den tid som anges i 2 mom., om denne på grund av att personskadan är latent inte har kunnat väcka talan inom tidsfristen. En sådan talan ska dock väckas inom 25 år från det att tidsfristen har börjat löpa i enlighet med 2 mom.

Särskilda stadganden

13 b §

Om förutsättningarna enligt 17 kap. 40 § i rättegångsbalken för att ett föremål eller en handling ska läggas fram som bevis för domstolen eller för att syn ska förrättas uppfylls eller om det frivilligt har samtyckts till att ett bevis överlämnas eller syn förrättas, kan domstolen i en anhängig rättegång på behörigen motiverad begäran av en part bestämma att bevis i form av föremål eller handlingar eller syneobjekt ska läggas fram på ett lättillgängligt och lättförståeligt sätt (*föreläggande om formen för framläggande*), om ett föremål, en handling eller ett syneobjekt som läggs fram i en sådan form kan ha betydelse som bevis eller för att få bevis och om domstolen anser att detta är proportionerligt med beaktande av de kostnader och besvär som detta medför för den som är föremål för yrkandet.

Innan ett föreläggande om formen för framläggande meddelas ska personen i fråga ges tillfälle att bli hörd. Vid behov kan personen höras på det sätt som i 17 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om förhör av en part eller hörande av ett vittne och även annan bevisning tas emot.

När ett föreläggande om formen för framläggande meddelas ska det anges en tidsfrist inom vilken de behövliga åtgärderna ska utföras. Ett föreläggande om formen för framläggande kan dock inte förenas med vite och inte heller kan det bestämmas att utmätningssmannen ska verkställa föreläggandet. I fråga om framläggande av bevis för domstolen och förrättande av syn gäller i övrigt vad som föreskrivs i 17 kap. i rättegångsbalken.

13 c §

Hovrätten och högsta domstolen ska i ett lättillgängligt format och i elektronisk form offentliggöra en dom genom vilken ett mål slutligt avgörs och som gäller en rättegång som hör till tillämpningsområdet för denna lag.

Den slutliga domen ska pseudonymiseras eller anonymiseras innan den offentliggörs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på skador som uppkommit efter att lagen har trätt i kraft. Lagen tillämpas inte på den som har satt en skadegörande produkt i omlopp före ikraftträdandet.

Genom denna lag upphävs förordningen om tillämpning av 5 § produktansvarslagen på Furstendömet Liechtenstein (1139/1995).

---

2. Lag om ändring av 12 kap. 1 a § i konsumentskyddslagen

Lag

om ändring av 12 kap. 1 a § i konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsumentskyddslagen (38/1978) 12 kap. 1 a §, sådan den lyder i lag
16/1994, som följer:

1 a §

Talan om ersättning enligt denna lag för sakskada som ett fel i en vara har orsakat på annan egendom eller som ett fel i material som har använts vid utförandet av en tjänst har orsakat på annan egendom än föremålet för tjänsten ska väckas inom tre år från det att den skadelidande fick vetskap om skadan och om den ersättningskyldige.

Talan ska dock väckas inom tio år från det att den ersättningskyldige

- 1) släppte ut produkten på marknaden eller från det att produkten togs i bruk, eller
- 2) tillhandahöll en väsentligt ändrad produkt på marknaden eller från det att en sådan produkt togs i bruk efter en väsentlig ändring av den.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-371-1 (PDF)